

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Martin FRUMAR

**Analýza úspěšnosti států EU na letních
olympijských hrách**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Marián HALÁS, Ph.D.

Olomouc, 2018

Bibliografický záznam

Autor (os. číslo): Martin Frumar (*R150107*)

Studijní obor: Regionální geografie

Název práce: Analýza úspěšnosti států EU na letních olympijských hrách

Title of thesis: Success rate analysis of EU countries at Summer Olympic Games

Vedoucí práce: doc. RNDr. Marián HALÁS, Ph.D.

Rozsah práce: 92 stran

Abstrakt: Práce analyzuje úspěšnost států Evropské unie na letních olympijských hrách. Zkoumá jejich dosažené výsledky nejen absolutně, ale také v relativních hodnotách (ve vztahu k počtu obyvatel a k ekonomické síle státu). Součástí je také vysvětlení použité metodiky a teoretická část zaměřená na historii olympijských her a geografii sportu. Zjištěné výsledky jsou prezentovány v textové, tabulkové i grafické podobě.

Klíčová slova: letní olympijské hry, úspěšnost, geografie sportu, sport

Abstract: The thesis analyses the success rate of European Union countries at Summer Olympic Games. The research is focused not only on analysis of absolute values, but also on relative values (in relation to size of population and economic power). Explanation of used methodology and theoretic part describing the history of Olympic Games and geography of sport takes part as well. Discovered results are presented in text, table and graphic form.

Keywords: Summer Olympic Games, success rate, geography of sport, sport

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a všechny použité zdroje řádně citoval v příslušném seznamu.

V Olomouci dne _____

Podpis: _____

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval doc. RNDr. Mariánu Halásovi, Ph.D. za vstřícnost, odborné vedení a cenné rady při zpracování této práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
Přirodovědecká fakulta
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Martin FRUMAR**
Osobní číslo: **R150107**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Analýza úspěšnosti států EU na letních olympijských hrách**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomová práce má za cíl přispět k rozvíjejícímu se odvětví geografie sportu prostřednictvím analýzy úspěšnosti států EU na letních olympijských hrách. S ohledem na porovnatelnost dat (ať už z pohledu geopolitických změn nebo postupného zvyšování prestiže olympijských her) se bude analýza zabývat pouze obdobím po druhé světové válce. Pomocí vybraných metod budou identifikovány nejvíce a naopak nejméně úspěšné státy nejen absolutně, ale také v relativních hodnotách (ve vztahu k počtu obyvatel, k ekonomické síle státu apod.). Výsledkem bude popis zjištěné prostorové distribuce úspěšnosti států a její znázornění v mapových výstupech. Zohledněno bude i časové hledisko s cílem postihnout vývoj mezi jednotlivými úseky sledovaného období.

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Rozsah pracovní zprávy: **20 000 - 24 000 slov**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

ANDREFF, W., SZYMANSKI, S. (2006): Handbook on the Economics of Sport. Cheltenham, Edward Elgar Publishing Limited, 830 s.
BALE, J. (2003): Sports geography. New York, Routledge, 196 s.
BALE, J., DEJONGHE, T. (2008): Editorial. Sports Geography: an overview. Belgeo. 9 (2), s. 157-166.
BERNARD, A. B., BUSSE, M. R. (2003): Who wins the Olympic Games: Economic Resources and Medal Totals. Review of Economics and Statistics, 86 (1), s. 413-417.
GOLDBLATT, D. (2016): The Games: A Global History of the Olympics. New York, W. W. Norton & Company, 528 s.

Vedoucí diplomové práce: **doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.**
Katedra geografie
Datum zadání diplomové práce: **3. července 2017**
Termín odevzdání diplomové práce: **10. dubna 2018**

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

L.S.

doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 2. února 2017

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíle práce a pracovní hypotézy	14
3 Teoretický rámec	15
3.1 Olympijské hry a jejich vývoj	15
3.1.1 <i>Antické olympijské hry</i>	15
3.1.2 <i>Předchůdci novodobých olympijských her</i>	16
3.1.3 <i>Novodobé olympijské hry</i>	17
3.2 Geografie sportu	20
4 Použitá metodika	29
4.1 Vymezení objektu zájmu	29
4.2 Vlastní výzkum	30
4.2.1 <i>Databáze</i>	30
4.2.2 <i>Bodování</i>	31
4.2.3 <i>Zpracování dat</i>	33
4.2.4 <i>Sportovní migrace</i>	35
5 Úspěšnost států: absolutní data	38
5.1 1948–1968	38
5.2 1972–1992	41
5.3 1996–2016	45
5.4 Celkem	49
6 Úspěšnost států: relativní data - počet obyvatel	55
6.1 1948–1968	55
6.2 1972–1992	57
6.3 1996–2016	59
6.4 Celkem	61

7 Úspěšnost států: relativní data - HDP per capita	63
7.1 1948–1968	63
7.2 1972–1992	65
7.3 1996–2016	67
7.4 Celkem	69
8 Úspěšnost států: kombinované pořadí	71
9 Úspěšnost států: relativní data - výdaje na sport	73
10 Úspěšnost států: vliv sportovní migrace.....	76
11 Závěr	78
12 Summary.....	81
13 Seznam použité literatury a pramenů	82

Seznam obrázků

Obr. 1: Počet zúčastněných reprezentací a sportovců na letních olympijských hrách v letech 1896–1944.....	17
Obr. 2: Počet zúčastněných reprezentací a sportovců na letních olympijských hrách v letech 1948–2016.....	18
Obr. 3: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1948–1968.....	40
Obr. 4: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1972–1992.....	42
Obr. 5: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1996–2016.....	48
Obr. 6: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1948–2016.....	51
Obr. 7: Podíl sledovaných států na celkovém počtu udělených medailových bodů na letních olympijských hrách v letech 1948–2016 [%].....	53
Obr. 8: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1948–2016.....	54
Obr. 9: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1948–1968.....	56
Obr. 10: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1972–1992.....	58
Obr. 11: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1996–2016.....	60
Obr. 12: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1948–2016.....	62
Obr. 13: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD ₂₀₁₁ HDP <i>per capita</i> v letech 1948–1968.....	64
Obr. 14: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD ₂₀₁₁ HDP <i>per capita</i> v letech 1972–1992.....	66
Obr. 15: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD ₂₀₁₁ HDP <i>per capita</i> v letech 1996–2016.....	68
Obr. 16: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD ₂₀₁₁ HDP <i>per capita</i> v letech 1948–2016.....	70
Obr. 17: Výdaje na sport připadající na zisk jednoho medailového bodu v letech 2000–2016 [mil. eur].....	75

Seznam tabulek

Tab. 1: Bodování medailových zisků	31
Tab. 2: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1948–1968	38
Tab. 3: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1972–1992	41
Tab. 4: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1996–2016	46
Tab. 5: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1948–2016	49
Tab. 6: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1948–1968	55
Tab. 7: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1972–1992	57
Tab. 8: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1996–2016	59
Tab. 9: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1948–2016	61
Tab. 10: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD ₂₀₁₁ HDP <i>per capita</i> daného státu v letech 1948–1968	63
Tab. 11: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD ₂₀₁₁ HDP <i>per capita</i> daného státu v letech 1972–1992	65
Tab. 12: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD ₂₀₁₁ HDP <i>per capita</i> daného státu v letech 1996–2016	67
Tab. 13: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD ₂₀₁₁ HDP <i>per capita</i> daného státu v letech 1948–2016	69
Tab. 14: Kombinované pořadí sledovaných států založené na zprůměrování absolutních bodových zisků a jejich relativních přepočtů na počet obyvatel a HDP (za období 1948–2016)	71
Tab. 15: Výdaje na sport připadající na zisk jednoho medailového bodu daného státu v letech 2000–2016 [mil. eur]	73
Tab. 16: Podíl medailů získaných reprezentanty narozenými mimo území daného státu na letních olympijských hrách v letech 2000–2016 [%] (v závorce je absolutní počet těchto medailů)	76

1 Úvod

Jako sport je dle definice obsažené v Evropské chartě sportu možné označit různorodé formy fyzické aktivity, jejichž příležitostným nebo pravidelným vykonáváním je směřováno ke zlepšení fyzického či duševního stavu člověka, k dosahování výsledků v soutěžích na různých úrovních nebo k formování sociálních vazeb (Council of Europe, 2001). V některých případech lze k těmto charakteristikám doplnit i další, např. podíl na vymezování společenského statusu nebo zajišťování zábavy divákům. U organizovaných sportovních soutěží nelze opomenout nutnost existence a dodržování předem stanovených pravidel. Sport může být pro ty nejuspěšnější také formou provozované ekonomické aktivity. Mezi sporty bývají ve 21. století řazeny i činnosti, které na první pohled příliš nesouvisí s tradiční představou o fyzické aktivitě a pohybu. Mezinárodní olympijský výbor např. uznává jako sport šachy či karetní hru bridge (ARISF, 2018), speciální kategorií je pak motorsport. V posledních letech je v souvislosti s rozvojem technologií na vzestupu také tzv. elektronický sport, který zahrnuje soutěžení v hraní počítačových her a videoher. Ačkoliv pojetí hraní na počítači jako sportovní činnosti by bylo ještě v minulém století nepředstavitelné a i dnes může působit poněkud zvláště, je to pouze důkaz, že i sport prochází neustálým vývojem.

A ten probíhá po značnou část historie lidstva. Za předchůdce moderního sportu lze považovat různé závody a soutěže sloužící k rozvoji a udržení fyzických schopností a připravenosti k boji (ať už v dávnějších dobách v rámci kmenových či jiných sociálních uskupení nebo později v rámci organizovaných armád) či soutěže s rituálním či náboženským podtextem, jejichž příkladem jsou např. antické olympijské hry ve starověkém Řecku (Blanchard, 1995).

Dnešní úloha sportu již dávno není pouze kondiční nebo spirituální a participace není určena primárně pro vybrané jedince. Rekreační sport se díky ekonomickému rozvoji lidstva stal standardní náplní volného času značné části obyvatelstva napříč celým sociálním spektrem. Vrcholoví sportovci zase ve stále více sportovních odvětvích získávají poloprofesionální či plně profesionální status umožňující v řadě případů provozování sportu jako plnohodnotné ekonomické činnosti. Bílá kniha o sportu vydaná Evropskou komisí v roce 2007 uvádí odhad, že sport a navázané činnosti spojené se sportovním prostředím generují 3,7 % celkového hrubého domácího produktu

a poskytují obživu 5,4 % pracovní síly Evropské unie jako celku (European Commission, 2007). To vše s potenciálem dalšího růstu především v sektoru ochrany duševního vlastnictví (ochranné známky, copyright atd.), reklamy a nakládání s mediálními právy, což je nejprogresivnější oblast sportovní ekonomiky silně propojená s fenoménem sportovního sponzoringu (Andreff a Szymanski, 2006). Pro Českou republiku jsou tyto hodnoty udávány o něco nižší. Odhad provedený v roce 2012 společností KPMG uvádí přibližně 2,7 % hrubého domácího produktu a 3,8 % zaměstnané pracovní síly (Bříza, 2016). Přesto se jedná o nezanedbatelnou složku hospodářství.

Úspěšní zástupci nejpopulárnějších sportovních odvětví se v současnosti často prosazují i do žebříčků nejbohatších či nejvlivnějších osobností planety. Prestižní žebříček magazínu Forbes za rok 2017 (Forbes, 2017) uvádí hned 10 sportovců s ročním příjmem přesahujícím v přepočtu jednu miliardu Kč. Kromě čtyř basketbalistů z americké NBA se zde nachází také dva fotbalisté a po jednom zástupci tenisu, golfu, amerického fotbalu a motorsportu. Nejlépe vydělávajícím sportovcem je již druhým rokem po sobě portugalský fotbalista Cristiano Ronaldo s hrubým příjmem dosahujícím v přepočtu téměř dvou miliard Kč. Americký týdeník Time zase každoročně publikuje žebříček 100 nejvlivnějších osobností světa a i zde mají sportovci nezanedbatelné zastoupení. Za rok 2017 se jich do vybrané stovky dostalo sedm (Time, 2017), o rok dříve dokonce osm (Time, 2016). Zajímavostí je, že pouze jediný sportovec (americký basketbalista LeBron James) se v roce 2017 umístil v obou výše zmíněných žebříčcích zároveň. To ukazuje, že vlivnost sportovců a jejich schopnost inspirovat není příliš závislá na velikosti jejich příjmů.

Vliv sportovcům ovšem neslouží jen k samotné propagaci svého sportovního odvětví či sportu obecně, ale také k upozornění na nejrůznější společenské problémy. Řada z nich se účastní projektů směřujících k nápravě těchto problémů nebo jejich řešení dokonce přímo iniciuje. Často jde např. o rozvojové projekty v ekonomické či sociální oblasti zajišťující pomoc dětem či mladým lidem v oblastech, odkud sportovci pocházejí nebo ve kterých působí. Ne zřídka nesou příslušné neziskové organizace jako nadace, fondy nebo charity přímo jména jednotlivých sportovců. Podle výsledků výzkumu skupiny vědců, kteří se tímto tématem zabývali v rámci USA (Babiak, Mills, Tainsky a Juravich, 2012), není tato činnost vždy motivována pouze čistým altruismem,

ale také snahou získat pro sebe určité výhody jako je např. zvýšení sociální prestiže, získání cenných kontaktů, daňová zvýhodnění nebo respekt a obdiv nejbližšího okolí. To však nijak nesnižuje význam takové činnosti.

Dosah sportu a jeho představitelů se týká také politiky a to prakticky na všech úrovních. Nejúspěšnější sportovci totiž obvykle během své aktivní kariéry mají možnost získat řadu cenných kontaktů a především popularitu mezi publikem lidí, kteří jsou nejen sportovními fanoušky, ale také potenciálními voliči. Konkrétními příklady mohou být např. bývalý ukrajinský boxer Vitalij Kličko, který byl v r. 2014 zvolen starostou hlavního města Kyjeva (Interfax, 2014), nebo bývalý fotbalový útočník George Weah coby nový prezident Libérie (The Guardian, 2017). Bývalým sportovcem ve významné politické funkci byl v letech 2003–2011 i guvernér amerického státu Kalifornie Arnold Schwarzenegger, přestože v jeho případě lze pravděpodobně vyšší vliv na popularitu připisovat spíše řadě známých filmových rolí než jeho působení v kulturistice (byť také velmi úspěšnému). V českém prostředí je možné zmínit např. působení bývalých úspěšných skokanů na lyžích v Poslanecké sněmovně ČR. Zatímco Pavel Ploc byl českým poslancem v letech 2006–2017 (Parlament ČR, 2017a), jeho mladší kolega Jakub Janda uspěl v posledních volbách v říjnu 2017 (Parlament ČR, 2017b).

Politická sféra si ostatně význam sportu dobře uvědomuje. V některých státech (např. v Rusku; Ministry of Sport of the Russian Federation, 2017) je sportu dokonce vyhrazen celý ministerský resort, ve většině ostatních je, podobně jako v ČR, spojen se souvisejícími záležitostmi jako je školství a péče o děti a mládež.

Po shrnutí všech výše uvedených skutečností nelze příliš pochybovat o zásadním významu sportu pro společnost. To je také jednou z hlavních motivací pro zkoumání prostorové distribuce úspěšnosti na nejvýznamnější sportovní události současnosti: letních olympijských hrách.

2 Cíle práce a pracovní hypotézy

V souladu s názvem a zadáním této diplomové práce je jejím hlavním cílem provedení analýzy úspěšnosti států Evropské unie na letních olympijských hrách ve zvoleném období (tj. po druhé světové válce). Pomocí vybraných ukazatelů je úkolem zjistit, které státy jsou z hlediska své účasti na letních olympijských hrách nejúspěšnější a které jsou naopak úspěšné méně. A to nejen v absolutních hodnotách, ale také prostřednictvím hodnot relativních ukazatelů pracujících i s vývojem počtu obyvatel, ekonomické síly států apod. Cílem není pouze zhodnotit zkoumané období jako celek, ale také zachytit a popsat změny vývoje úspěšnosti v čase. K tomuto účelu poslouží nejen samotný text práce, ale také nezbytné tabulkové a grafické prvky, které umožní prezentaci velkého množství zpracovaných dat.

Za vstupní hypotézu lze označit tvrzení, že úspěšnost států na olympijských hrách do značné míry závisí na jejich počtu obyvatel a ekonomických možnostech. Zpracování dat v rámci práce by mělo ukázat, do jaké míry tato hypotéza platí, zda v tomto směru existují nějaké výjimky a jak se případně tato skutečnost měnila v průběhu novější olympijské historie.

Z prostorového omezení analýzy vyplývá i výzkumný cíl zhodnotit podíl zástupců sledovaných států na globální sumě olympijských úspěchů. Na základě vstupního faktu, že počet medailí udělovaných na letních olympijských hrách v průběhu sledovaného období postupně narůstal (International Olympic Committee, 2017a), je možné zformulovat vstupní hypotézu, že teoreticky by měl podobně růst i absolutní medailový zisk jednotlivých států, včetně těch, které jsou objektem zájmu této práce. Cílem je tedy zjistit, zda se takto vyvíjely i zisky jednotlivých států Evropské unie či případně jaký jiný vývoj jejich průběžná úspěšnost měla.

Další dílčí částí výzkumu je fenomén sportovní migrace na reprezentační úrovni, tj. reprezentování jiné země, než ze které daný sportovec pochází. Tento jev je mnohdy spojen s účelovou změnou státního občanství, v poslední době jsou dokumentovány individuální i hromadné případy např. v zemích Středního východu (viz kap. 4.2.4). Cílem výzkumu je prostřednictvím kvantifikace tohoto jevu potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že podobné procesy probíhají i ve sledovaných státech Evropské unie.

3 Teoretický rámec

3.1 Olympijské hry a jejich vývoj

3.1.1 Antické olympijské hry

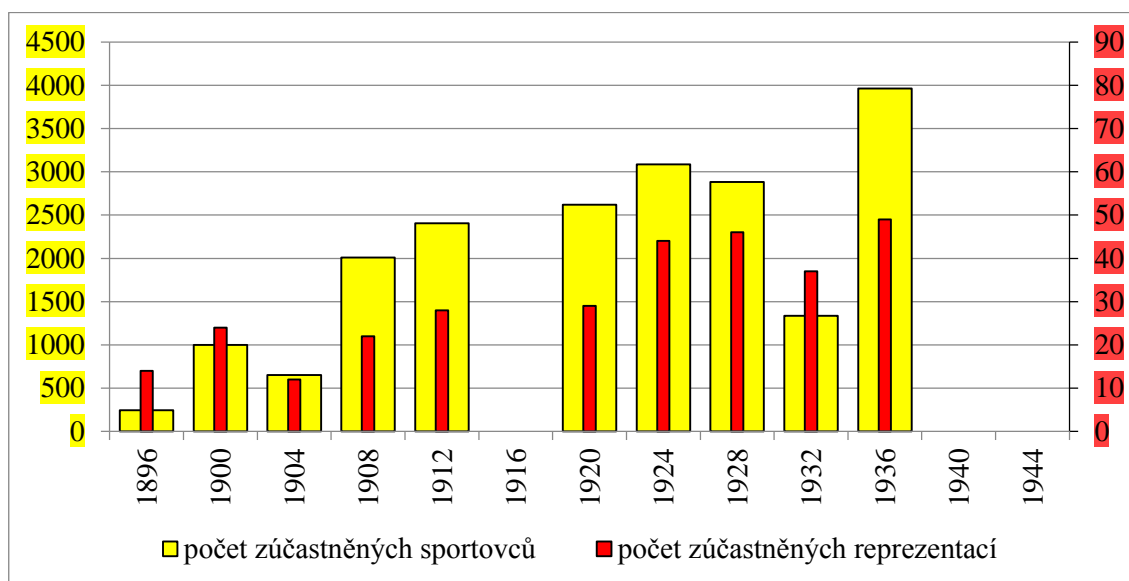
Tradice olympijských her vznikla v antickém Řecku na počátku prvního tisíciletí před naším letopočtem. Tradičně se jako rok konání prvních antických olympijských her uvádí rok 776 př. n. l., ze kterého pochází nejstarší dochované historické záznamy o jejich konání. Mezi historiky však převládá názor podpořený mj. zmínkami ve starořeckých legendách a mýtech, že skutečný počátek her v Olympii je ještě starší. Původní antické olympijské hry nebyly jen sportovním kláním, ale především náboženskou slavností na počest boha Dia. Šlo o nejvýznamnější (a podle historických pramenů také nejstarší) z tzv. panhelénských her konaných na různých místech Řecka v oddělených intervalech, aby nedocházelo k časovému překrývání. Pravidelný cyklus jejich konání se dokonce stal součástí řeckého kalendáře, který má počátek právě v roce 776 př. n. l. na počest vzniku olympijské tradice. V období konání olympijských her byl ustanoven posvátný mír (tzv. *ekecheiria*), který zahrnoval zákaz nošení zbraní a přerušoval všechny probíhající konflikty mezi jednotlivými řeckými státy, aby nedošlo k narušení průběhu her a aby se mohli jejich účastníci bezpečně dopravit do místa konání i přes nepřátelská území. Na hrách měli povolenu účast pouze muži původem z Řecka, později se směli účastnit i obyvatelé dalších oblastí, např. z Malé Asie. S vítězstvím na olympijských hrách byly spojeny četné ekonomické výhody i společenská prestiž, což vedlo ke specializaci atletů na jednu konkrétní disciplínu a částečné profesionalizaci, neboť někteří příslušníci vyšších vrstev či celé městské státy na jejich přípravu přispívali. V tom je možné najít paralelu s novodobými olympijskými hrami. Tradice antických her přetrvávala i po roce 146 př. n. l., kdy se Řecko dostalo pod nadvládu Říma. Ještě na počátku našeho letopočtu byly olympijské hry ze strany císařské moci převážně podporovány, např. císař Nero se jich dokonce sám zúčastnil. Úpadek nastal až v souvislosti s přejímáním křesťanství jako hlavního náboženství římské říše. Na konci 4. století byly hry coby pohanská slavnost císařem Theodosiem I. zakázány. K jejich konání však podle historických pramenů přesto dále docházelo, teprve roku 426 po zničení posvátných prostor v Olympii byla starobylá tradice definitivně přerušena. Místo bylo navíc v průběhu následujících století dále devastováno opakovanými zemětřeseními a záplavami. (Swaddling, 2002; Dovalil a kol., 2004)

3.1.2 Předchůdci novodobých olympijských her

Následující období středověku zhruba na tisíc let dědictví antické kultury potlačilo. Až nástup renesance a novověku oživil zájem o rozvoj člověka po duchovní i tělesné stránce po vzoru antických ideálů. To se nejprve projevilo na univerzitách a v literatuře, což přispělo k opětovnému rozšíření povědomí mj. i o olympijských hrách. Od počátku 17. století se pak objevují pokusy o navázání na olympijskou tradici přímo prostřednictvím konání podobných sportovních akcí. Ty měly většinou pouze regionální dosah a zdaleka ne ve všech případech se podařilo dosáhnout vzniku skutečné tradice a zajištění pravidelnosti konání, přesto ale byly tyto pokusy významnými kroky směrem k pozdějšímu formování olympijského hnutí. Důležitou popularizační roli sehrála také archeologie: roku 1766 byla Angličanem Richardem Chandlerem znovuobjevena lokalita starověké Olympie, o jejíž první odborný průzkum se na konci 20. let 19. století zasloužila francouzská expedice *Expédition de Morée* (pojmenovaná podle tehdy užívaného názvu pro poloostrov Peloponés). Od roku 1875 získal exkluzivní právo na archeologický výzkum v této lokalitě Německý archeologický institut v Aténách a započalo skutečné odkrývání původního areálu spojené s četnými nálezy soch, zbytků chrámů a dalších antických památek. Výše popsané vyústilo ve druhé polovině 19. století v seriózní snahy o obnovení olympijských her. Mezi nejdůležitější v tomto směru patřily tzv. novořecké olympijské hry konané v Aténách v letech 1859, 1870, 1875 a 1889. Jejich hlavním iniciátorem byl řecký obchodník a filantrop Evangelis Zappas. Ve snaze navázat na antickou olympijskou tradici investoval do přípravy her značné úsilí i svůj osobní majetek, na své náklady nechal připravit potřebnou infrastrukturu a zrenovovat historický Panathénský stadion. Svou aktivitou tak nejen přispěl k obnově olympijské myšlenky v Řecku, ale také po materiální stránce umožnil konání prvních novodobých olympijských her v roce 1896 právě v Aténách. Neméně významné pro budoucnost olympijského hnutí byly i akce konané ve Velké Británii. Od roku 1850 jsou v obci Much Wenlock na západě Anglie každoročně konány tzv. Wenlocké olympijské hry. V 60. letech 19. století byly na různých místech země pořádány také tzv. velké olympijské festivaly. K tomuto účelu byla založena Národní olympijská asociace, předchůdce dnešní Britské olympijské asociace. Její zakládací listina se stala základem pozdější Olympijské charty a program těchto festivalů posloužil jako významná předloha pro první novodobé hry v roce 1896. (Young, 1997; Young, 2004; Weiler, 2004)

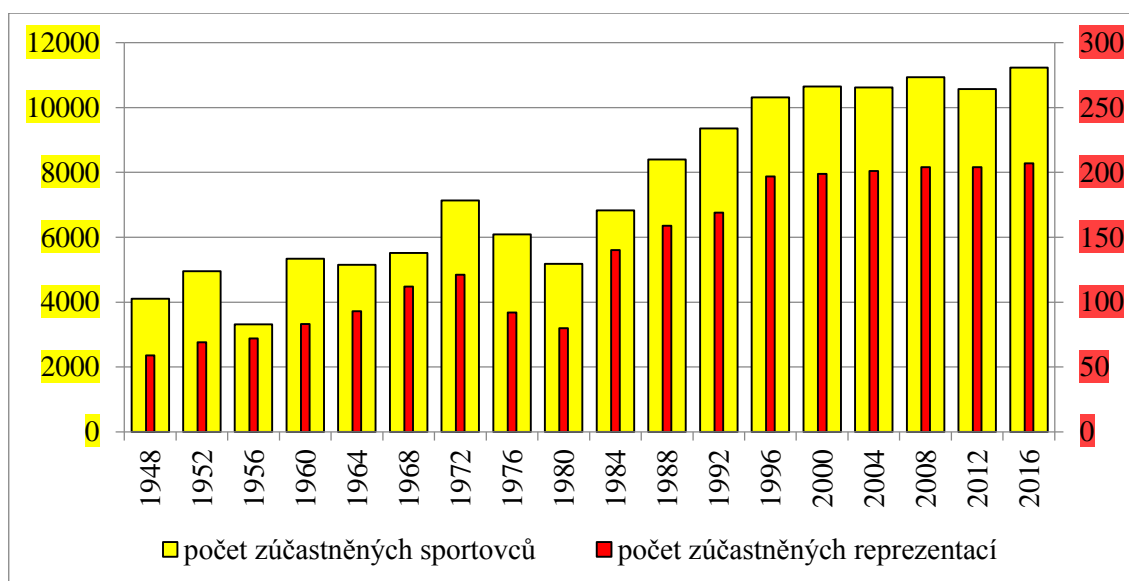
3.1.3 Novodobé olympijské hry

Vznik moderních olympijských her v dnešní mezinárodní podobě je spojen se jménem Pierre de Coubertin. Tento francouzský šlechtic, pedagog a historik se nechal ve snaze o obnovení olympijské tradice inspirovat výše zmíněnými pokusy svých předchůdců i archeologickými nálezy ve starověké Olympii. Roku 1894 uspořádal na akademické půdě pařížské Sorbonny *Kongres pro obnovení olympijských her*, kde zúčastněným zástupcům sportovních svazů a klubů z 12 různých zemí představil svou vizi. Ta byla kongresem odsouhlasena a zároveň byl založen Mezinárodní olympijský výbor, jehož úkolem bylo zabezpečit konání her. První hry v roce 1896 v Aténách se staly sportovní akcí s do té doby nejpočetnější mezinárodní účastí, následující pokračování se měla odehrávat v tradiční antické čtyřleté periodě. Vzhledem k místům konání mimo Řecko je neprovázela tak výrazná pozornost, hry v letech 1900 (Paříž) a 1904 (Saint Louis) byly pořádány jako součást mezinárodních výstav. To v očích Řeků znevažovalo význam olympijských her a proto v roce 1906 (mimo standardní čtyřletý cyklus) uspořádali tzv. olympijské mezihry, opět v Aténách. Tato akce ani její výsledky dnes nejsou Mezinárodním olympijským výborem uznávány a započítávány do oficiálních statistik. Tradici se ale i díky tomu přes počáteční obtíže podařilo udržet. Od roku 1908 se již olympijské hry konaly vždy jako samostatná událost a s výjimkou vynechaných her během válečných let (1916, 1940 a 1944) v pravidelném čtyřletém intervalu. (Young, 2004; Goldblatt, 2016)



Obr. 1: Počet zúčastněných reprezentací a sportovců na letních olympijských hrách v letech 1896–1944

Zdroj: International Olympic Committee (2017c), vlastní zpracování



Obr. 2: Počet zúčastněných reprezentací a sportovců na letních olympijských hrách v letech 1948–2016

Zdroj: International Olympic Committee (2017c), vlastní zpracování

Postupně začal narůstat také zájem diváků i médií, zvyšoval se počet zúčastněných zemí a sportovců (což prakticky trvá až dodnes, viz Obr. 1 a Obr. 2). Výrazné poklesy v letech 1904 a 1932 je možné vysvětlit konáním her mimo Evropu. Převážně přes oceán byla tehdy v porovnání s dneškem ekonomicky i časově mnohem náročnější a řada evropských sportovců si proto účast nemohla dovolit (případně pro ně nebyla dostatečně prestižní, aby stála za vynaložené náklady).

Postupem času byla olympijská tradice doplněna o nové symbolické prvky. Roku 1914 byla Pierrem de Coubertinem představena olympijská vlajka s pěti kruhy a olympijské heslo *Citius, Altius, Fortius* (rychleji, výše, silněji). Všeobecně známé je také jeho motto „*Není důležité zvítězit, ale zúčastnit se.*“, které je jedním ze základních východisek olympijské myšlenky. Od r. 1928 bývá během her udržován olympijský oheň, počínaje olympijskými hrami v roce 1936 v Berlíně pak k němu přibyla ještě štafeta s olympijskou pochodní. Oficiální hymnou se v roce 1958 stala skladba, kterou k příležitosti konání her r. 1896 v Aténách zkomponoval skladatel Spyridon Samaras na slova básníka Kostise Palamase. Růst oblíbenosti zimních sportů vyústil ve 20. letech k založení samostatných zimních olympijských her. Do jejich programu se přesunuly některé sporty, které byly součástí olympijských her již dříve, např. krasobruslení nebo lední hokej. Pokud jde o změny oproti antické předloze, je třeba zmínit také dnes již samozřejmý fakt, že novodobých olympijských her (s výjimkou těch prvních v roce 1896) se mohou účastnit kromě mužů také ženy. (Lennartz, 2002; Goldblatt, 2016)

Novodobé olympijské hry byly původně vyhrazeny pouze amatérským sportovcům, nepobírajícím za svou sportovní činnost žádný plat. Byla stanovena přísná pravidla, která za známky professionalism považovala např. i nechat si proplatit cestovné na sportovní akci či ušlou mzdu za dobu jejího konání. Proto se někteří sportovci dostávali s těmito pravidly do rozporu a v případě odhalení takového případu nebyla jejich účast na olympijských hrách povolena či byli dokonce zpětně formálně zbavováni získaných úspěchů. Tyto zásady platily až do 70. let 20. století, nicméně rostoucí popularita olympijských soutěží a tím i prestiž spojená s jejich vyhráváním (převáděná v období studené války navzdory apolitickému duchu olympijské myšlenky i do politické roviny) vedla k rozvoji tzv. skrytého professionalism. Tedy systému, kdy špičkoví sportovci byli oficiálně vedeni jako amatéři, přestože se jim dostávalo těch nejlepších tréninkových podmínek a finanční podpory. Na jedné straně šlo o představitele amerického univerzitního sportu, kteří za své sportovní výkony získávali štědrá stipendia do značné míry bez ohledu na své skutečné studijní kvality, v zemích východního bloku zase byli elitní sportovci oficiálně vedeni jako příslušníci policie či armády, nicméně tuto činnost reálně prakticky nevykonávali a mohli se plně věnovat přípravě na vrcholné sportovní akce. (Dovalil a kol., 2004; Andreff a Szymanski, 2006)

Tento zřejmý rozpor mezi teorií a realitou začal Mezinárodní olympijský výbor řešit po r. 1980, kdy se jeho novým předsedou stal Juan Antonio Samaranch. Nutnost lepšího ekonomického zajištění vedla kromě změn ve spolupráci se sponzory a televizními společnostmi také k postupnému otevírání olympijských her profesionálům. Díky tomu se na přelomu 80. a 90. let začali na olympijských hrách představovat i plně profesionální zástupci např. basketbalu, tenisu či cyklistiky. Zároveň došlo i k přehodnocení některých případů z minulosti. Příkladem je případ Jima Thorpa, vítěze pětiboje a desetiboje na letních olympijských hrách 1912 ve Stockholmu, kterému byly získané medaile odebrány poté, co vyšlo najevo, že před olympiádou působil jako placený hráč baseballu. Roku 1983, 30 let po Thorpově smrti, mu byly získané úspěchy Mezinárodním olympijským výborem zpětně přiznány. U některých sportů nicméně jistá omezení přetrvala. Např. profesionální boxeři měli kvůli rozdílům v pravidlech amatérských a profesionálních soutěží premiéru na olympijských hrách až v r. 2016 v Rio de Janeiru. Fotbalové týmy mužů zase mohou nasadit max. tři hráče starší než 23 let. (Dovalil a kol., 2004; Boxing Ontario, 2017; FIFA, 2008)

3.2 Geografie sportu

Geografie sportu je dílčí disciplínou sociální geografie. Přestože propojení geografie se sportovní oblastí se může zdát na první pohled poněkud nesourodé, geografie jako věda zabývající se prostorovým uspořádáním různých jevů nabízí řadu zajímavých možností, jak sportovní problematiku zkoumat. Vždyť sport je stejně jako mnoho dalších lidských činností realizován v prostoru (dnes již prakticky ve všech obydlených oblastech světa) a je tak u něj možné zkoumat projevující se prostorové disparity a souvislosti včetně dopadů sportovní činnosti na okolní prostředí a naopak. Interdisciplinární charakter geografie umožňuje při zkoumání sportu efektivně využívat také metody a poznatky dalších vědních oborů, např. sociologie, demografie, ekonomie či historie. U sportovců a jejich úspěšnosti je možné zkoumat determinaci sociálními, kulturními či přírodními podmínkami, důležité jsou i poznatky biologie (resp. medicíny) a genetiky. Pro dostupnost sportu hraje významnou roli také ekonomické hledisko, ať už konkrétního sportovce ovlivňuje přímo (tedy nutností uhradit výdaje spojené se sportovní činností) či v přeneseném smyslu (ekonomická situace může být rozhodující v otázce, zda má příslušná osoba dostatek volného času na realizaci sportovních aktivit). Historie zase dokáže v řadě případů objasnit rozšíření a popularitu jednotlivých sportovních odvětví v různých částech světa, např. tradičních britských sportů ve vzdálených oblastech bývalé britské koloniální říše.

Stěžejní publikací geografie sportu je kniha *Sports Geography*, kterou napsal britský geograf John Bale. První vydání je z roku 1989, druhé se dostalo na veřejnost v roce 2003. Autor zde mimo jiné popisuje význam geografie sportu, zasazuje ji do vědního systému a vymezuje tři základní oblasti jejího zájmu:

- prostorové rozmístění sportovních aktivit v rámci daného území a jeho proměny v čase
- vzájemná interakce sportovního prostředí a účastníků sportovních aktivit
- analýza prostorových, ekonomických a environmentálních souvislostí sportovních aktivit

Bale tak komplexně zkoumá vztahy mezi sportovními aktivitami a jejich účastníky, místem konání a celkovým geografickým prostředím. Publikace poskytuje obecná východiska pro další studie se zaměřením na sport a sportovní geografii. Na

konkrétních příkladech je analyzován význam sportu v rozvinutých i rozvojových oblastech světa, včetně dopadů na jejich hospodářský rozvoj, což mimo jiné vytváří propojení mezi geografii sportu a sportovní historií, kterou se v díle autor také zabývá (Bale, 2003). Ve článku z roku 2008 se Bale společně s Trudo Dejonghem zaměřuje na historii sportovní geografie a její prvky obsažené ve starších geografických dílech (Bale a Dejonghe, 2008). Za nejstarší dílo kombinující geografii a sport je zde označena rozsáhlá publikace *Géographie Universelle* (1879), ve které se její autor, francouzský geograf Élisée Reclus, věnoval mj. vzniku a rozvoji kriketu.

V roce 1919 se geografie sportu poprvé dostala na stránky populárního časopisu *National Geographic Magazine*. Americký geograf J. R. Hildebrand zde publikoval svůj článek *The Geography of Games*, ve kterém poukazuje na souvislost mezi sporty populárními v rámci jednotlivých národů a zvyky, vlastnostmi a způsobem myšlení příslušníků těchto národů. Hry a sporty označuje za klíčové pro poznání v geografii i dalších vědách zabývajících se obyvatelstvem, neboť umožňují dobře rozpoznat, jak lidé jednotlivých národů žijí, jak pracují a jak uvažují (Hildebrand, 1919).

V roce 1940 byla v americkém časopise *Journal of Educational Research* publikována práce Harveyho Lehmana s názvem *The geographical origin of professional baseball players*. V této studii, kterou je možné označit za předchůdce sportovně-geografických prací, autor zmapoval původ těch nejlepších tehdejších amerických baseballových hráčů a popsal rozdíly v počtu vychovaných hráčů mezi jednotlivými státy (Lehman, 1940).

Se stoupající popularitou a prestiží olympijských her se pozornost vědců musela nutně zaměřit i na ně. Skupina finských výzkumníků v čele s Ernstem Joklem se ve své práci (Jokl, Karvonen, Kihlberg, Koskela a Noro, 1956) zabývala letními olympijskými hrami v Helsinkách v roce 1952. Cílem bylo analyzovat účast a výkony sportovců na základě jejich individuálních charakteristik i zemí jejich původu. Tato práce odráží obecné trendy v tehdejší geografii, která v této době procházela tzv. kvantitativní revolucí. Změny spočívaly mj. v používání více matematických a statistických metod, jejichž rozvoj a masovější využití umožnily i pokroky ve vývoji moderní výpočetní techniky (Sýkora, 2008). Práce této finské pracovní skupiny je do značné míry založena na prezentování zjištěných výsledků formou statistik a z nich vycházejících tabulek a grafů.

Jestliže dosavadní příspěvky ke geografii sportu (jejichž úplný výčet by jistě musel být mnohem delší) byly spíše nahodilými odbočkami z jiných geografických směrů, ve druhé polovině 20. století se objevili i autoři, kteří se na geografii sportu přímo specializovali a tím významně ovlivnili její další směřování. Prvním z nich byl od konce 60. let americký geograf John Rooney z univerzity v Oklahomě. Jeho vstupem do geografie sportu byla dvojice článků s tematikou amerického fotbalu v USA (Rooney, 1969 a Rooney, 1970). Zabývá se v nich geografickým původem špičkových hráčů a jejich migračními toky, především v období přechodu ze středních škol na univerzity. V pracích je patrné využití především kvantitativních metod a prezentace zjištěných výsledků se opírá o propracované mapové výstupy. V následujících letech Rooney publikoval řadu prací se sportovně-geografickou tematikou, nejdůležitější jsou ty obecně zaměřené na geografii amerického sportu (Rooney, 1974) a americké sportovní regiony (Rooney a Pillsbury, 1992a). Zabýval se v nich regionálními rozdíly v míře rozšíření jednotlivých sportů, v úspěšnosti i ve schopnosti produkovat sportovce, kteří se později prosadili na té nejvyšší úrovni. Na druhou jmenovanou práci navázal opět s kolegou Richardem Pillsburym vydáním *Atlasu amerického sportu* (Rooney a Pillsbury, 1992b).

Přestože byly jeho sportovně-geografické práce většinou zaměřené pouze na oblast Spojených států amerických, jejich význam je globální. Bale (2003) je hodnotí z hlediska přístupu ke geografii sportu jako pionýrské, přestože nezapomíná vyzdvihnout ani některé předchůdce (Lehman, Jokl; viz výše). Rooney je Balem dokonce označován za otce moderní geografie sportu a to především jako zakladatel prvního sportovně-geografického odborného časopisu *Sport Place: An International Journal of Sports Geography*, který začal vycházet v roce 1987. Když Rooney v 90. letech ukončil aktivní vědeckou kariéru, geografie sportu jako samostatná entita částečně ustoupila do pozadí (Bale a Dejonghe, 2008). Díky vysokému stupni interdisciplinaritě se ale začala o to více propojovat s příbuznými vědními obory. Roku 2000 vychází poslední číslo časopisu *Sport Place*, jehož vydávání bylo ale fakticky pozastaveno již o čtyři roky dříve (Oklahoma State University, 2018). Bale a Dejonghe (2008) jako důvod uvádějí především nedostatečnou finanční podporu, problémy s marketingem a (pro pravidelné vydávání) relativně nízký počet kvalitních prací zasílaných k publikování.

Jako přispěvatel i editor časopisu *Sport Place* působil také právě John Bale, autor již zmiňované publikace *Sports Geography*, která byla poprvé vydána jen o dva roky později, než jeho první číslo. To ale samozřejmě není jediný Baleův přínos geografii sportu, i on má na kontě řadu tímto směrem zaměřených prací. V 80. letech je jeho výzkum srovnatelný s Rooneyho stylem, který Bale převádí do evropského sportovního prostředí, např. v publikaci *Sport and place: A geography of sport in England, Scotland and Wales* (Bale, 1982). 90. léta již znamenají postupný posun k interdisciplinární spolupráci. Např. tématu na pomezí geografie, sociologie a urbanismu se Bale věnuje ve svém článku v časopise *Geography* (Bale, 1990), kde se zabývá dopady dění kolem anglických fotbalových stadionů na jejich okolí a obyvatele, kteří v něm žijí. Na konkrétních příkladech podpořených dotazníkovým šetřením popisuje negativní dopady jako hluk, vandalismus či zvýšenou intenzitu dopravy, což jako řešení implikuje relokaci stadionů z vnitřních částí měst na periferie. V teoretické rovině pak na toto téma navázal o šest let později, když ve svém dalším článku poukázal na souvislost s vybranými pracemi významného čínsko-amerického geografa Yi-Fu Tuana, mj. s konceptem topofilie a topofobie (Bale, 1996). V rozsáhlejší publikaci *Landscapes of Modern Sport* se Bale věnuje sportovištím a dalšímu prostředí, ve kterém je realizována sportovní činnost. A to nikoliv pouze z geografického hlediska, zasahuje také do architektury, územního plánování či managementu rekreace obyvatelstva (Bale, 1994). Monografie *The Global Sports Arena: Athletic Talent Migration in an Interdependent World* se zase zabývá sportovní migrací, jejími příčinami a dopady v soudobém globalizovaném světě (Bale a Maguire, 1994).

Evropskou geografii sportu na přelomu tisíciletí pochopitelně nereprezentuje pouze John Bale a není vázána pouze na britské ostrovy. Tradičně silnou provázanost územního plánování se sociální (tedy i sportovní) geografii nalezneme např. v Nizozemsku. Zdejší fyzicko-geografické podmínky v kombinaci s relativně vysokou hustotou zalidnění vytvářejí tlak na efektivní využití prostoru, k čemuž kvalitní mezioborová spolupráce s účastí geografů může značně přispět. Dokumentuje to např. práce zaměřená na modernizaci a relokaci fotbalových stadionů v rámci Nizozemska (Dam, 2000). Autor změny hodnotí z hlediska sportovní geografie i územního plánování a nabízí zajímavá srovnání se zahraničím, především se Spojeným Královstvím (kde bylo podobné téma také řešeno, viz výše).

Geografie sportu navazuje i na starší geografické koncepty. Důležitý teoretický základ poskytuje např. dílo švédského geografa Torstena Hägerstranda. Jeho teorii difuze inovací aplikoval John Bale na historii sportu, kterou zpracoval z pohledu postupného šíření jednotlivých sportů z místa jejich vzniku do dalších oblastí (Bale, 1984; Bale, 2000). Do spojitosti se sportem se v rámci zájmu vědců dostala také Hägerstrandova geografie času. Tým novozélandských vědců ji ve svém příspěvku z roku 2003 využívá k zachycení časoprostorových vztahů v týmových sportech, konkrétně v rugby. Modelování pohybu a prostorových souvislostí, které geografie času nabízí, navíc v kombinaci s moderními vizualizačními technologiemi (v tomto případě je využíván specializovaný video-informační systém vytvořený přímo pro analýzu rugby), tvoří velmi užitečný nástroj pro analýzu individuálních výkonů v týmových sportech (Moore, Whigham, Holt, Aldridge a Hodge, 2003).

V rámci rešerše publikací se vztahem ke geografické disciplíně nelze opomenout ani související mapovou a atlasovou tvorbu. Ačkoliv jde primárně o kartografické téma, data do tematických mapových výstupů dodávají právě geografové a jedná se o velmi důležité publikace. Tato díla v rámci geografie sportu většinou zachycují stav v rámci jednoho státu. Jako jedny z prvních příkladů je možné jmenovat francouzský atlas *Sports en France* (Mathieu a Praicheux, 1987) nebo již zmiňovaný *Atlas of American Sport* (Rooney a Pillsbury, 1992b). Významnou pozici má proto *The World Atlas of Sport*, který se tématu věnuje v globálním měřítku (Tomlinson, 2011). Nabízí nejen mapy znázorňující rozšíření nejdůležitějších sportů, ale věnuje se také souvisejícím ekonomickým či politickým tématům. Cenným příspěvkem je i obsažený přehled sportovních profilů jednotlivých zemí.

Kromě obecně zaměřených atlasů nabízí geografie sportu i úzce specializovaná mapová díla. Mezi významné produkty české geografie se řadí *První fotbalový atlas světa* (Jelínek a Tomeš, 2002), na jehož vzniku se podílela i řada fotbalových novinářů a dalších odborníků z celého světa. Na tento počín o dekádu později navázal ještě *Fotbalový atlas světa* (Truchlik, 2015). Tato obsáhlá encyklopedie akcentuje ještě více sportovní stránku zkoumané problematiky, i mezi geografickými publikacemi má ovšem své čestné místo. V této kategorii můžeme zmínit ještě např. *Tematický atlas míst konání olympijských her* (Held, 2005), přestože se jedná „pouze“ o diplomovou práci obhájenou na Univerzitě Palackého v Olomouci.

S ohledem na zaměření této diplomové práce je třeba věnovat zvláštní pozornost sportovně-geografickým dílům s olympijskou tematikou. Velkou příležitostí pro geografy (stejně jako pro architekty či urbanisty) byly olympijské hry v roce 1992 v Barceloně, resp. s nimi spojená přestavba centra města a dalších částí (Varley, 1992). Ta je odborníky hodnocena jako velmi úspěšná a Barcelona je díky ní brána jako vzor moderního velkoměsta propojujícího množství historických památek a dalších turistických atraktivit s dále využitelnou olympijskou infrastrukturou. Výsledky této spolupráce odborníků napříč obory později posloužily jako pozitivní příklad pro pořádání následujících letních olympijských her v letech 1996 (Atlanta) a 2000 (Sydney). Hry v Sydney se staly prvními, při jejichž plánování byl cíleně kladen důraz i na jejich environmentální dopad a celkovou udržitelnost (Chalkley a Essex, 1999). Naopak pořadatelé her v roce 2004 v Aténách se od barcelonského modelu odklonili (částečně i v důsledku nepříliš fungující spolupráce veřejného a soukromého sektoru), přičemž výsledky a jejich dlouhodobé dopady jsou hodnoceny přinejmenším jako rozporuplné (Rosenthal, 2017; Říkovský, 2016).

Netradiční a velmi zajímavý geografický pohled na proměnu měst v souvislosti s přípravami na konání olympijských her nabízejí Oliver a Lauermann (2017). Předmětem jejich zájmu totiž nejsou města, která hry skutečně hostila, nýbrž ta, která ve volbě pořadatele neuspěla. Autoři analyzují vliv plánování velké akce globálního významu na rozvoj města a poukazují na fakt, že i neúspěšná kandidatura může mít nezanedbatelný dopad na územní plánování, využití krajiny a další strategická rozhodnutí. Olympijská kandidatura na sebe totiž obvykle váže projekty usilující o řešení různých problémů města, jejichž realizace je potřebná nezávisle na tom, zda je kandidatura nakonec úspěšná či nikoliv. Typicky se může jednat např. o vybudování kvalitnější infrastruktury nebo modernizaci systému veřejné dopravy. Některá města navíc usilují v případě neúspěchu o pořádání olympijských her i opakovaně, což může vést k realizaci některých projektů spjatých s kandidaturou ve snaze posílit svou pozici v další volbě. Ekonomickými, sociologickými a politickými souvislostmi pořádání velkých sportovních akcí (nejen olympijských her, ale také třeba mistrovství světa ve fotbale), se ve svém článku zabývají Horne a Manzenreiter (2006). Zdůrazňují mimo jiné stále rostoucí význam těchto akcí, ale zároveň i zvyšující se nároky na jejich pořadatele.

Příkladem výzkumu, který se také věnuje úspěšnosti států na olympijských hrách, je dvojice článků z první dekády 21. století. Bernard a Busse (2004) vycházejí z hypotézy, že olympijská úspěšnost závisí na velikosti populace a ekonomických možnostech státu. Vytvářejí proto statistický model založený na těchto ukazatelích udávající množství medailí, které by jednotlivé státy měly teoreticky získat. Autoři se zabývají obdobím 1960–1996 a jako ukazatel ekonomické síly státu používají hrubý domácí produkt. Jak sami uvádějí, bylo by vhodnější zahrnout více různých ekonomických ukazatelů, nicméně vzhledem k počtu států účastnících se olympijských her a časovému rozpětí několika dekad nejsou jiné údaje ze spolehlivých zdrojů k dispozici. Teoreticky zjištěný výsledek je pak srovnáván s počtem reálně získaných medailí v jednotlivých olympijských letech. Rathke a Woitek (2008) na tuto práci navazují. Jejich zájmové období je 1952–2004, nicméně zaměřují se pouze na sporty patřící do programu olympijských her již před rokem 1976. Na základě svých statistických výsledků docházejí k závěru, že zatímco hrubý domácí produkt je vhodným ukazatelem pro výpočet olympijské úspěšnosti, efekt velikosti populace se projevuje jako pozitivní pouze pro relativně bohaté země. Oproti tomu Emrich, Klein, Pitsch a Pierdzioch (2012) docházejí na základě olympijských výsledků z let 1992–2010 k závěru, že hrubý domácí produkt koreluje spíše s výsledky na zimních olympijských hrách a pro ty letní je podle nich určující spíše populační velikost. Přestože zaměření těchto prací je spíše ekonomicko-statistické než geografické, jsou významným zdrojem poznatků i pro tuto diplomovou práci.

V českém geografickém prostředí se problematice sportu věnuje např. Jiří Tomeš z Univerzity Karlovy. Ve svém článku v *Geografických rozhledech* (Tomeš, 2012) nastiňuje rozličná témata geografie sportu, mezi nimi také úspěšnost na olympijských hrách. Objektivně je nicméně nutno dodat, že tento článek zjevně kombinuje odbornou formu s popularizační a u prezentovaných tabulek a grafů např. chybí časové určení použitých dat, některé tabulky nemají ani uveden jejich zdroj. Jedná se ale o ojedinělý nástin tématu zpracovávaného v této diplomové práci v českém prostředí a zároveň hodnotný příspěvek k české geografii sportu, která je stále ještě na počátku svého vývoje.

Ten nicméně postupuje stále kupředu a např. právě hodnocení úspěšnosti v různých sportovních odvětvích se v posledních letech věnuje hned několik vysokoškolských kvalifikačních prací na Univerzitě Palackého v Olomouci. Z roku 2013 pochází bakalářská práce Michala Haladyho, ve které autor analyzuje úspěšnost evropských států v profesionálních fotbalových soutěžích na klubové i reprezentační úrovni v období let 1992–2012 (Halady, 2013). Velmi podobně je zaměřena i navazující diplomová práce, která ovšem tentokrát analyzovala úspěšnost států na tenisových grandslamových turnajích v tzv. otevřené éře (Halady, 2015). Obě práce využívají hodnocení dílčích výsledků pomocí bodů, jejichž součty následně určují celkovou úspěšnost v jednotlivých zkoumaných obdobích. A to nejen v absolutní podobě, ale také relativně ve vztahu k velikosti populace a ekonomické výkonnosti. Tomášek (2015) se věnuje úspěšnosti jednotlivých měst a regionů České republiky v rámci nejvyšší fotbalové ligy, která se na našem území hraje od roku 1925 a je u nás nejsledovanější kolektivní soutěží. Autor na základě vymezení lokalit s výskytem prvoligových mužstev identifikuje hlavní centra českého fotbalu v jednotlivých časových obdobích a vývoj jejich rozmístění. Ten je vyjádřen znázorněním posunu křivek centroidů na mapě České republiky. Na zařazení do této skupiny sportovně-geografických prací aspiruje i tato diplomová práce, která místo zaměření na jediný sport pojednává o největší globální sportovní akci: letních olympijských hrách.

Jak vyplývá z provedené rešerše souvisejících publikací, geografie sportu není nikterak novou disciplínou. Naopak, význam sportu pro geografii si někteří vědci uvědomovali již před několika desetiletími a tato problematika je stále aktuálnější. Bale (2003) nastiňuje, že geografie sportu by se měla do budoucna dále posouvat směrem k širší interdisciplinární spolupráci se sociology, ekonomy, urbanisty a dalšími odborníky ze souvisejících oborů. Geografie sportu by pak mohla zajišťovat syntézu poznatků z jednotlivých oborů a pomocí moderních zobrazovacích metod (GIS) je představovat odborné i laické veřejnosti. Gaffney (2013) o dekádu později vidí budoucnost této disciplíny velmi podobně. Moderní kritická geografie sportu by se podle něj měla rozvíjet směrem k interdisciplinaritě a geografové by měli být otevřeni novým podnětům a pohledům na tuto problematiku, aby byli schopni řešit problémy a rozpory vyplývající z interakce sportu s různými aspekty lidské činnosti. Jednou z nejnovějších publikací zabývajících se geografii sportu je kniha *Critical Geographies of Sport: Space, Power and Sport in Global Perspective* od Natalie Koch z roku 2016.

Podle zveřejněné recenze (Montez de Oca, 2017) autorka zdůvodňuje nedostatečný vývoj sportovní geografie nedocenením jejího významu ze strany některých akademiků, kteří ve sportu vidí spíše hraní a zábavu, než vážné vědecké téma související mj. i s politikou a rozdělením moci. Shrnuje proto argumenty podtrhující význam geografického výzkumu ve sportovní oblasti, které se v podstatě shodují s již výše uvedenými.

Problémem geografie sportu jakožto vědecké disciplíny může být jistá roztržitost a nahodilost sportovně-geografického výzkumu vyplývající ze značné šíře možností zaměření a různorodosti použitelných metod. Negativním faktorem může být také absence jednotících prvků. Takovým prvkem by do budoucna mohl být např. specializovaný odborný časopis s mezinárodním dosahem. Vědecké články s tematikou geografie sportu se průběžně objevují na stránkách různých geografických časopisů, někdy je jim věnováno i kompletní vydání. To je případ např. *Belgeo* (2008) nebo *Geografických rozhledů* (Česká geografická společnost, 2012), ze kterých pocházejí mj. některé články citované v teoretické části této práce.

Relativně čerstvá iniciativa usilující o vytvoření sportovně-geografického periodika probíhá od r. 2014 pod záštitou tří východoevropských univerzit z Rumunska (Oradea), Maďarska (Debrecen) a Polska (Gdaňsk). Časopis se jmenuje *Geosport for Society* a vychází dvakrát ročně. Prozatím v něm publikují převážně autoři ze zúčastněných zemí nebo působící na participujících univerzitách, na několika člancích se ale podíleli i odborníci např. z Francie nebo Itálie. Bude zřejmě ještě trvat nějaký čas, než se případně etabluje jako významný sportovně-geografický časopis. Je také otázkou, jak se vydavatelé dokáží vypořádat s problémy, kvůli kterým bylo na přelomu tisíciletí ukončeno vydávání časopisu *Sport Place*. Finanční stránka věci by vzhledem k záštitě několika univerzit (či případně finančním prostředkům z jiných zdrojů, např. z Evropských fondů) nemusela být vážným problémem, navíc v dnešní době situaci usnadňuje alternativa elektronického vydávání a šíření časopisu. Zásadní tedy bude především důkladná propagace a samozřejmě dostatek kvalitních příspěvků, o který se budou muset zasloužit právě geografové ve spolupráci s dalšími odborníky.

4 Použitá metodika

4.1 Vymezení objektu zájmu

Základním východiskem analýzy musí být nejprve vymezení jejího objektu zájmu z prostorového, časového a věcného hlediska. Jednotlivé dílčí části této práce (pokud není v daném případě uvedeno jinak) se zaměřují na členské státy současné Evropské unie (28 států k 1. 1. 2017) a jejich výsledky na letních olympijských hrách v období po druhé světové válce do současnosti. Vzhledem ke čtyřletému olympijskému cyklu jde de facto o rozmezí let 1948–2016.

Důvodů pro tato omezení je hned několik. Tím hlavním je poměrně dlouhá tradice sportu v Evropě a relativně bohaté zastoupení provozovaných sportovních odvětví (na rozdíl od řady mimoevropských států, typicky např. z oblasti východní Afriky nebo Karibiku, kde se na světově konkurenceschopné úrovni provozuje pouze několik málo tradičních sportovních odvětví nebo jen jednotlivých disciplín). Prostorovým omezením objektu zájmu je tak možné získat reprezentativnější výsledky, které nejsou tolik ovlivněny např. pouhou změnou olympijského programu ve smyslu přidávání nebo naopak odebrání jednotlivých sportů nebo jejich disciplín. Zároveň lze u států Evropské unie zpravidla pracovat s dostupnými, spolehlivými a mnohdy i jednotně standardizovanými statistickými údaji a to včetně těch historických, což umožňuje provést přesnější analýzu a tím pádem také vyvozovat objektivnější závěry a zjištění.

Pouze na letní olympijské hry je objekt zájmu omezen proto, že v případě zimních olympiád má vzhledem k silné determinaci vhodnými přírodními podmínkami a s tím související tradicí zimních sportů většina disciplín dlouhodobě poměrně úzkou světovou špičku, kde největších úspěchů dosahují reprezentanti nepříliš se měnícího okruhu států, zatímco ty ostatní se často účastní pouze v duchu coubertinovského hesla „*Není důležité zvítězit, ale zúčastnit se.*“, případně vůbec ne. Jistý problém by představovalo i „narušení“ časových řad v letech 1992 a 1994, kdy se zimní olympijské hry výjimečně konaly s pouze dvouletým odstupem (namísto obvyklého čtyřletého) s cílem oddělit rok konání od letních olympijských her.

Časové omezení je pak vhodné aplikovat z důvodu porovnatelnosti výsledků, neboť zkoumanými prostorovými jednotkami jsou dnešní území států a aktuální stav jejich hranic. Ke změnám v tomto směru samozřejmě dochází průběžně a tak není možné se nutnosti jejich zohlednění zcela vyhnout (viz níže), omezení na období po druhé světové válce ale ty nejvíce problematické případy eliminuje. Zároveň se tak nezapočítává potenciálně problematické „iniciační“ období olympijské historie, kdy ještě prestiž olympijských her nedosahovala dnešní úrovně a o účasti nebo neúčasti sportovců i celých reprezentačních týmů rozhodovala mnohdy i pouhá finanční náročnost dopravy do místa konání nebo dokonce nezájem (viz kap. 3.1.3, resp. Obr. 1). Podobné vlivy nejsou předmětem této analýzy a je proto vhodné je tímto způsobem odfiltrovat.

4.2 Vlastní výzkum

4.2.1 Databáze

Klíčovým základem dílčích analýz je pro účely této práce vytvořená databáze medailistů na letních olympijských hrách reprezentujících sledované státy za příslušné období. Zdrojem jsou oficiální záznamy Mezinárodního olympijského výboru (International Olympic Committee, 2017a). Jelikož se oficiální výsledky a pořadí medailistů mohou na základě prošetřování dopingových kauz a opětovného testování starších antidopingových vzorků zpětně měnit, je zapotřebí stanovit pevné datum, ke kterému se vztahují všechny započítávané výsledky. Tímto dnem je pro účely této práce 1. 1. 2017, pozdější dodatečné úpravy výsledkových listin již nejsou brány v potaz.

Výsledná databáze obsahuje celkem 6 161 záznamů, přičemž 1 757 z nich pochází z ženských soutěží, 3 965 z mužských a 439 ze smíšených. Mezi sporty dominuje atletika, dále pak zápas a vodní sporty (především plavání a kanoistika). Zastoupeny jsou všechny zájmové státy (nebo jejich předchůdci) s výjimkou Malty, jejíž reprezentanti ve sledovaném období žádnou olympijskou medaili nezískali. Medailisté, kteří cenný kov vybojovali v rámci soutěží dvojic či ještě více početných družstev, jsou pochopitelně pro účely databáze sloučeni a započítáni v rámci jediného záznamu.

4.2.2 Bodování

Pro snazší kvantifikaci byly medailové zisky dále přepočítávány na body podle následujícího jednoduchého klíče:

Tab. 1: Bodování medailových zisků

medailový zisk	bodové hodnocení
zlatá medaile	3
stříbrná medaile	2
bronzová medaile	1

Zdroj: vlastní zpracování

Zisk zlaté medaile není výrazněji bodově oddělen od ostatních medailových zápisů, aby nebyl příliš zdůrazněn význam olympijských vítězů oproti ostatním medailistům. V rámci práce nejde primárně o ně, ale o všechny úspěšné sportovce v dané disciplíně, přičemž za úspěch lze obecně považovat právě zisk libovolné olympijské medaile.

Sumy bodových zisků pro jednotlivé státy za příslušné olympijské hry nebo období jsou poté základem dalších analýz. U většiny zájmových států tento postup nepředstavoval žádný problém. Nicméně aby mělo smysl jednotlivé výsledky v čase porovnávat, je třeba mít prostorové jednotky dány jako v čase neměnné. A přestože se analýza týká z velké části starších částí olympijské historie, cílem bylo zkoumat úspěšnost jednotlivých dnešních států. Všechny výsledky bylo tedy nutné převést do dnešní podoby příslušných států. V některých případech, které byly v určitých obdobích ovlivněny geopolitickými změnami na mapě Evropy (především ve druhé polovině 20. století), tak bylo nutné provést určitá kompenzační opatření, která jsou blíže popsána v následujících odstavcích. Tato opatření se projevují nejen na číselných hodnotách, ale přeneseně také v mapových výstupech. Proto je možné dále vidět olympijské výsledky např. ze 70. let 20. století, nicméně prezentované na současné mapě Evropy. Ovšem vzhledem k tomu, že tyto výsledky jsou již příslušně přepočítány (viz následující odstavce), nepředstavuje tento zdánlivý nesoulad žádný skutečný rozpor.

Z hlediska zachování porovnatelnosti výsledků představovaly jistý problém státy, které byly v části sledovaného období součástí větších, v současnosti již neexistujících státních celků: konkrétně Československa, Sovětského svazu nebo Jugoslávie. V těchto případech by samozřejmě bylo nesmyslné započítávat jednotlivým současným státům plný bodový zisk celku, jehož byly v daném roce součástí. Zároveň není možné přiřazovat body podle místa narození jednotlivých sportovců, kteří přispěli ziskem medaile. Místo narození se totiž v těchto případech velmi často vůbec neshoduje s místem, kde sportovec skutečně žil a připravoval se na vrcholné akce - na rozdíl od přeshraniční migrace, která byla pro obyvatele bývalých socialistických zemí značně komplikovaná, byla migrace vnitrostátní u elitních sportovců naopak podporována a mnohdy i centrálně řízena (Terret, 2009). Velmi zkreslující by bylo i posuzování dle udávané národnosti jednotlivých sportovců, protože tento údaj nemusí nic vypovídat o tom, který současný stát by sportovec skutečně reprezentoval v případě dřívějšího rozdělení většího státního útvaru. Přidělení bodů jednotlivým dnešním státům je proto řešeno nikoliv individuálně, ale statisticky: je přidělen podíl z bodového zisku většího státního útvaru odpovídající zastoupení počtu obyvatel příslušného území v celé populaci státního útvaru v daném olympijském roce. Hodnoty jsou zaokrouhlovány na celé jednotky.

Opačným případem, který bylo zapotřebí řešit, bylo současné působení reprezentací Spolkové republiky Německo a Německé demokratické republiky v letech 1968–1988. Získané body nebylo možné jednoduše zprůměrovat, neboť příslušné medaile byly skutečně získány reprezentanty státních celků, které později po sloučení daly dohromady současné Německo (které je jedním ze zkoumaných států). Zároveň je ale nutné zohlednit existenci limitů na počet sportovců z jedné země v rámci jednotlivých disciplín, jelikož v letech 1968–1988 mohlo na olympijských hrách díky rozdělení Německa startovat více německých sportovců, než by bylo normálně možné v rámci reprezentace jediného státu. Proto byly celkové výsledky Německa z tohoto období počítány jako součet výsledků Spolkové republiky Německo a Německé demokratické republiky dělený koeficientem 1,5. Ve výsledku tak byly započítány dvě třetiny bodů reálně získaných německými sportovci.

4.2.3 Zpracování dat

Medailové (resp. z nich vycházející bodové) zisky jsou za jednotlivé olympijské hry i za delší období porovnávány nejen v absolutních hodnotách, ale také v relativní podobě. Údaji, ke kterým jsou data vztahována, jsou počet obyvatel daného státu a hrubý domácí produkt (HDP) *per capita* (tedy v přepočtu na jednoho obyvatele).

Přepočet vztažený k počtu obyvatel udává počet medailových bodů (viz kap. 4.2.2) teoreticky připadající na 1 milion obyvatel příslušného státu. Použita jsou vždy data o počtu obyvatel za konkrétní olympijský rok. Zdrojem jsou statistické ročenky OSN Demographic Yearbook (United Nations, 1949–2017) a databáze Světové banky (World Bank, 2017).

Přepočet na HDP *per capita* je obdobně počtem medailových bodů teoreticky připadajícím na 1 000 „USD₂₀₁₁“ HDP *per capita*. Použita jsou opět data vždy za příslušný olympijský rok, v tomto případě vycházející z nejaktuálnější verze databáze (publikované v lednu 2018) Projektu Maddison zpracovávaného týmem ekonomických historiků na univerzitě v Groningenu (Bolt, Inklaar, de Jong a van Zanden, 2018a). Univerzální jednotkou, na kterou jsou v rámci této statistiky převedeny údaje pro všechny státy a roky, je tzv. mezinárodní dolar. Jedná se o hypotetickou měnovou jednotku se stejnou kupní silou, jakou měl americký dolar ve stanoveném roce, kterým je konkrétně v této databázi rok 2011 (Bolt, Inklaar, de Jong a van Zanden, 2018b). Jednotka je proto v rámci této práce označována jako „USD₂₀₁₁“.

Poněkud speciální částí analýzy je přepočet vztažený ke státním výdajům do oblasti sportu, který de facto vyjadřuje „cenu získané medaile“, resp. přesněji cenu jednoho medailového bodu (viz kap. 4.2.2). Přestože takové označení může působit lehce bulvárně (jelikož přesné určení reálných výdajů potřebných k úspěchu na olympijských hrách by nutně muselo být mnohem složitější, nepodílí se na nich jen stát a liší se případ od případu), je srovnání států z pohledu vynaložených prostředků ve vztahu k medailovým ziskům na olympijských hrách nepochybně zajímavé. Limity této části analýzy jsou bohužel dány dostupností relevantních datových zdrojů. Informace o výdajích států Evropské unie na oblast sportu (nutno zdůraznit, že včetně sportu amatérského a rekreačního) jsou převzaty z databáze statistického úřadu Eurostat (Eurostat, 2018). Bohužel tato data nejsou dostupná za delší časové období. S jednotnou metodikou se v této oblasti začalo pracovat až v r. 1995 a to pouze v některých státech,

kompletní informace ze všech 28 zemí Evropské unie jsou k dispozici až o deset let později. Z tohoto důvodu je analýza zpracována pouze pro období posledních pěti olympijských cyklů (1997–2016), pro které bylo možné shromáždit dostatek datových podkladů. Výdaje za daný olympijský cyklus jsou určeny jako suma výdajů za jeho jednotlivé roky (rok konání olympijských her a tři roky přecházející, tedy např. pro olympijské hry 2004 jde o období 2001–2004). Ty jsou následně děleny počtem získaných bodů na příslušných hrách, aby byla stanovena částka připadající na jeden bod.

Absolutní i relativní data o úspěšnosti států jsou v následujících kapitolách prezentována v číselné (tabulkové) podobě i graficky ve formě mapy. To samozřejmě doplňuje nezbytná diskuze výsledků. Pro mapové výstupy zachycující absolutní data byla zvolena vyjadřovací metoda kartodiagramu. Tato metoda umožňuje kromě znázornění prostorové distribuce zisků medailových bodů také agregaci dat za více let do jediného mapového pole, což zajišťuje lepší vizuální porovnatelnost výsledků za jednotlivé roky. U kartodiagramů je třeba zmínit, že státy, které za zobrazované období nezískaly ani jeden bod, nemají v mapě sloupcový diagram vůbec znázorněn. To je primárně dáno základní konfigurací použitého mapového softwaru, nicméně je to v tomto případě spíše ku prospěchu věci. Tento fakt může mj. pomoci s odlišením takových států od těch, které nějaký bodový zisk mají, ale tak nízký, že příslušný diagramový sloupec tvoří zdánlivě pouhou linii. Proto také není na žádné z map zobrazen diagram pro Maltu, jelikož tento stát jako jediný ze sledovaných ve zkoumaném období nezískal ani jednu olympijskou medaili.

Většina zpracovávaných dat je ovšem relativního charakteru a jak několikrát zdůrazňují např. Voženílek, Kaňok a kol. (2011), metoda kartodiagramu je určena k použití výhradně na absolutních datech. Proto je pro zbytek mapových výstupů vhodnější metodou nepravý kartogram (tzv. pseudokartogram). Ten má ovšem pro účely této práce mírnou nevýhodu v tom, že se u něj těžko zobrazují hodnoty za několik různých časových okamžiků v jedné mapě. Aby nebyl počet mapových výstupů přehnaně vysoký a zároveň byla zajištěna porovnatelnost, jsou výsledky za jednotlivé roky opět agregovány, tentokrát ale pomocí složení více mapových polí v rámci jedné mapy. Tím je samozřejmě nutně zmenšena velikost a tak mírně zhoršena čitelnost jednotlivých mapových polí, nicméně vzhledem k vizuální jednoduchosti použité

metody a současněmu doplnění map tabulkovými výstupy s přesnými hodnotami zobrazovaných jevů je možné tyto nedostatky označit za přijatelné. Využití pravého kartogramu nepřipadalo v tomto případě v úvahu vůbec, neboť žádná ze zobrazovaných hodnot není vztažena k jednotce plochy. To by ostatně vzhledem ke zpracovávanému tématu ani nedávalo velký smysl.

Mapové výstupy zachycující jednotlivé výsledky byly vytvořeny v softwaru ArcGIS for Desktop verze 10.1, konkrétně v jeho aplikaci ArcMap. Jelikož je zájmovým územím současná Evropská unie, jsou všechny výstupy v souřadnicovém systému ETRS89 (*European Terrestrial Reference System 1989*). Ten je jedním ze systémů vhodných pro zobrazení geodat na území Evropské unie, mj. podle závěrů workshopu *Map Projections for Europe* Společného výzkumného střediska Evropské komise (Annoni, Luzet, Gubler a Ihde, 2003) nebo podle doporučení pracovní skupiny zabývající se souřadnicovými systémy pro společnou evropskou infrastrukturu prostorových informací INSPIRE (*Infrastructure for Spatial Information in Europe*) (INSPIRE Reference Systems Thematic Working Group, 2008).

4.2.4 Sportovní migrace

S profesionalizací vrcholového sportu se v průběhu druhé poloviny 20. století postupně rozšířil fenomén sportovní migrace. V historii lidstva není migrace za lepším zdrojem obživy nijak neobvyklým jevem. Je tedy vlastně přirozené, že když se vykonávání sportovní činnosti stalo pro ty nejúspěšnější sportovce hlavní ekonomickou aktivitou, dochází i v tomto oboru k migraci „pracovní síly“. Mezi důvody, které k tomu sportovce mohou vést, patří např. vyšší finanční ohodnocení (nebo obecně vyšší životní úroveň v cílové zemi), lepší možnosti přípravy a dalšího sportovního rozvoje (špičkoví trenéři, péče kvalitních fyzioterapeutů a lékařů nebo profesionálnější vybavení) či účast v prestižnějších sportovních soutěžích (Sekot, 2008). V některých případech mají samozřejmě váhu i důvody, které mohou k migraci motivovat lidi jakékoliv profese, např. válečné konflikty nebo politické, etnické či náboženské pronásledování v zemích původu.

Vzhledem ke stále postupujícímu procesu globalizace proto již koncem 20. století nebylo žádnou výjimkou, aby ve sportovních soutěžích v určitém státu na týmové či klubové úrovni působili sportovci ze zahraničí, často i velmi vzdáleného. Naopak, v novém tisíciletí dokonce ty skutečně elitní sportovní soutěže (typickým příkladem je

anglická fotbalová Premier League) zavádějí pravidla limitující počet cizinců, aby měli domácí zástupci větší možnost se prosadit proti silné konkurenci přicházející z takřka celého světa (Premier League, 2017). Některé sporty, jako např. tenis nebo atletika, jsou již s globalizací natolik propojeny, že nejužší světová špička spolu soupeří v rámci velkých akcí konaných střídavě na různých místech planety a význam domácího prostředí nebo národnosti se téměř zcela vytrácí.

Jiným případem jsou ale soutěže státních (národních) reprezentací, ať už v individuálních nebo týmových sportovních disciplínách. Zde význam národnosti (resp. státního občanství) nadále přetrvává a naopak je reprezentace pro řadu sportovců i fanoušků velice prestižní záležitostí. Mezi takové soutěže se samozřejmě řadí také olympijské hry, které jsou všeobecně považovány za nejvýznamnější sportovní akci světa. S tím, jak rostou finanční odměny (a tím samozřejmě i motivace sportovců k jejich získávání), se v posledních letech rozmáhá trend naturalizace cizinců a účelových změn občanství. Taková změna je obvykle oboustranně výhodná: posílená reprezentace získává výsledky a prestiž, sportovec zase výhodnější podmínky, např. v podobě financí nebo zázemí, jak je popsáno výše. Motivací může ovšem být i snaha obejít silnou konkurenci v reprezentačním týmu, typicky právě na olympijských hrách, kde je u jednotlivých sportů obvykle stanoven maximální počet zástupců na jeden stát. Velmi aktivními hráči na „trhu se sportovci“ jsou v posledních letech především země Středního východu, např. Bahrajn, Katar nebo Turecko. Dostatek finančních prostředků a zároveň relativně nízká úspěšnost domácích sportovců zde vytváří optimální prostředí pro angažování cizinců. Známé jsou případy dálkových běžců z východní Afriky, kde se kombinuje faktor horších ekonomických podmínek s vysokou sportovní konkurencí (Spiro, 2017). Hodně kontroverzí vyvolal v nedávné minulosti také katarský mužský házenkářský tým na domácím mistrovství světa v roce 2015. Ze 17 hráčů na soupisce byli pouze dva skutečně narozeni v Kataru. Zbytek tvořili naturalizovaní hráči, především ze zemí bývalé Jugoslávie. Většina tohoto týmu se představila i o rok později na letních olympijských hrách v Rio de Janeiru, kde Katar reprezentovala i řada dalších „cizinců“ (Zeigler, 2016).

V rámci práce je cílem zjistit, do jaké míry se tento fenomén týká států Evropské unie. Změna občanství je nicméně vždy individuální záležitostí a v řadě případů není možné jednoznačně určit, zda se jedná o akt motivovaný čistě výhodami spojenými se

sportovní činností, nebo existují i jiné důvody. Jde přitom o hromadnou analýzu poměrně velkého množství případů. V zájmu objektivit je proto nutné stanovit jednoduchá a zároveň jednoznačná kritéria:

- identifikačním znakem „migranta“ je místo narození mimo území státu, který na daných olympijských hrách reprezentoval
- území státu zahrnuje také všechna soudobá přidružená území, včetně zámořských
- jako „migrant“ se nepočítá sportovec narozený na území jiného dnešního státu, který ale v době narození tvořil s jím dnes reprezentovaným státem jeden celek
- v případě medailí ze soutěží dvojic nebo družstev se bere jako medaile získaná „migranty“ taková, na jejímž získání se sportovci narození v zahraničí podíleli alespoň z 50 %
- zkoumaným časovým úsekem je pět posledních olympijských her, tedy rok 2000 a pozdější

Následně se stanoví podíl počtu medailí získaných za přispění imigrace a celkového počtu získaných medailí na daných olympijských hrách. Zdrojem dat pro tuto analýzu jsou kromě databáze medailistů (viz kap. 4.2.1) také oficiální záznamy Mezinárodního olympijského výboru (International Olympic Committee, 2017b).

Je pochopitelně možné, že v některých případech jsou dle daných kritérií jako migranti označeni sportovci, jejichž rodiče se právě v době narození dítěte nacházeli na území jiného státu, ale mají oba občanství později reprezentovaného státu a jejich dítě v místě narození nikdy dlouhodobě nežilo. Naopak potomek rodičů, kteří se do nového státu přesunuli třeba jen pár dnů před jeho narozením, již jako migrant označen není. Takovéto případy není ovšem možné bez detailního zkoumání konkrétních případů odfiltrovat, proto je pro účely této analýzy striktně dodržována zásada *ius soli*, tedy přidělení (v tomto případě samozřejmě pouze imaginární) příslušnosti ke státu na základě místa narození (Vincent, 2002).

5 Úspěšnost států: absolutní data

5.1 1948–1968

Tab. 2: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1948–1968

stát	1948	1952	1956	1960	1964	1968
Belgie	13	10	4	6	7	3
Bulharsko	0	1	10	12	21	17
Česká republika	18	22	8	11	21	20
Dánsko	37	11	8	13	11	14
Estonsko	0	1	1	1	1	1
Finsko	37	37	22	8	11	8
Francie	55	36	26	7	25	32
Chorvatsko	1	2	1	1	2	4
Irsko	0	2	8	0	1	0
Itálie	54	46	49	74	57	26
Kypr	0	0	0	0	0	0
Litva	0	2	3	3	2	2
Lotyšsko	0	2	2	2	2	2
Lucembursko	0	3	0	0	0	0
Maďarsko	52	84	54	41	49	62
Malta	0	0	0	0	0	0
Německo	0	31	51	85	92	66
Nizozemsko	28	10	0	4	18	16
Polsko	1	8	15	35	43	30
Portugalsko	3	1	0	2	0	0
Rakousko	6	3	2	5	0	6
Rumunsko	0	7	26	17	20	29
Řecko	0	0	1	3	0	1
Slovensko	7	8	4	5	9	9
Slovinsko	0	1	1	0	1	1
Španělsko	2	2	0	1	0	0
Švédsko	87	72	40	10	14	9
Velká Británie	43	15	43	30	38	28
Σ EU	444	417	379	376	445	386
podíl EU	54,0 %	45,9 %	40,8 %	41,1 %	44,6 %	36,9 %

Zdroj: International Olympic Committee (2017a), vlastní zpracování

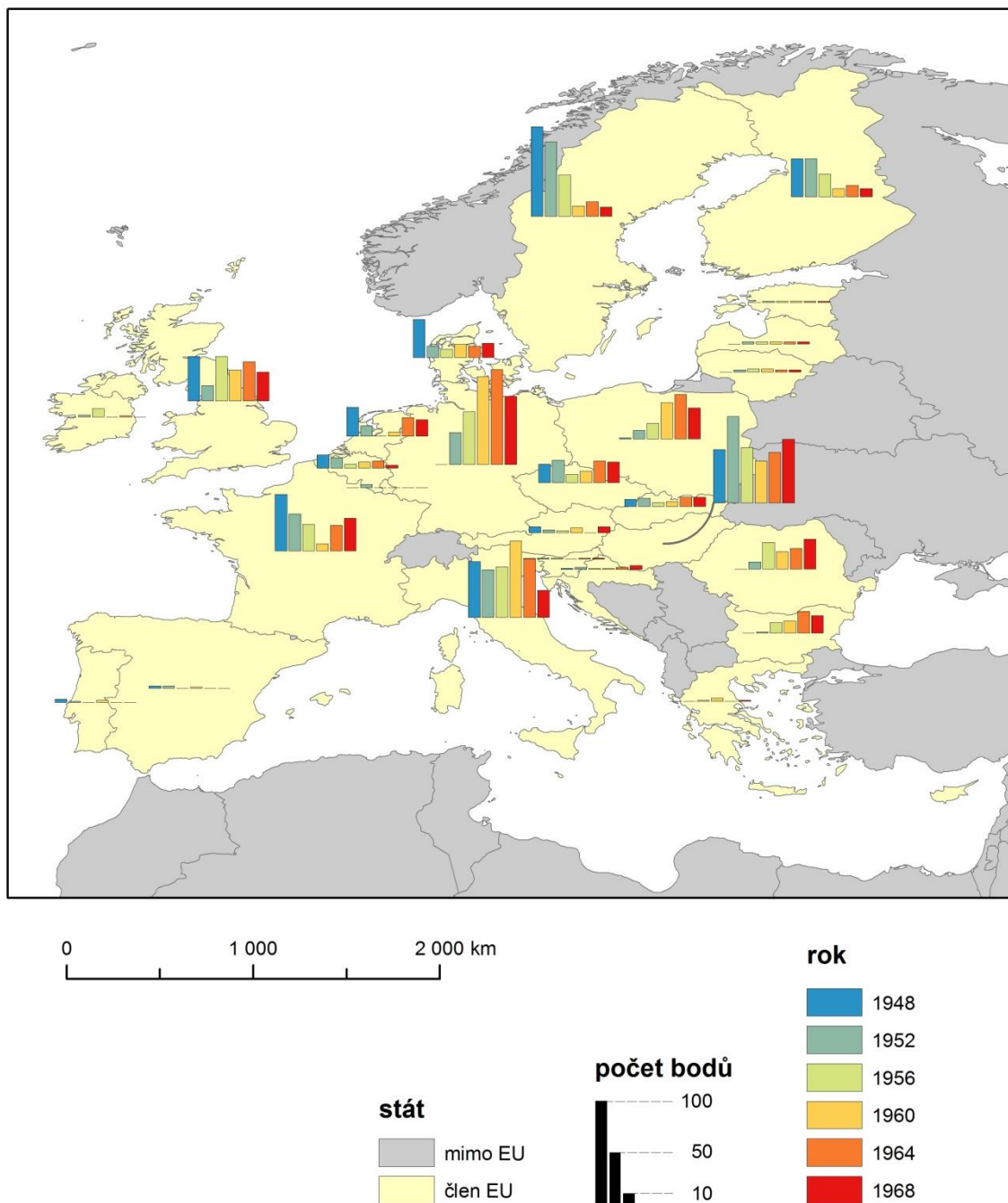
V období let 1948–1968 je možné nejvýraznější rozdíly mezi sledovanými státy pozorovat hned u prvních poválečných olympijských her konaných v roce 1948 v Londýně. V důsledku válečných událostí na ně nebyli pozváni zástupci poraženého Německa a Japonska, v atmosféře začínající studené války odmítl i vzhledem k místu konání účast svých sportovců také Sovětský svaz (Goldblatt, 2016). Chyběly tak tři

státy, které se jinak tradičně řadí mezi ty vůbec nejúspěšnější. Své výpravy nevyslaly kvůli neutěšenému poválečnému ekonomickému a sociálnímu stavu ani některé další státy, případně byly početně výrazně omezené. Na hrách tak byla objektivně slabší konkurence a z toho medailově profitovaly především státy, které nebyly válkou tolik poznamenány. Nejlepšího výsledku ze sledovaných států dnešní Evropské unie dosáhlo Švédsko (87 medailových bodů), které si v roce 1948 připsalo svůj vůbec nejlepší výsledek z celého zkoumaného období 1948–2016, stejně jako např. Finsko, Dánsko nebo Belgie. Vysokého zisku dosáhlo také Maďarsko, Francie a Itálie, nejpočetnější výprava čítající 398 sportovců (The Organising Committee for the XIV Olympiad, 1951) přinesla nadprůměrný výsledek i domácí Velké Británii. I přes nepochybně dramatické dopady druhé světové války na ekonomickou a sociální situaci sledovaných států je podíl získaných medailových bodů sledovaných států na celkovém počtu rozdělených medailových bodů nejvyšší z celého zkoumaného období. Výsledných 54 % může být mj. zapříčiněno konáním her právě na území Evropy a s tím souvisejícími četnějšími absencemi některých mimoevropských olympijských výprav. Je to zároveň naposledy, kdy podíl sledovaných států činil více, než 50 %, pozdější trend už je spíše klesající (viz Obr. 7).

O čtyři roky později už se do olympijských soutěží zapojila většina tradičně úspěšných účastníků a proto ve výsledcích nalezneme již výrazně méně extrémů. Státy na minulých hrách absentující si připsaly první body, naopak ubylo výrazně dominantních výsledků. Výjimkou je 84 bodů Maďarska, což je jeho nejlepší výsledek vůbec. Vysokou úspěšnost si udrželo také Švédsko a domácí Finsko. Naopak svého nejnižšího skóre z celého sledovaného období dosáhla Velká Británie.

50. a 60. léta byla dále ve znamení vzestupu států tzv. východního bloku, především Polska, Rumunska a Bulharska, a pokračující úspěšnosti Maďarska, přestože už jeho sportovci nedokázali zopakovat dominanci z roku 1952. Úspěšně si počínalo také Německo, jehož zástupci reprezentovali navzdory poválečnému politickému rozdělení až do r. 1964 jednotný německý olympijský tým. Teprve počínaje olympijskými hrami v roce 1968 došlo k oddělení dvou samostatných výprav Spolkové republiky Německo a Německé demokratické republiky (to si vyžádalo i metodickou změnu v započítávání bodů získaných německými sportovci, viz kap. 4.2.2). Naopak spíše ve znamení stagnace jsou v tomto období výsledky zbylých evropských států,

výjimkou je úspěšný rok 1960 v podání Itálie, výrazně podpořený domácím prostředím v pořadatelském Římě. O vyloženém propadu úspěšnosti se dá hovořit především u severovýchodních států, Švédsku, Finsku ani Dánsku se nepodařilo navázat na výrazné poválečné úspěchy. Důvodem může být nepříliš úspěšná generační obměna, zároveň se ale také jistě projevila rostoucí konkurence související s návratem po válce absentujících států (resp. jejich sportovců) na olympijské hry.



Obr. 3: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1948–1968

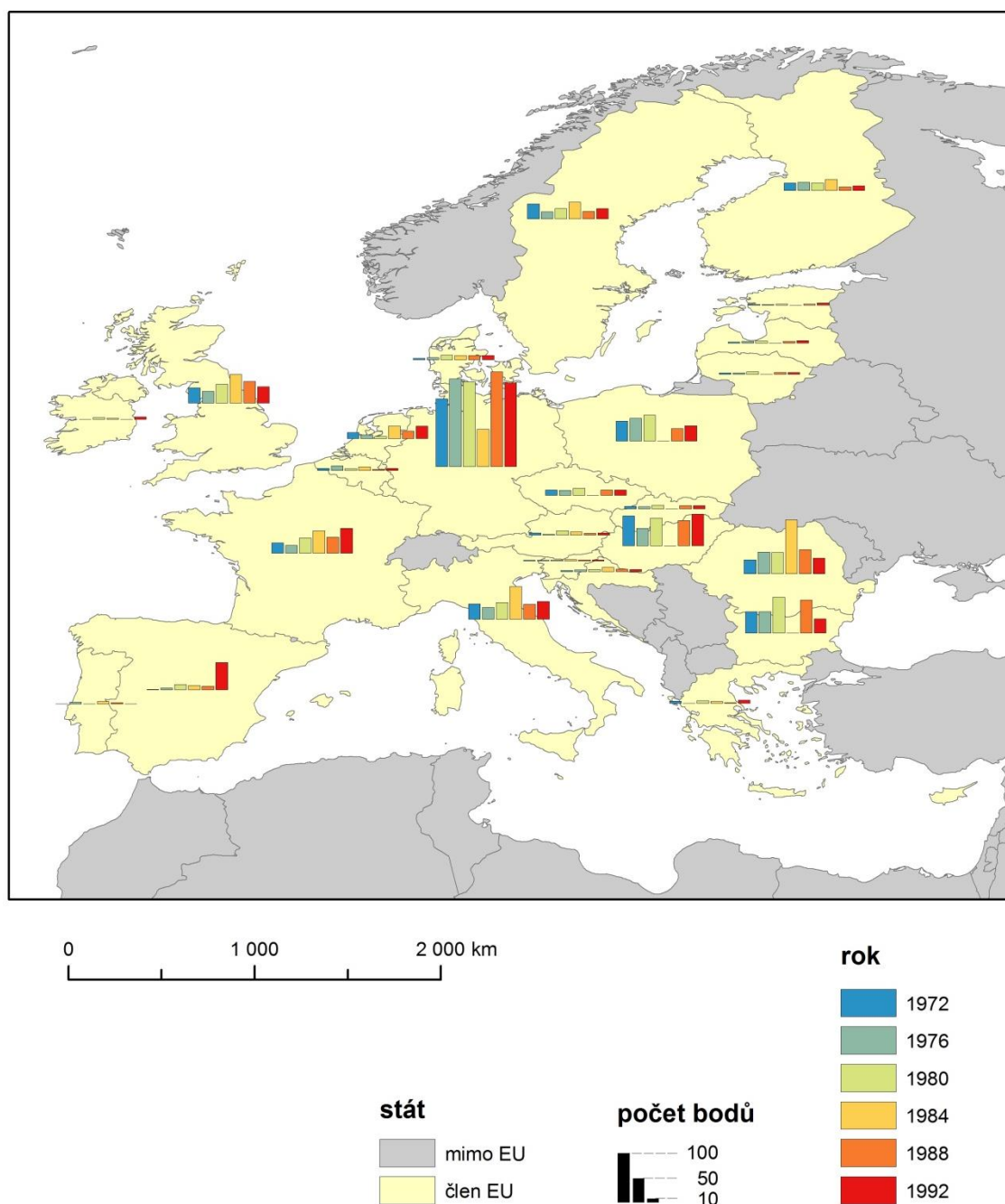
Zdroj: International Olympic Committee (2017a), vlastní zpracování

5.2 1972–1992

Tab. 3: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1972–1992

stát	1972	1976	1980	1984	1988	1992
Belgie	4	9	3	7	2	4
Bulharsko	43	43	73	0	67	29
Česká republika	11	10	14	0	11	11
Dánsko	3	5	10	9	9	9
Estonsko	1	1	2	0	2	4
Finsko	15	16	15	22	7	9
Francie	21	16	31	45	32	50
Chorvatsko	2	3	4	8	5	4
Irsko	0	0	3	2	0	5
Itálie	31	24	34	66	30	36
Kypr	0	0	0	0	0	0
Litva	3	3	5	0	4	4
Lotyšsko	2	3	4	0	3	5
Lucembursko	0	0	0	0	0	0
Maďarsko	60	35	56	0	51	64
Malta	0	0	0	0	0	0
Německo	137	177	171	75	191	169
Nizozemsko	12	7	4	25	15	25
Polsko	40	46	52	0	25	31
Portugalsko	0	4	0	5	3	0
Rakousko	4	1	8	6	3	4
Rumunsko	28	44	43	109	49	32
Řecko	4	0	5	3	1	6
Slovensko	5	4	7	0	6	6
Slovinsko	1	1	2	3	2	2
Španělsko	1	4	11	9	7	55
Švédsko	30	14	21	34	15	21
Velká Británie	31	24	38	58	44	33
Σ EU	489	494	616	486	584	618
podíl EU	41,3 %	40,9 %	49,6 %	35,8 %	40,1 %	38,8 %

Zdroj: International Olympic Committee (2017a), vlastní zpracování



Obr. 4: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1972–1992

Zdroj: International Olympic Committee (2017a), vlastní zpracování

Olympijské roky 1972 a 1976 přinesly pokračování trendů z předchozího období. Svou pozici nadále posilovaly státy východního bloku (především Německá demokratická republika, Bulharsko, Rumunsko a Polsko), kde se plně rozvinul skrytý profesionalismus a přinášel své největší úspěchy. Nutno dodat, že za jednu z příčin těchto úspěchů se všeobecně považuje také existence státem organizovaných

dopingových programů, které měly zajistit lepší sportovní výsledky i s tím spojenou prestiž. Doping byl ovšem skutečně prokázán jen v ojedinělých případech, částečně nejspíš i proto, že metody jeho odhalování se v té době teprve začínaly rozvíjet (Wilson a Derse, 2001). Proto není jiná objektivní možnost, než ctít presumpci nevin a brát výsledky tak, jak je oficiálně udává Mezinárodní olympijský výbor. Skrytý profesionalismus je stejně jako u zemí východního bloku včetně souvisejícího nárůstu bodových zisků možné pozorovat i u samotného Sovětského svazu. Nicméně Litva, Lotyšsko a Estonsko, jeho jediné nástupnické státy v rámci Evropské unie, v něm neměly tak významné zastoupení (z hlediska počtu obyvatel, který je v použité metodice rozhodující, viz kap. 4.2.2), aby se jejich odvozené bodové výsledky mohly skutečně rovnat těm nejuspěšnějším z ostatních států. Při omezeném počtu dostupných medailových sad musí být samozřejmě úspěchy daných států logicky vyváženy slabšími výsledky jiných. Ze států současné Evropské unie na své poměry podprůměrně bodovaly „západní“ státy: Velká Británie, Francie, Itálie nebo Nizozemsko.

Letní olympijské hry v roce 1980 se konaly v Moskvě a byly poznamenány rozsáhlým bojkotem iniciovaným Spojenými státy na protest proti napadení Afghánistánu Sovětským svazem v prosinci předchozího roku (Goldblatt, 2016). Her se nakonec nezúčastnilo celkem 66 států. Některé další své sportovce sice vyslaly, ale rozhodly se podpořit protest přímo na místě, např. neúčastí na tradičním zahajovacím ceremoniálu. Ani ostatní výpravy nebyly všechny zcela kompletní, jelikož i někteří sportovci z účastnících se zemí se rozhodli individuálně se k bojkotu připojit. Z hlediska medailových zisků byla nejvýznamnější absence Spojených států amerických, Spolkové republiky Německo a Japonska, což byly tři z pěti nejuspěšnějších států medailového pořadí předchozích olympijských her (The Organizing Committee for the Montreal Olympic Games, 1978). Na tom bodově profitovaly ty sledované státy, které se her zúčastnily, řada z nich si oproti svým tehdejším standardům polepšila. Odstartoval zde např. výsledkový vzestup Francie a Velké Británie, tedy zemí, které v předchozích letech prožívaly na své poměry relativně slabé období. Absolutně nejvíce ovšem ze situace vylévil domácí Sovětský svaz a Německá demokratická republika. V součtu pouze tyto dva státy získaly na olympijských hrách 1980 více než polovinu všech udělovaných medailí (The Organising Committee of the Games of the XXII Olympiad, 1981) a zároveň také medailových bodů. Zatímco Sovětský svaz se do výsledků prostřednictvím trojice pobaltských států nemohl příliš promítnout (viz výše), zisk

Německé demokratické republiky je na Obr. 4 jasně patrný. I přes neúčast reprezentantů Spolkové republiky Německo, s nimiž se výsledky z důvodu zachování porovnatelnosti slučují, je zisk „celého“ Německa srovnatelný s ostatními výsledky pocházejícími z tohoto období.

Ovšem s jednou výjimkou a tou je následující rok 1984. Olympijské hry se konaly tentokrát ve Spojených státech amerických, konkrétně v Los Angeles. Přibližně tři měsíce před jejich začátkem oznámil Sovětský svaz svůj záměr hry bojkotovat. Oficiálně z důvodu obav o bezpečnost členů své výpravy (uváděna byla také přílišná komercializace her a otevřeně prezentované antisovětské názory ve Spojených státech). Všeobecně je ale přijímán spíše názor, že šlo především o „odvetu“ za rozsáhlý bojkot předchozích her v Moskvě (Goldblatt, 2016). Nedávno zveřejněné nové informace ovšem naznačují, že hlavní důvod mohl být i docela jiný. Dobové dokumenty publikované v roce 2016 prozrazují, že Sovětský svaz před olympijskými hrami v roce 1984 vsadil na propracovanou dopingovou přípravu prakticky ve všech sportovních disciplínách s cílem porazit domácí reprezentanty a co nejvíce ovládnout pořadí národů (Ruiz, 2016). Bojkot her pak mohl být spíše než politickým gestem snahou vyhnout se obřímú dopingovému skandálu poté, co byly k nasazení právě na hrách v roce 1984 připraveny nové, citlivější a přesnější antidopingové testy (Brown, 2017). V rámci objektivit je ovšem třeba dodat, že problémy s dopingem nejsou záležitostí týkající se pouze zemí východního bloku. Snaha uspět i za cenu balancování na hraně pravidel je do jisté míry přirozená a zejména v období, kdy tlak na co nejvyšší úspěšnost nebyl pouze sportovní, ale také politický, se projevila velmi silně. Např. členové amerického cyklistického týmu byli o rok později odhaleni, že před olympijskými závody využívali nový druh krevního dopingu, který tehdy používané antidopingové metody nedokázaly odhalit a nebyl ještě ani na seznamu zakázaných látek (Wilson a Derse, 2001). Týmu USA, který do té doby na olympijskou medaili z cyklistiky čekal více než 70 let, tak zůstaly celkem čtyři zlaté, tři stříbrné a dvě bronzové medaile.

V každém případě se sovětští sportovci letních olympijských her v roce 1984 neúčastnili. A s nimi i reprezentanti dalších států, převážně spojenců Sovětského svazu, které se rozhodly bojkot podpořit. Ze sledovaných států to bylo Bulharsko, Československo, Maďarsko, Německá demokratická republika a Polsko. Jediným zástupcem zemí východního bloku tak bylo Rumunsko, které ze snížené konkurence

vytěžilo svůj historicky nejlepší zisk 109 medailových bodů a stalo se druhým nejúspěšnějším státem medailového pořadí za domácími Spojenými státy. V mapě (Obr. 4) je tento extrémní výkyv dobře patrný, stejně jako nulové hodnoty většiny okolních států. Německo díky účasti Spolkové republiky Německo bodový zisk zapsalo, nicméně hluboko pod svým tehdejším standardem - na rozdíl od podobné situace z předchozích olympijských her, kdy ale Německá demokratická republika nasbírala tolik bodů, že nedošlo k žádnému výraznému výkyvu. Dařilo se naopak západním státům, především trojice Itálie, Velká Británie a Francie dosáhla v porovnání s nepříliš úspěšnými 70. léty velice kvalitních výsledků.

Jejich postupný návrat mezi elitu pokračoval i na dalších olympijských hrách v letech 1988 a 1992, přestože s návratem kompletní konkurence na hry již zisky medailových bodů nebyly tak vysoké. V roce 1992 se ke zmiňovaným státům přidalo ještě Španělsko, které vytěžilo maximum z domácího prostředí v Barceloně a získalo dokonce více medailových bodů, než předtím za celé období 1948–1988 dohromady. Vůbec nejúspěšnější bylo Německo. V roce 1988 ještě rozdělené na Německou demokratickou republiku a Spolkovou republiku Německo, o čtyři roky později již opět jednotné jako stát i jako olympijská výprava. Oproti tomu např. Bulharsko si na přelomu 80. a 90. let připsalo první výrazný pokles úspěšnosti, který se nepodařilo zastavit ani v následujících letech.

5.3 1996–2016

Do období 1996–2016 vstupovala skupina sledovaných států pozměněná řadou významných geopolitických změn. Již na konci předchozího období došlo k opětovnému sloučení Německa, na počátku 90. let se naopak rozdělily velké státní útvary poválečné Evropy: Sovětský svaz, Jugoslávie a Československo. To přineslo výrazné změny politických i ekonomických podmínek, v případě Jugoslávie s nimi byla spojena i ničivá občanská válka v letech 1991–2001, s jejímiž následky se některé nejvíce zasažené oblasti potýkají dodnes (Riegl, 2013). Neméně důležité pro další vývoj úspěšnosti jednotlivých států bylo také to, že již v průběhu 80. let došlo k postupnému upravování olympijských pravidel týkajících se umožnění startu profesionálních sportovců (viz kap. 3.1.3). Prvky profesionalismu se tak začaly objevovat prakticky ve

všech olympijských sportech a v souvislosti s tím došlo ke zvyšování nároků nejen na výkonnost, ale také na nezbytné ekonomické zajištění. Důležitější než kdykoliv v minulosti se tedy stala podpora sponzorů a dalších komerčních subjektů, v některých sportovních odvětvích má velkou ekonomickou úlohu i podpora samotných fanoušků. Státy nadále hrají důležitou roli, ale především ve výchově mládeže, případně ve sportech, které nemají dostatečnou popularitu a s tím spojené ekonomické zázemí.

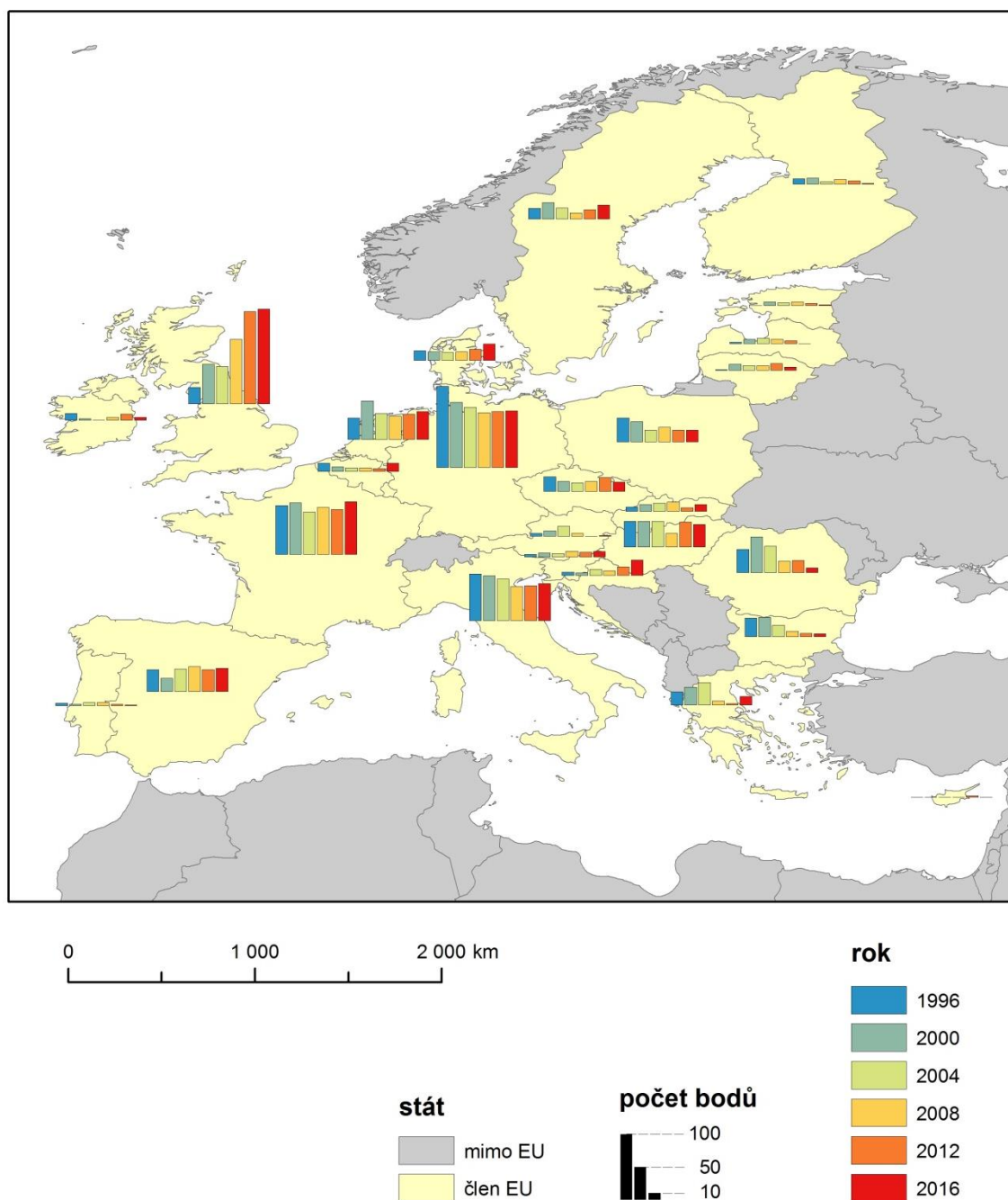
Tab. 4: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1996–2016

stát	1996	2000	2004	2008	2012	2016
Belgie	12	7	5	5	4	12
Bulharsko	28	29	17	8	5	4
Česká republika	22	15	13	15	21	14
Dánsko	15	13	12	13	17	25
Estonsko	0	5	4	5	3	1
Finsko	8	9	4	7	5	1
Francie	74	78	64	71	68	80
Chorvatsko	5	4	9	7	13	23
Irsko	10	2	0	4	9	4
Itálie	71	68	63	52	53	56
Kypr	0	0	0	0	2	0
Litva	1	9	7	7	10	5
Lotyšsko	2	6	8	6	4	0
Lucembursko	0	0	0	0	0	0
Maďarsko	39	39	39	21	38	34
Malta	0	0	0	0	0	0
Německo	123	99	91	83	85	86
Nizozemsko	32	58	39	35	38	42
Polsko	36	31	18	22	18	18
Portugalsko	4	2	5	5	2	1
Rakousko	4	8	15	4	0	1
Rumunsko	35	54	40	17	18	7
Řecko	20	27	34	6	2	13
Slovensko	6	10	12	14	5	10
Slovinsko	4	6	5	9	7	8
Španělsko	33	20	34	38	33	35
Švédsko	16	25	17	9	14	21
Velká Británie	25	60	57	98	140	144
Σ EU	625	684	612	561	614	645
podíl EU	37,7 %	37,4 %	33,5 %	30,2 %	32,9 %	34,1 %

Zdroj: International Olympic Committee (2017a), vlastní zpracování

Nejúspěšnějším státem v letech 1996–2004 bylo stále Německo, nicméně jeho bodové zisky postupně mírně klesaly. Od r. 2008 je německá bilance již poměrně vyrovnaná a zdá se, že další vývoj by mohl být spíše mírně stoupající. Velice podobně, jen v o něco nižších absolutních hodnotách, je na tom Itálie. Velmi kvalitní výkony si stabilně v celém období připisovali reprezentanti Francie, mezi úspěšnější státy se nově zařadilo Nizozemsko a také Španělsko, které svůj olympijský vzestup demonstrovalo již dříve na domácích hrách v Barceloně. Zlepšení v souvislosti s domácí olympiádou zaznamenalo také Řecko, jehož vrchol přišel právě v roce 2004 v Aténách. Poté nicméně přišel výrazný skokový pokles úspěšnosti, který může být způsoben nejen propadem řeckého sportu, ale také nepříznivou ekonomickou situací státu. Na té se kromě globální ekonomické krize z let 2007–2012 a dalších ekonomických faktorů mohly podepsat právě i výdaje související s pořádáním olympijských her.

Unikátní zlepšení se podařilo Velké Británii, která se s vidinou pořádání letních olympijských her v roce 2012 rozhodla výrazně investovat nejen do olympijské infrastruktury, ale i do dlouhodobých projektů, které by inspirovaly generaci mladých lidí k pohybovým aktivitám a sportu a také do přípravy samotných sportovců s cílem posunout se mezi sportovně nejúspěšnější státy světa (House of Commons Committee of Public Accounts, 2008). To se hodnoceno s odstupem deseti let skutečně podařilo. Zatímco v roce 1996 byla Velká Británie s 25 medailovými body až na desátém místě z 28 sledovaných států a celosvětově obsadila v medailovém pořadí národů až 36. příčku (The Atlanta Committee for the Olympic Games, 1997), v roce 2008 přebrala Velká Británie od Německa pomyslné první místo mezi státy Evropské unie (které drží až do současnosti) a na domácích hrách v Londýně (2012) už byly v globálu lepší pouze Spojené státy americké a Čína. O čtyři roky později dokázali reprezentanti Velké Británie dokonce v medailovém pořadí Čínu předstihnout a zároveň se stát první zemí v celé historii novodobých olympijských her, která hostila letní olympijské hry a v těch následujících dokázala získat ještě vyšší počet medailí, než na domácí půdě (BBC, 2016). K tomuto úspěchu mohl přispět i fakt, že z her v roce 2016 byla kvůli dopingovému skandálu vyloučena ruská atletická výprava. V některých disciplínách tak mohla být mírně snížena konkurence. Zisk medailových bodů se v porovnání let 1996 a 2016 podařilo zvýšit na téměř šestinásobek, což je rovněž velmi ojedinělý výsledek. Zlepšení britských výsledků bylo částečně podpořeno i mírným nárůstem medailového zisku reprezentantů narozených mimo území státu, viz kap. 10.



Obr. 5: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1996–2016

Zdroj: International Olympic Committee (2017a), vlastní zpracování

Mezi sledovanými státy je naopak několik takových, které se v novém tisíciletí zatím marně snaží navázat na předchozí úspěchy. Maďarsku sice v porovnání s většinou 20. století bodové zisky mírně klesly, ale drží si alespoň stabilní úroveň. O něco hůře už je na tom Polsko, za vyložený propad se dají vzhledem k minulosti označit výsledky Bulharska a Rumunska. Především u posledních dvou jmenovaných států zůstává otázkou, zda se do budoucna ještě dokáží přizpůsobit novým podmínkám a navázat na

velmi úspěšná 80. léta. Vzhledem k tomu, že se analýza zabývá státy současné Evropské unie, je zajímavé si povšimnout, že nejhlubší pokles obou východoevropských států nastal právě v období po vstupu do tohoto uskupení. Nelze to však označit jako hlavní příčinu, s ohledem na setrvačnost dopadu politicko-ekonomických změn jde spíše o následky transformace spojené s rozpadem východního bloku na počátku 90. let.

5.4 Celkem

Tab. 5: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1948–2016

stát	1948–1968	1972–1992	1996–2016	1948–2016
Belgie	43	29	45	117
Bulharsko	61	255	91	407
Česká republika	100	57	100	257
Dánsko	94	45	95	234
Estonsko	5	10	18	33
Finsko	123	84	34	241
Francie	181	195	435	811
Chorvatsko	11	26	61	98
Irsko	11	10	29	50
Itálie	306	221	363	890
Kypr	0	0	2	2
Litva	12	19	39	70
Lotyšsko	10	17	26	53
Lucembursko	3	0	0	3
Maďarsko	342	266	210	818
Malta	0	0	0	0
Německo	325	920	567	1812
Nizozemsko	76	88	244	408
Polsko	132	194	143	469
Portugalsko	6	12	19	37
Rakousko	22	26	32	80
Rumunsko	99	305	171	575
Řecko	5	19	102	126
Slovensko	42	28	57	127
Slovinsko	4	11	39	54
Španělsko	5	87	193	285
Švédsko	232	135	102	469
Velká Británie	197	228	524	949
Σ EU	2447	3287	3741	9475
podíl EU	43,6 %	40,9 %	34,2 %	38,5 %

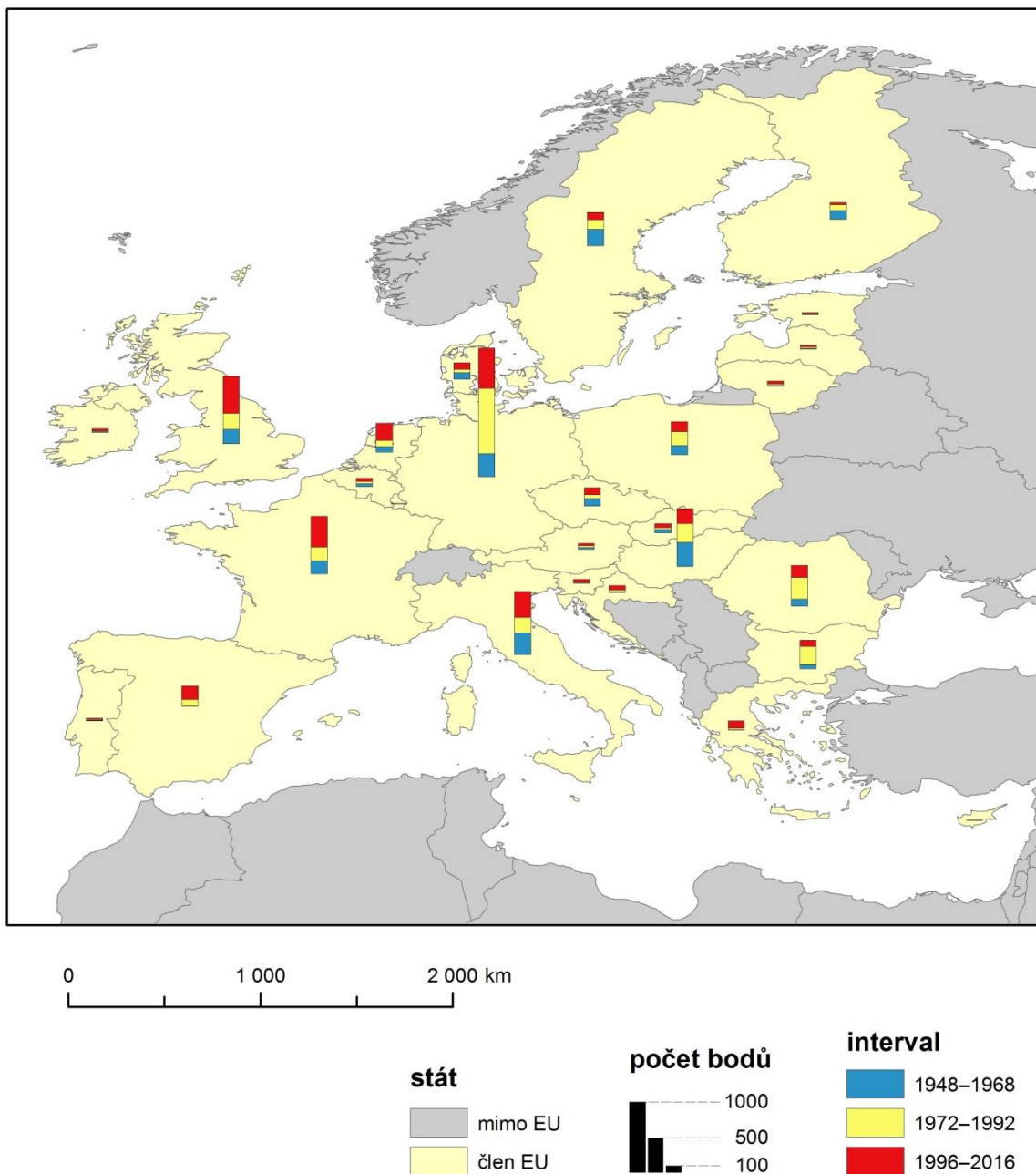
Zdroj: International Olympic Committee (2017a), vlastní zpracování

Klíčová Tab. 5 nabízí zajímavé porovnání variant vývoje olympijské úspěšnosti u jednotlivých států. Nalezneme zde příklady průběžného nárůstu bodových zisků (např. Španělsko), který by měl být do jisté míry přirozený, neboť i počet udělovaných medailí v porovnání mezi jednotlivými olympijskými hrami v čase se také průběžně zvyšoval. Francie, Velká Británie, Nizozemsko či Řecko toto také splňují, přičemž především nárůst v porovnání druhé a třetí třetiny zkoumaného období je velmi výrazný. Německo, Rumunsko nebo Bulharsko mohou posloužit za příklad států, jejichž úspěšnost gradovala ve střední části sledovaného období a v jeho závěru zažily pokles, opačný vývoj měly bodové zisky České republiky, kde bylo střední období naopak nejméně úspěšné. Zisky Itálie jsou pak příkladem relativní vyrovnanosti, i přes drobný výkyv ve střední části zkoumaného období. Naopak objevily se i stabilně sestupné tendence, ať už mírnější (Maďarsko) či prudší (Švédsko), které jsou v rozporu s hypoteticky očekávaným průběžným růstem souvisejícím s rostoucím počtem medailí udělovaných na jednotlivých hrách. V součtu za všechny sledované státy se ale tato hypotéza potvrdila, zisky bodů mezi dílčími obdobími celkově vzrostly. A to i přesto, že podíl sledovaných států na globálním zisku medailových bodů se snížil.

Úvodní zkoumané období (1948–1968) zahrnuje prvních šest poválečných letních olympijských her i s jejich specifiky způsobenými právě politickými, ekonomickými i sociálními dozvuky druhé světové války. Nejúspěšnějším ze sledovaných států stalo Maďarsko se 342 body. Těsně za ním skončilo Německo se ziskem 325 bodů, nicméně je třeba připomenout, že se prvních poválečných her nemohlo účastnit. Hranici 300 bodů překročila ještě Itálie. Poměrně velké množství států v tomto období získalo pouze jednociferný bodový součet (což je ale v některých případech zapříčiněno také neúčastmi celých výprav nebo vysláním relativně malého množství sportovců na některé ze zahrnutých olympijských her). Ani jeden bod však nezískaly pouze malé ostrovní státy Kypr a Malta.

Období let 1972–1992 v rámci sledovaných států ovládlo poměrně jednoznačně Německo, které i po výše popsaném slučování výsledků obou poválečných německých republik získalo celkem 920 medailových bodů. Pomyslné druhé místo obsadilo s velkým odstupem Rumunsko, jehož bodový zisk 305 bodů pochází z více než jedné třetiny z roku 1984. Dále následovaly poměrně vyrovnaně reprezentace Maďarska, Bulharska, Velké Británie a Itálie. Na druhé straně ani jednu medaili v tomto období

nezískali zástupci tří států: Kypru, Lucemburska a Malty. Výrazně nižší úspěšnost v porovnání s předchozím obdobím měli zástupci České republiky, Slovenska, Dánska či Švédska.



Obr. 6: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1948–2016

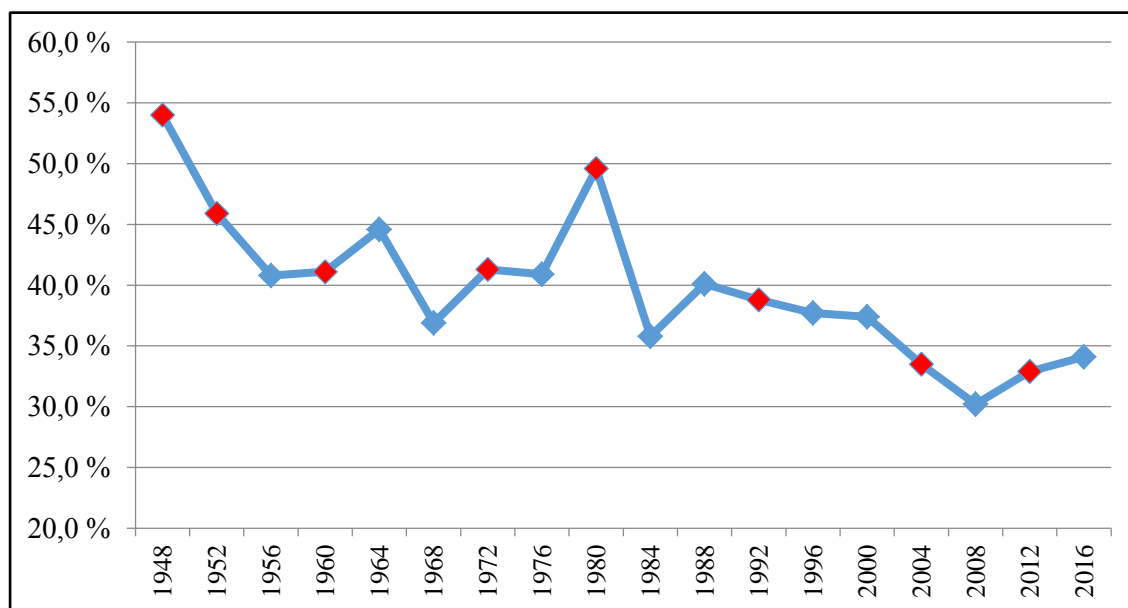
Zdroj: International Olympic Committee (2017a), vlastní zpracování

V součtu za roky 1996–2016 si udrželo první pozici Německo, Velká Británie ale výraznými úspěchy zejména na posledních dvou olympijských hrách jeho náskok postupně snižovala. Pokud by si oba státy udržely trend úspěšnosti z poslední doby a započítávaly by se ještě následující olympijské hry, je pravděpodobné, že by se pořadí na vedoucích pozicích měnilo. Třetí místo obsadila díky konstantně vysokým bodovým ziskům Francie a čtvrtá skončila Itálie. Stejně jako v předchozím období nedosáhlo žádného bodového zisku Lucembursko a Malta, Kypr naopak v roce 2012 získal svou premiérovou olympijskou medaili.

Celkové pořadí zemí na základě souhrnných výsledků za celé období 1948–2016 ovládlo poměrně jednoznačně Německo s 1812 medailovými body, především díky dominanci v letech 1972–1992. Druhá Velká Británie se těsně nedostala přes hranici tisíce bodů, třetí místo obsadila Itálie. Mezi nejúspěšnější státy lze řadit ještě čtvrté Maďarsko a pátou Francii, které od sebe dělilo pouhých sedm bodů. Za touto pěticí mají další státy v pořadí (Rumunsko, Polsko, Švédsko...) v bodových ziscích poměrně zásadní odstup. Na opačném konci pořadí figurují logicky státy s nejnižším počtem obyvatel. Malta nezískala za celé zkoumané období ani jednu olympijskou medaili, Kypr a Lucembursko jen po jedné.

Vzhledem k neustále rostoucímu počtu udělovaných olympijských medailí na jednotlivých hrách je pro hodnocení úspěšnosti důležitý nejen absolutní počet získaných medailových bodů, ale také procentuální podíl na celkovém počtu medailových bodů rozdělených mezi všechny zúčastněné státy během daných olympijských her. Vývoj tohoto podílu na jednotlivých olympijských hrách v období 1948–2016 graficky znázorňuje Obr. 7. Červeně jsou navíc zvýrazněny olympijské hry konané v Evropě (kromě roku 1980 zároveň i v některém ze sledovaných států). Až do roku 1956 byl trend jednoznačně klesající, od výchozí maximální hodnoty téměř 55 % z roku 1948. V následujících letech hodnota oscilovala kolem 40 %, ale s několika výraznými výkyvy. Menší vychýlení přinesly olympijské hry 1964 a 1968, to větší potom v letech 1980 a 1984 zapříčinila neúčast řady států kvůli olympijským bojkotům s geopolitickým podtextem (viz kap. 5.2). V roce 1980 se díky tomu při absenci některých mimoevropských států v čele se Spojenými státy americkými a Japonskem podíl sledovaných států poprvé od r. 1948 (a zatím naposledy) opět přiblížil jedné polovině. Od r. 1988 znovu nastal mírný pokles, který v novém tisíciletí ještě zesílil, na

olympijských hrách 2008 v Pekingu bylo dosaženo poválečné minimum podílu sledovaných států s hodnotou 30,2 %. Následující období přineslo naopak mírný nárůst, na kterém se zlepšenými výsledky podílela především Velká Británie. V roce 2016 je jako jednu z možných příčin třeba zmínit vyloučení ruské atletické reprezentace z olympijských her kvůli dopingovému skandálu, z čehož mohly vyššími medailovými zisky profitovat některé ostatní zúčastněné státy. Až budoucnost zodpoví otázku, zda šlo o počátek nového stoupajícího trendu, či spíše o dočasný výkyv.



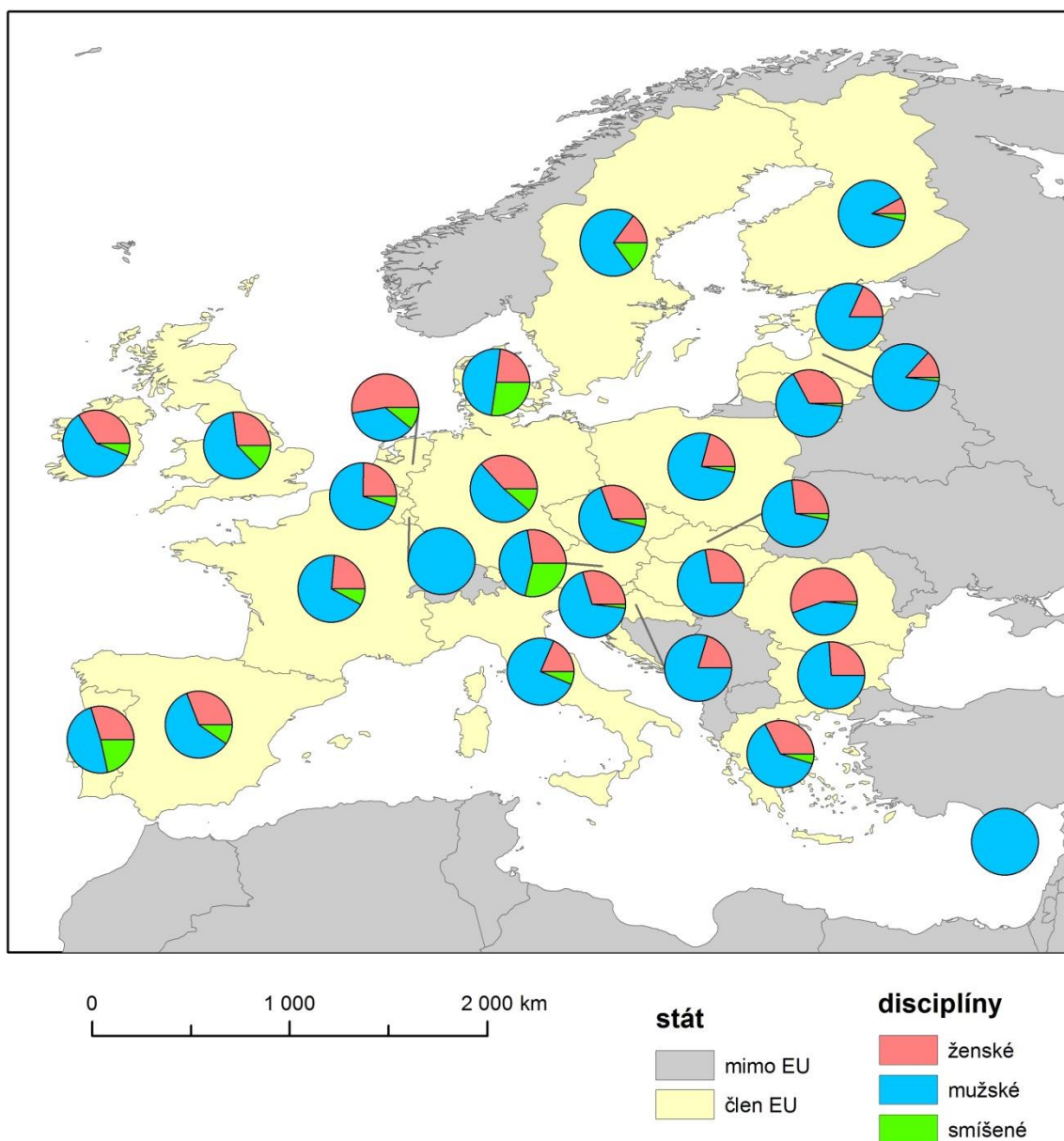
Obr. 7: Podíl sledovaných států na celkovém počtu udělených medailových bodů na letních olympijských hrách v letech 1948–2016 [%]

Zdroj: International Olympic Committee (2017a), vlastní zpracování

Zajímavé je také sledovat podíl ženských, mužských a smíšených disciplín na medailovém (resp. bodovém) zisku jednotlivých států, který zobrazuje mapa na Obr. 8. Sledované státy za celé zkoumané období 1948–2016 získaly celkem 6 161 medailí, z toho 1 757 (28,5 %) pochází z ženských soutěží, 3 965 (64,4 %) z mužských a 439 (7,1 %) ze smíšených. Toto nevyrovnané rozdělení není způsobeno o tolik nižší konkurenceschopností evropských sportovkyň, ale prostým faktem, že zejména v minulosti bylo na olympijských hrách více mužských disciplín, než ženských. Není proto překvapivé, že většina sledovaných států získala více než polovinu svých bodů z mužských disciplín. I tak jsou ale mezi státy podstatné rozdíly.

Nejvyšší podíl mužů na bodovém zisku mají Lucembursko a Kypr: rovných 100 %. V obou případech je ale tento podíl tvořen jedinou získanou medailí. Z více úspěšných států má nejvyšší podíl mužů na získaných bodech Finsko: 88,8 %. Přes

80 % mají ještě další pobaltské státy, Lotyšsko a Estonsko. Naopak v Nizozemsku činí tento podíl pouze 36,5 % a spolu s Rumunskem jsou to jediné dvě země, kde mají lehce nadpoloviční podíl ženské disciplíny. U Rumunska je to způsobeno velkým zastoupením medailí z ženské gymnastiky, mezi kterými vyniká legendární Nadia Comaneciová. Nizozemsko zase v ženských kategoriích často ovládalo plavecké disciplíny, spíše ale již v první polovině zkoumaného období. Zajímavé jsou také více než čtvrtinové podíly smíšených disciplín u Rakouska a Dánska. V obou případech jsou způsobeny úspěchy v jezdeckých a jachtařských soutěžích, u Rakouska je to navíc zdůrazněno relativně nízkými bodovými zisky v jiných sportech.



Obr. 8: Absolutní počet medailových bodů získaných sledovanými státy v letech 1948–2016

Zdroj: International Olympic Committee (2017a), vlastní zpracování

6 Úspěšnost států: relativní data - počet obyvatel

6.1 1948–1968

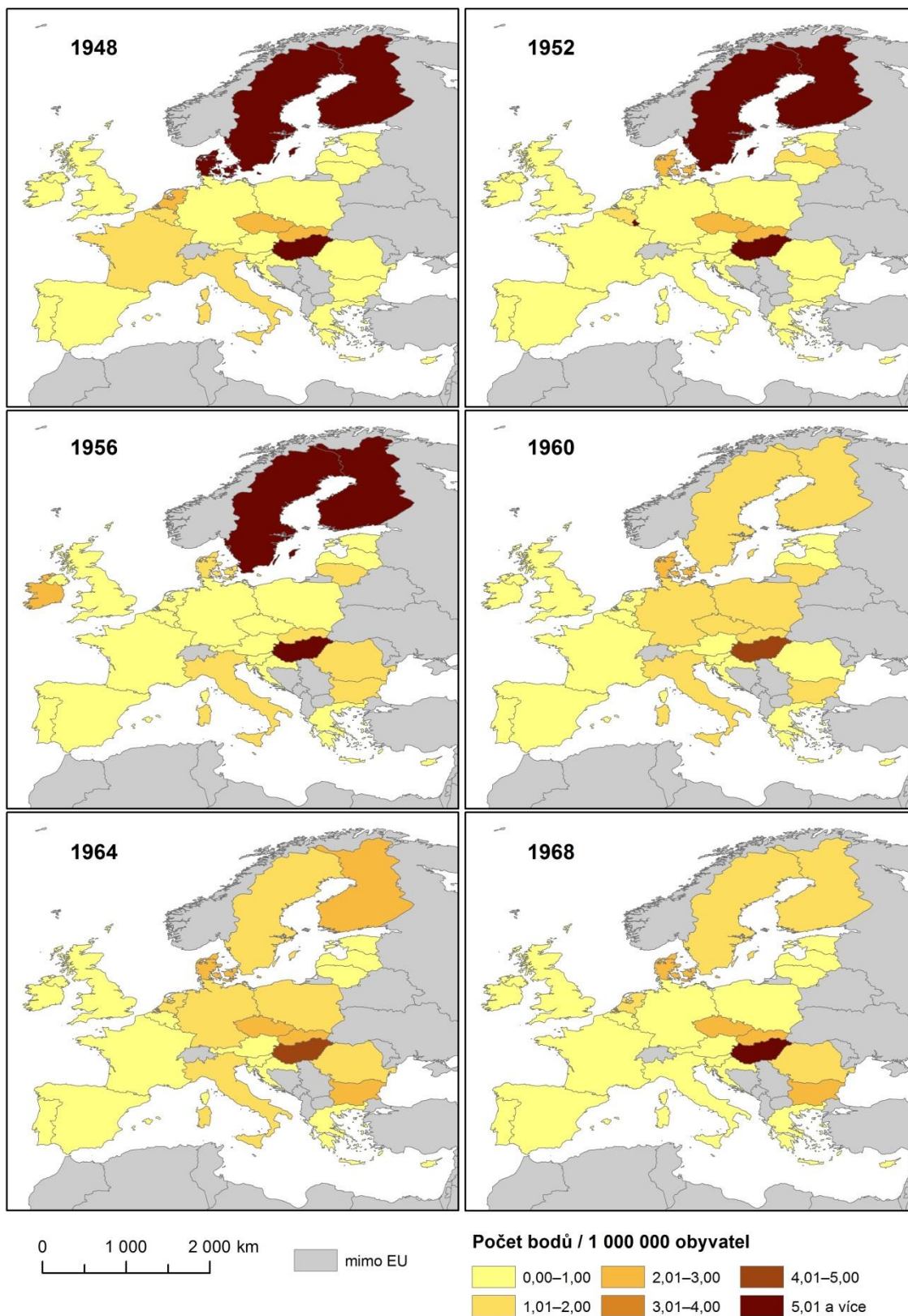
Tab. 6: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1948–1968

stát	1948	1952	1956	1960	1964	1968
Belgie	1,52	1,15	0,45	0,65	0,75	0,31
Bulharsko	0,00	0,14	1,31	1,52	2,57	2,02
Česká republika	2,02	2,41	0,85	1,15	2,15	2,04
Dánsko	8,83	2,53	1,79	2,84	2,33	2,88
Estonsko	0,00	0,89	0,85	0,82	0,78	0,75
Finsko	9,35	9,03	5,14	1,80	2,42	1,74
Francie	1,34	0,85	0,59	0,15	0,52	0,64
Chorvatsko	0,26	0,51	0,25	0,24	0,46	0,91
Irsko	0,00	0,68	2,78	0,00	0,35	0,00
Itálie	1,16	0,97	1,01	1,49	1,11	0,49
Kypr	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Litva	0,00	0,78	1,13	1,08	0,68	0,65
Lotyšsko	0,00	1,03	0,99	0,94	0,89	0,86
Lucembursko	0,00	10,02	0,00	0,00	0,00	0,00
Maďarsko	5,67	8,75	5,47	4,10	4,84	6,03
Malta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Německo	0,00	0,44	0,71	1,16	1,22	0,85
Nizozemsko	2,86	0,97	0,00	0,35	1,49	1,26
Polsko	0,04	0,31	0,54	1,18	1,38	0,93
Portugalsko	0,36	0,12	0,00	0,22	0,00	0,00
Rakousko	0,86	0,43	0,29	0,71	0,00	0,81
Rumunsko	0,00	0,42	1,47	0,91	1,04	1,45
Řecko	0,00	0,00	0,12	0,36	0,00	0,12
Slovensko	2,04	2,23	1,03	1,21	2,07	2,01
Slovinsko	0,00	0,67	0,65	0,00	0,62	0,61
Španělsko	0,07	0,07	0,00	0,03	0,00	0,00
Švédsko	12,64	10,10	5,48	1,34	1,82	1,13
Velká Británie	0,86	0,30	0,84	0,57	0,70	0,51
∅	1,78	1,99	1,21	0,89	1,08	1,04

Zdroj: International Olympic Committee (2017a), United Nations (1949–2017) a World Bank (2017), vlastní zpracování

V přepočtu na počet obyvatel první poválečné olympijské hry v rámci porovnání sledovaných států jednoznačně ovládly severské státy. Dánsko i Finsko se přiblížily hranici 10 bodů na 1 000 000 obyvatel, Švédsko ji dokonce výrazným způsobem překonalo. V průběhu 50. let ale dominance těchto států postupně opadla a pomyslné první místo získalo Maďarsko, které naopak dokázalo nadprůměrné výsledky udržet po

celé období. Výrazná je v Tab. 6 také hodnota Lucemburska za rok 1952, ta je ale vyvolána ziskem jediné olympijské medaile, která má ovšem v tomto relativním přepočtu vzhledem k velmi nízkému počtu obyvatel Lucemburska značnou váhu.



Obr. 9: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1948–1968

Zdroj: Tab. 6, vlastní zpracování

6.2 1972–1992

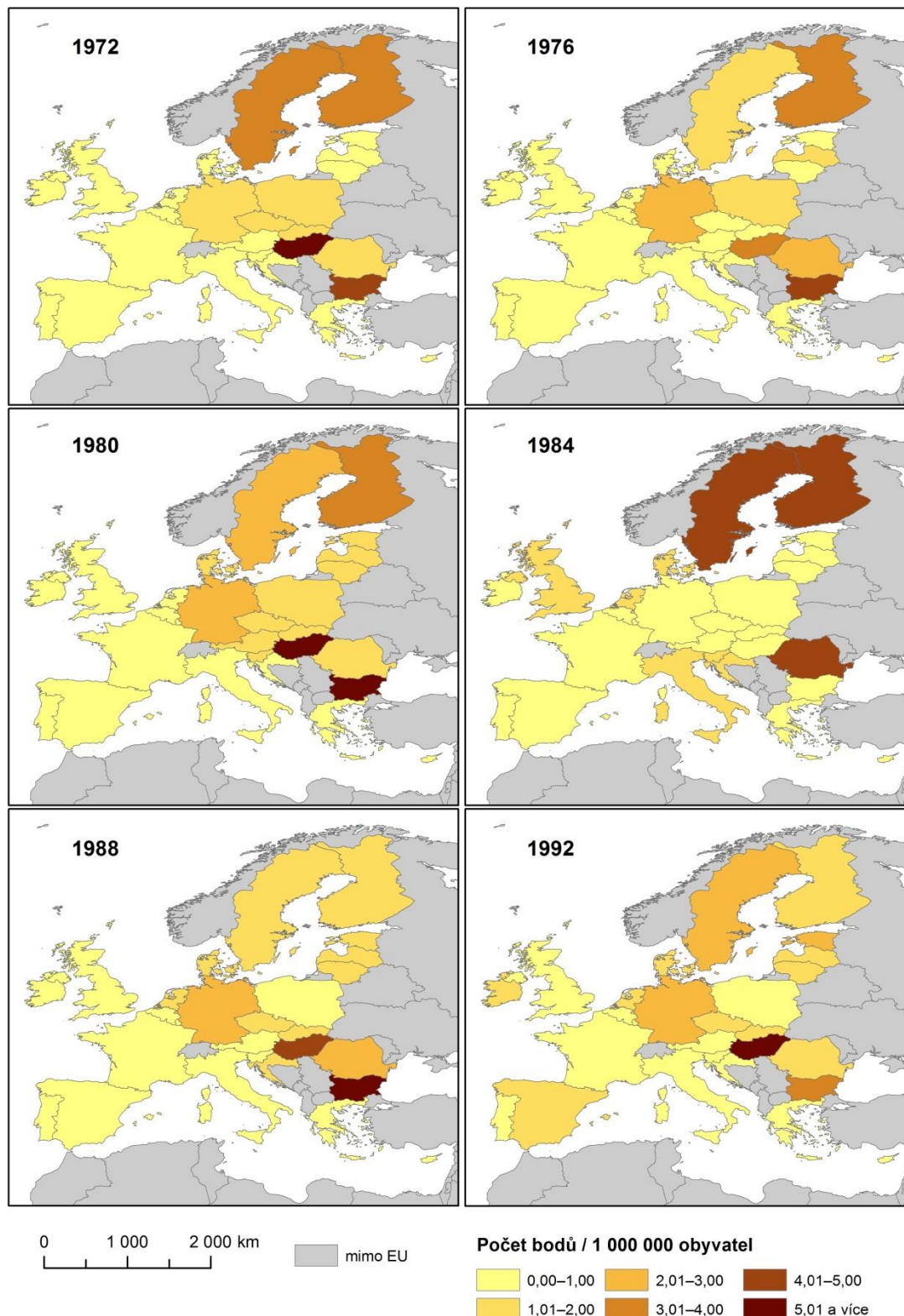
Tab. 7: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1972–1992

stát	1972	1976	1980	1984	1988	1992
Belgie	0,41	0,92	0,30	0,71	0,20	0,40
Bulharsko	4,99	4,90	8,22	0,00	7,50	3,34
Česká republika	1,11	0,99	1,35	0,00	1,06	1,06
Dánsko	0,60	0,98	1,95	1,76	1,76	1,74
Estonsko	0,72	0,70	1,36	0,00	1,28	2,63
Finsko	3,22	3,38	3,13	4,50	1,41	1,78
Francie	0,41	0,30	0,57	0,82	0,57	0,87
Chorvatsko	0,45	0,66	0,87	1,70	1,05	0,85
Irsko	0,00	0,00	0,87	0,56	0,00	1,39
Itálie	0,57	0,43	0,60	1,16	0,53	0,63
Kypr	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Litva	0,94	0,90	1,46	0,00	1,09	1,08
Lotyšsko	0,83	1,21	1,59	0,00	1,13	1,91
Lucembursko	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Maďarsko	5,75	3,31	5,21	0,00	4,89	6,18
Malta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Německo	1,74	2,25	2,18	0,97	2,44	2,11
Nizozemsko	0,90	0,51	0,28	1,73	1,02	1,65
Polsko	1,21	1,34	1,46	0,00	0,66	0,81
Portugalsko	0,00	0,43	0,00	0,50	0,30	0,00
Rakousko	0,53	0,13	1,05	0,79	0,39	0,51
Rumunsko	1,33	2,01	1,90	4,74	2,09	1,37
Řecko	0,46	0,00	0,52	0,30	0,10	0,57
Slovensko	1,08	0,83	1,40	0,00	1,14	1,13
Slovinsko	0,59	0,57	1,09	1,56	1,00	1,00
Španělsko	0,03	0,11	0,29	0,23	0,18	1,39
Švédsko	3,69	1,70	2,53	4,08	1,77	2,42
Velká Británie	0,55	0,43	0,68	1,03	0,77	0,57
∅	1,15	1,04	1,46	0,97	1,23	1,34

Zdroj: International Olympic Committee (2017a), United Nations (1949–2017) a World Bank (2017), vlastní zpracování

Švédsko a Finsko i přes pokles úspěšnosti (absolutní) v porovnání s poválečným obdobím udržely své hodnoty mezi nejlepšími. V porovnání s dalšími státy jako např. Francií, Velkou Británií nebo Itálií, které byly v absolutních hodnotách úspěšnější, totiž dělily své body výrazně nižším počtem obyvatel. Ke stabilně úspěšnému Maďarsku se v období 70. a 80. let přidaly i reprezentace dalších zemí východního bloku. V přepočtu na obyvatele z nich bylo nejúspěšnější Bulharsko a to i přes neúčast na hrách v Los Angeles roku 1984, které naopak zlepšily celkový výsledek Rumunsku (a také řadě dalších zúčastněných států, přestože ne tak výrazně). Relativně vysokých hodnot dosáhl

především díky výsledkovému vzestupu Německé demokratické republiky i populačně největší ze sledovaných států, Německo. Naopak Estonsko jako jeden z nejméně lidnatých států dosáhlo poměrně vysokého skóre díky výsledkům Sovětského svazu, ačkoliv na nich vzhledem ke své populační velikosti mělo jen velmi malý podíl.



Obr. 10: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1972–1992

Zdroj: Tab. 7, vlastní zpracování

6.3 1996–2016

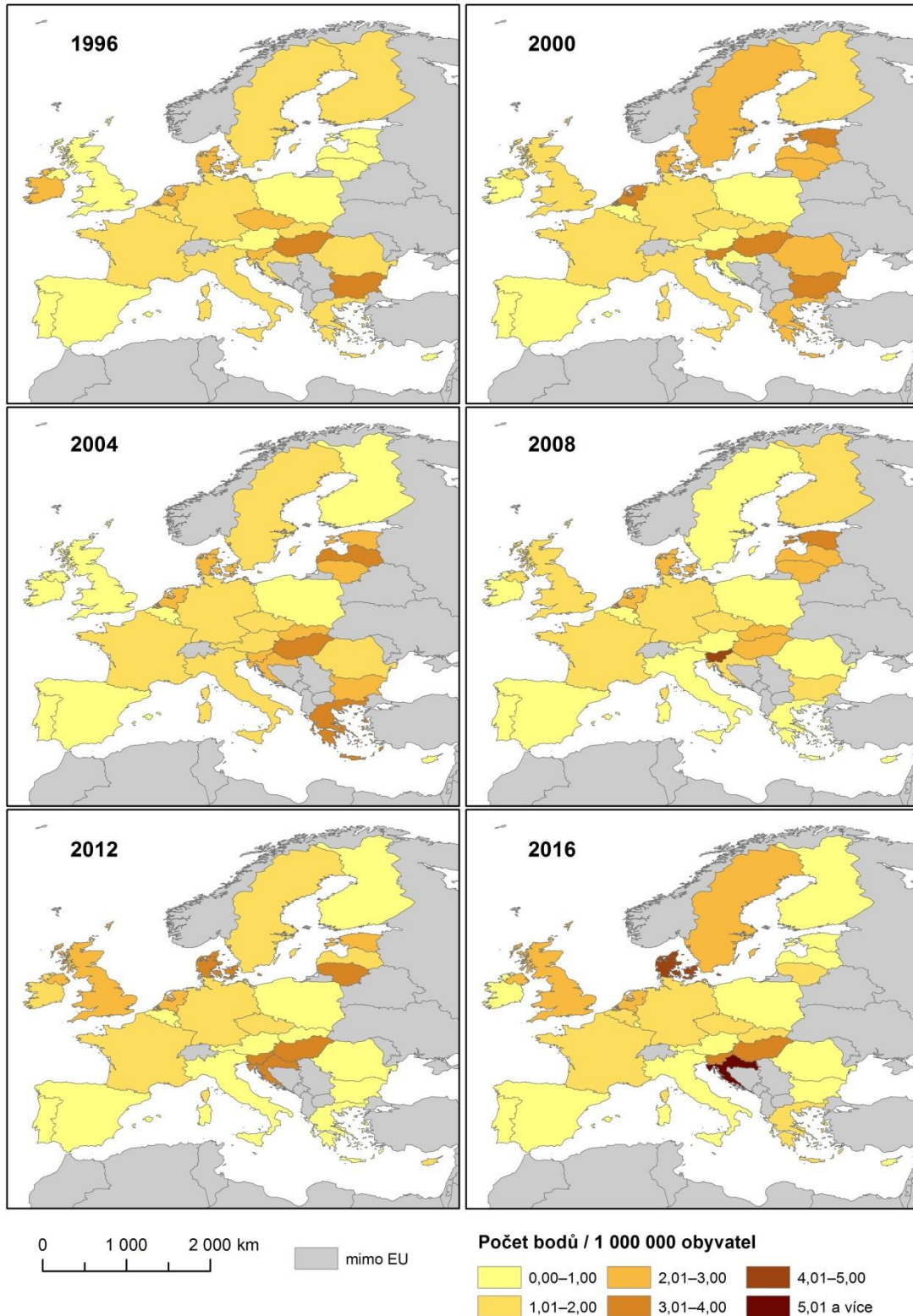
Tab. 8: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1996–2016

stát	1996	2000	2004	2008	2012	2016
Belgie	1,18	0,68	0,48	0,46	0,36	1,06
Bulharsko	3,38	3,63	2,20	1,07	0,68	0,56
Česká republika	2,13	1,46	1,27	1,44	1,98	1,32
Dánsko	2,85	2,43	2,22	2,36	3,03	4,38
Estonsko	0,00	3,57	2,93	3,73	2,26	0,76
Finsko	1,56	1,73	0,76	1,32	0,92	0,18
Francie	1,26	1,31	1,05	1,14	1,07	1,24
Chorvatsko	1,09	0,90	2,05	1,61	3,03	5,46
Irsko	2,72	0,52	0,00	0,89	1,92	0,85
Itálie	1,24	1,19	1,08	0,87	0,89	0,94
Kypr	0,00	0,00	0,00	0,00	1,76	0,00
Litva	0,28	2,57	2,07	2,18	3,29	1,72
Lotyšsko	0,81	2,52	3,51	2,76	1,94	0,00
Lucembursko	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Maďarsko	3,77	3,82	3,86	2,10	3,85	3,49
Malta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Německo	1,51	1,21	1,11	1,02	1,05	1,05
Nizozemsko	2,06	3,64	2,39	2,11	2,26	2,47
Polsko	0,93	0,80	0,47	0,57	0,47	0,47
Portugalsko	0,39	0,19	0,47	0,47	0,19	0,10
Rakousko	0,50	0,99	1,83	0,48	0,00	0,11
Rumunsko	1,53	2,44	1,85	0,82	0,89	0,35
Řecko	1,84	2,42	3,02	0,53	0,18	1,16
Slovensko	1,11	1,85	2,22	2,59	0,92	1,84
Slovinsko	2,01	3,02	2,51	4,45	3,40	3,85
Španělsko	0,82	0,49	0,78	0,83	0,70	0,76
Švédsko	1,81	2,81	1,89	0,97	1,47	2,13
Velká Británie	0,43	1,02	0,95	1,58	2,18	2,19
∅	1,33	1,69	1,53	1,37	1,45	1,37

Zdroj: International Olympic Committee (2017a), United Nations (1949–2017) a World Bank (2017), vlastní zpracování

V posledním zkoumaném období se hodnoty přepočtu na obyvatelstvo celkově snížily, neobjevují se již extrémně vysoké hodnoty. K tomu přispěla převážně rostoucí populace sledovaných států a také klidnější geopolitický vývoj, na rozdíl od předchozích období nedocházelo k tolika absencím tradičně úspěšných reprezentací. Stabilní pozici opět i přes pokles absolutních bodových zisků drželo Maďarsko, na přední příčky se jinak začaly prosazovat především menší státy dělicí bodový zisk nižším počtem obyvatel: Dánsko, Slovinsko, Estonsko a v posledních letech

i Chorvatsko. Oproti předchozím obdobím se do popředí pomyslného pořadí posunulo např. Nizozemsko a díky velkému zlepšení v absolutních bodových ziscích také Velká Británie. Naopak, stejně jako v absolutních hodnotách, i zde je vývoj časové řady jednoznačně negativní pro Bulharsko, Rumunsko a Finsko.



Obr. 11: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1996–2016

Zdroj: Tab. 8, vlastní zpracování

6.4 Celkem

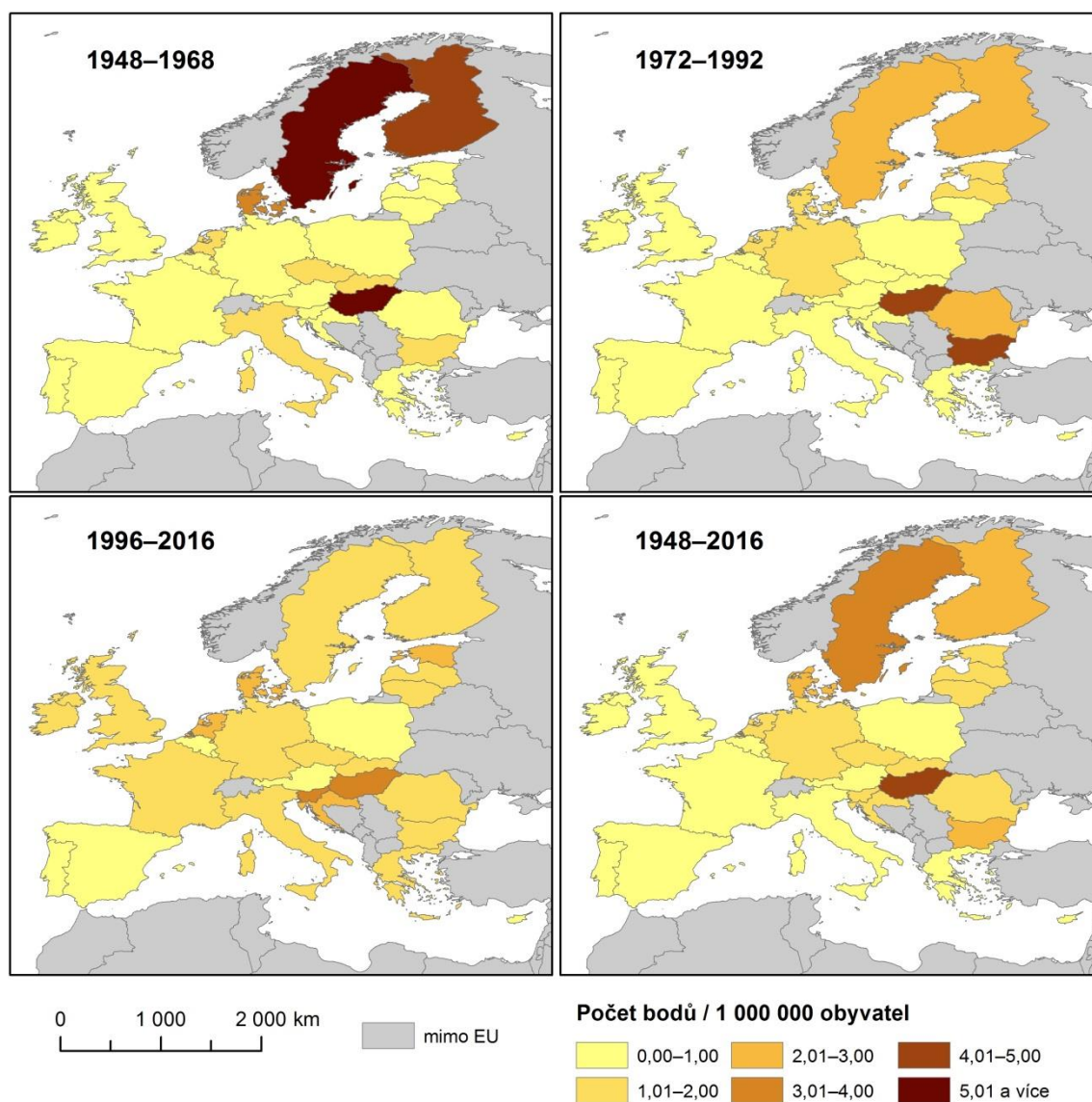
Tab. 9: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1948–2016

stát	1948–1968	1972–1992	1996–2016	1948–2016
Belgie	0,79	0,49	0,70	0,66
Bulharsko	1,31	4,83	1,98	2,80
Česká republika	1,77	0,93	1,60	1,42
Dánsko	3,46	1,47	2,89	2,58
Estonsko	0,69	1,12	2,21	1,36
Finsko	4,75	2,89	1,07	2,78
Francie	0,67	0,59	1,18	0,84
Chorvatsko	0,44	0,94	2,32	1,24
Irsko	0,64	0,49	1,13	0,79
Itálie	1,03	0,65	1,03	0,90
Kypr	0,00	0,00	0,32	0,15
Litva	0,72	0,91	1,99	1,23
Lotyšsko	0,79	1,11	1,95	1,29
Lucembursko	1,60	0,00	0,00	0,43
Maďarsko	5,79	4,21	3,48	4,48
Malta	0,00	0,00	0,00	0,00
Německo	0,74	1,95	1,16	1,29
Nizozemsko	1,13	1,03	2,49	1,63
Polsko	0,78	0,90	0,62	0,76
Portugalsko	0,11	0,21	0,30	0,21
Rakousko	0,52	0,57	0,64	0,58
Rumunsko	0,91	2,25	1,34	1,55
Řecko	0,10	0,33	1,52	0,72
Slovensko	1,76	0,93	1,76	1,47
Slovinsko	0,43	0,98	3,21	1,65
Španělsko	0,03	0,38	0,73	0,42
Švédsko	5,22	2,69	1,84	3,13
Velká Británie	0,63	0,67	1,42	0,93
∅	1,31	1,20	1,46	1,33

Zdroj: International Olympic Committee (2017a), United Nations (1949–2017) a World Bank (2017), vlastní zpracování

Nejúspěšnějším státem co se týče přepočtu získaných bodů na počet obyvatel je s celkovým skóre 4,48 bodu na 1 000 000 obyvatel Maďarsko. To mělo nejvyšší výsledek v prvním i třetím zkoumaném období, ve druhém obsadilo pomyslné druhé místo. Další v pořadí byly Švédsko, Bulharsko, Finsko a Dánsko. Je patrné, že nejlepších výsledků dosáhly především státy úspěšné během prvního období, což je logické, neboť v období po druhé světové válce byla většina států na minimální hodnotě

populace v rámci sledovaného období a bodové zisky tak nejsou děleny mezi tolik obyvatel. Tak bylo možné dosahovat extrémně vysokých hodnot, které přebíjejí pozdější poklesy. Výjimkou je ze jmenovaných států pouze Bulharsko, které svého maxima dosáhlo až ve druhém časovém intervalu, kdy jako jediné dokázalo narušit dominantní pozici Maďarska. Přesto ale většina sledovaných států dosáhla svého maxima (v tabulce vyznačeno tučně) až v posledním zájmovém období. V tomto období bylo na hrách rozdělováno v absolutních počtech nejvíce medailových sad, z čehož tyto státy dokázaly těžit. V některých případech to může být ovlivněno také získáním samostatnosti, neboť přepočítání z výsledků větších státních útvarů, kde mají dané státy pouze malý podíl na obyvatelstvu (to se týká především bývalých součástí Sovětského svazu a Jugoslávie) není pro tyto státy příliš „výhodný“.



Obr. 12: Počet medailových bodů připadající na 1 000 000 obyvatel daného státu v letech 1948–2016

Zdroj: Tab. 9, vlastní zpracování

7 Úspěšnost států: relativní data - HDP *per capita*

7.1 1948–1968

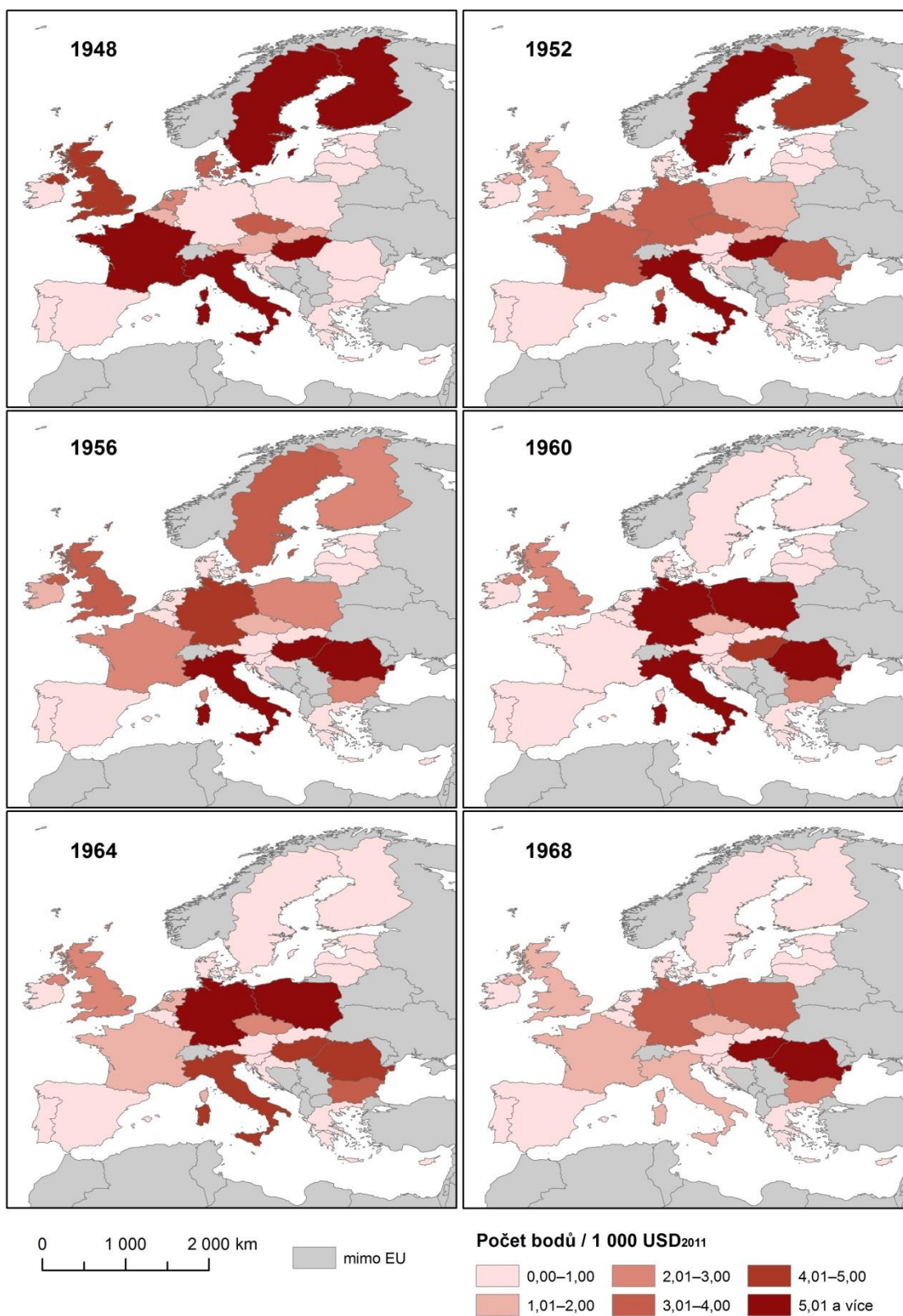
Tab. 10: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD₂₀₁₁ HDP *per capita* daného státu v letech 1948–1968

stát	1948	1952	1956	1960	1964	1968
Belgie	1,58	1,08	0,38	0,53	0,51	0,19
Bulharsko	0,00	0,30	2,70	2,37	3,30	2,24
Česká republika	3,11	3,26	1,04	1,15	2,08	1,71
Dánsko	3,36	0,88	0,60	0,82	0,58	0,66
Estonsko	0,00	0,16	0,13	0,12	0,10	0,10
Finsko	5,77	4,89	2,57	0,79	0,93	0,61
Francie	7,61	3,93	2,45	0,58	1,72	1,89
Chorvatsko	0,33	0,53	0,20	0,14	0,22	0,38
Irsko	0,00	0,27	1,02	0,00	0,10	0,00
Itálie	9,69	6,23	5,46	6,78	4,12	1,55
Kypr	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Litva	0,00	0,32	0,39	0,35	0,21	0,20
Lotyšsko	0,00	0,32	0,26	0,24	0,21	0,20
Lucembursko	0,00	0,25	0,00	0,00	0,00	0,00
Maďarsko	9,71	12,50	7,64	4,62	4,59	5,16
Malta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Německo	0,00	3,37	4,09	5,46	5,16	3,31
Nizozemsko	2,83	0,91	0,00	0,27	1,06	0,82
Polsko	0,24	1,63	2,69	5,60	6,10	3,57
Portugalsko	0,85	0,27	0,00	0,39	0,00	0,00
Rakousko	1,25	0,44	0,21	0,44	0,00	0,40
Rumunsko	0,00	3,49	10,92	5,44	4,90	5,21
Řecko	0,00	0,00	0,19	0,50	0,00	0,10
Slovensko	1,21	1,19	0,52	0,52	0,89	0,85
Slovinsko	0,00	0,28	0,22	0,00	0,11	0,10
Španělsko	0,49	0,41	0,00	0,17	0,00	0,00
Švédsko	8,36	6,09	3,04	0,68	0,79	0,46
Velká Británie	4,08	1,35	3,47	2,22	2,54	1,72
∅	2,16	1,94	1,79	1,44	1,44	1,12

Zdroj: International Olympic Committee (2017a) a Bolt, Inklaar, de Jong a van Zanden (2018a), vlastní zpracování

Hodnoty přepočtu bodových zisků na HDP *per capita* dosahují u jednotlivých států lokálních maxim v úvodním zkoumaném období především v roce 1948 a následně v 50. letech, kdy byla ekonomická výkonnost většiny zemí stále ještě oslabena důsledky druhé světové války. Výjimkou jsou Německo, Polsko a Bulharsko, které na své poměry vyšších bodových zisků začaly dosahovat až ve druhé polovině

tohoto období. Extrémní hodnoty vykazuje především Maďarsko a Rumunsko, na rozdíl od přepočtu na populaci se mezi nejvyšší řadí i výsledky velkých států jako Itálie nebo Francie. Naopak relativně vysoký příjem na obyvatele limituje např. výsledky Dánska.



Obr. 13: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD₂₀₁₁ HDP per capita v letech 1948–1968

Zdroj: Tab. 10, vlastní zpracování

7.2 1972–1992

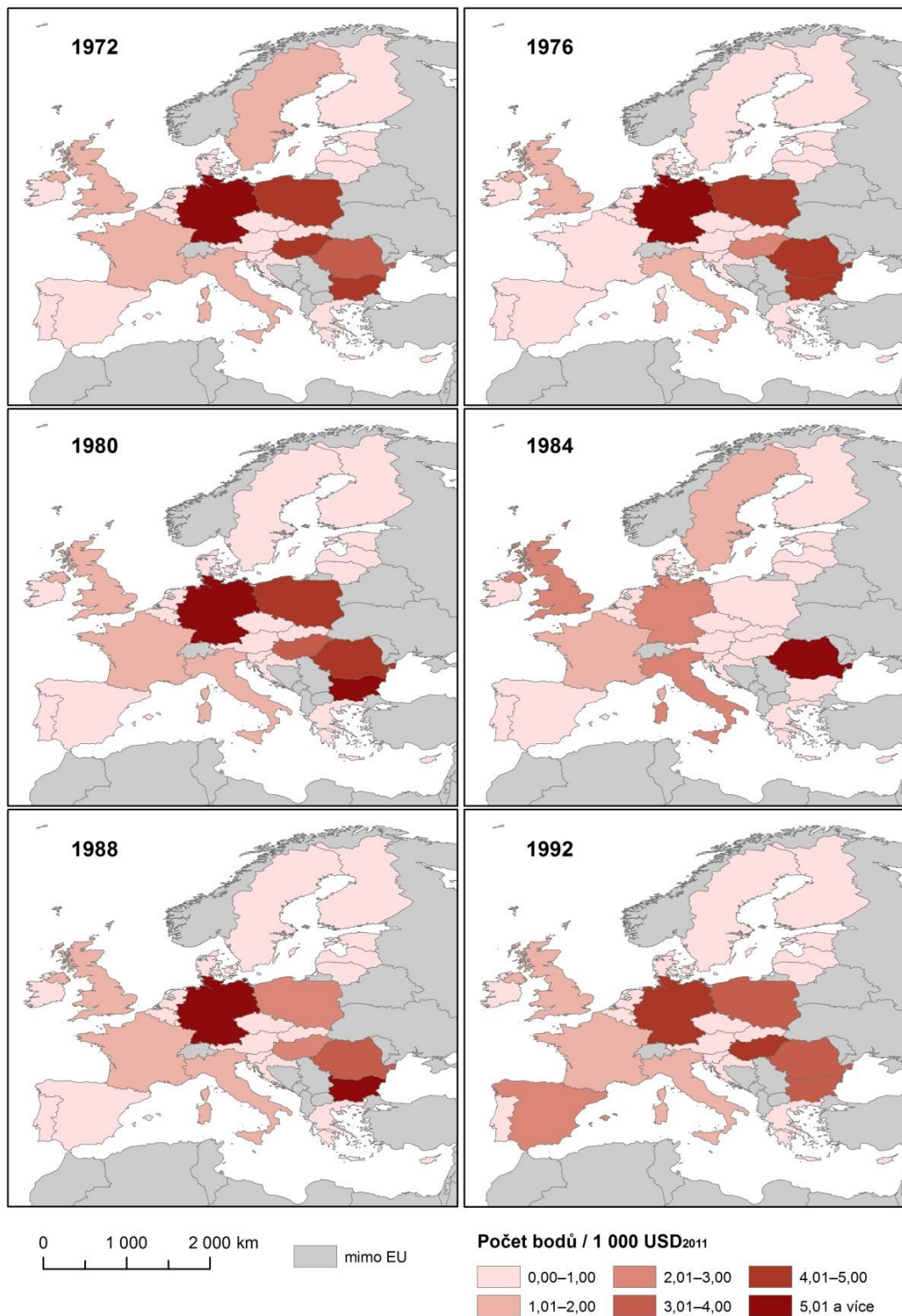
Tab. 11: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD₂₀₁₁ HDP *per capita* daného státu v letech 1972–1992

stát	1972	1976	1980	1984	1988	1992
Belgie	0,21	0,42	0,13	0,29	0,08	0,14
Bulharsko	4,84	4,14	6,95	0,00	6,09	3,42
Česká republika	0,87	0,68	0,87	0,00	0,61	0,67
Dánsko	0,12	0,19	0,37	0,30	0,27	0,26
Estonsko	0,10	0,09	0,19	0,00	0,16	0,41
Finsko	0,89	0,87	0,72	0,96	0,27	0,37
Francie	1,04	0,72	1,28	1,78	1,16	1,70
Chorvatsko	0,15	0,19	0,21	0,41	0,26	0,32
Irsko	0,00	0,00	0,17	0,11	0,00	0,20
Itálie	1,67	1,14	1,40	2,61	1,05	1,17
Kypr	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Litva	0,29	0,28	0,39	0,00	0,27	0,39
Lotyšsko	0,19	0,28	0,34	0,00	0,24	0,61
Lucembursko	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Maďarsko	4,62	2,48	3,65	0,00	2,98	4,77
Malta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Německo	5,91	6,91	6,00	2,51	5,85	4,98
Nizozemsko	0,53	0,28	0,15	0,93	0,52	0,78
Polsko	4,10	4,01	4,66	0,00	2,22	3,29
Portugalsko	0,00	0,34	0,00	0,36	0,18	0,00
Rakousko	0,21	0,05	0,34	0,24	0,11	0,13
Rumunsko	3,72	4,70	4,03	8,90	3,97	3,64
Řecko	0,28	0,00	0,29	0,17	0,05	0,31
Slovensko	0,45	0,35	0,60	0,00	0,50	0,64
Slovinsko	0,08	0,06	0,10	0,16	0,11	0,14
Španělsko	0,08	0,26	0,66	0,53	0,34	2,32
Švédsko	1,37	0,58	0,83	1,27	0,52	0,73
Velká Británie	1,76	1,27	1,88	2,70	1,75	1,30
∅	1,20	1,08	1,29	0,87	1,06	1,17

Zdroj: International Olympic Committee (2017a) a Bolt, Inklaar, de Jong a van Zanden (2018a), vlastní zpracování

V absolutním pořadí bodových zisků dominovaly v období 70. a 80. let státy východního bloku (Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Polsko) a jelikož jejich HDP na obyvatele nepatřil v této době mezi nejvyšší ze sledovaných států, jejich dominance se přenesla i do relativních hodnot a v rámci přepočtu na HDP je ještě výraznější. Se jmenovanou čtveřicí států se svými výsledky může měřit už pouze Německo (kde také hrál významnou roli stát východního bloku, tedy Německá demokratická republika). Ostatní státy mají již výrazný odstup, u řady z nich rostla ekonomika rychleji, než zisky

medailových bodů (pokud ty vůbec rostly). Výsledný podíl mj. Dánska, Nizozemska, Rakouska nebo Švédska je proto výrazně nižší. Výjimkou je rok 1984, kdy většina států východního bloku olympijské hry bojkotovala. Snížená konkurence dopomohla řadě sledovaných států k dosažení lokálního maxima pro období 1972–1992.



Obr. 14: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD₂₀₁₁ HDP *per capita* v letech 1972–1992

Zdroj: Tab. 11, vlastní zpracování

7.3 1996–2016

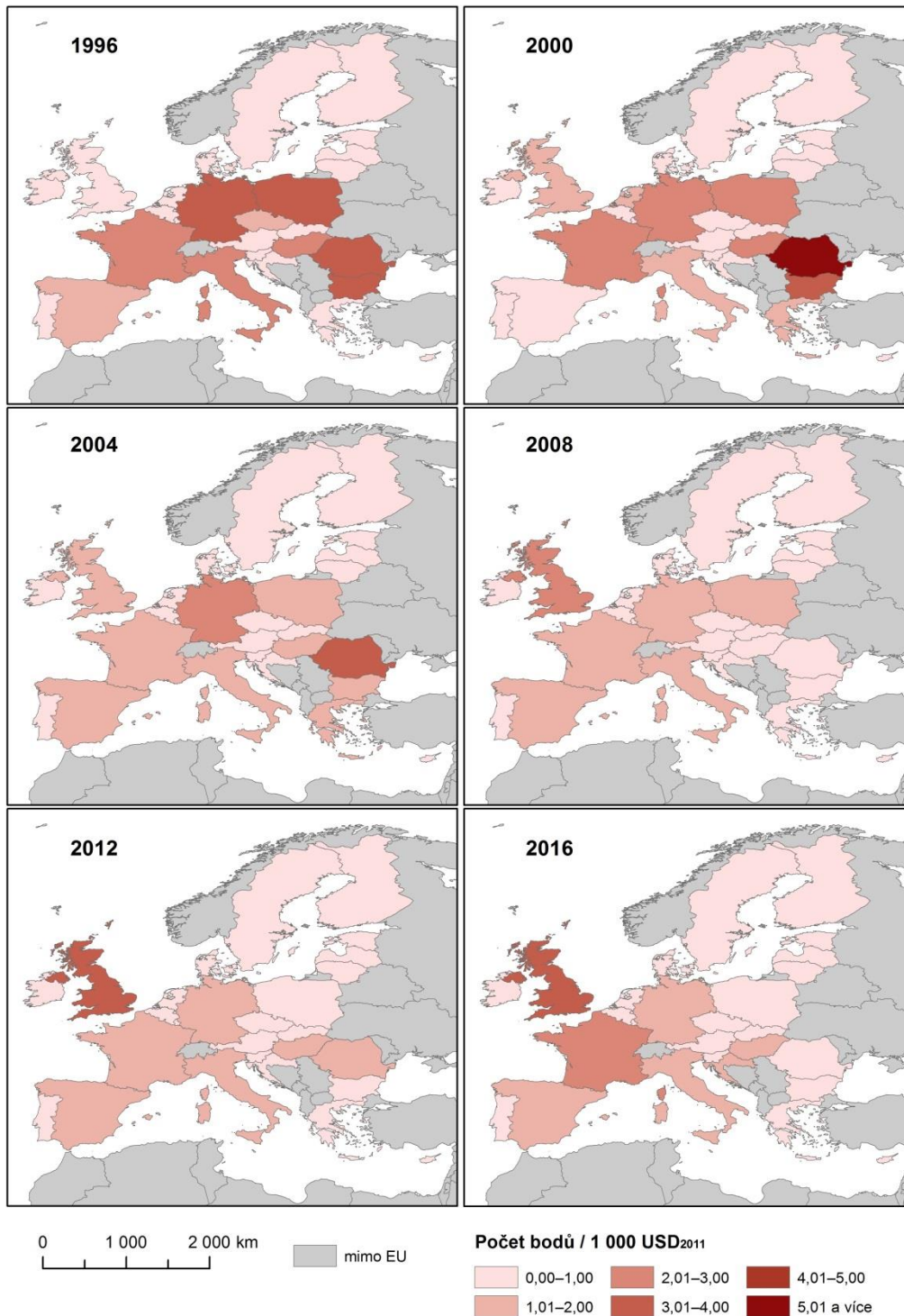
Tab. 12: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD₂₀₁₁ HDP *per capita* daného státu v letech 1996–2016

stát	1996	2000	2004	2008	2012	2016
Belgie	0,39	0,20	0,14	0,13	0,11	0,31
Bulharsko	3,33	3,30	1,52	0,54	0,33	0,23
Česká republika	1,18	0,76	0,58	0,55	0,79	0,49
Dánsko	0,40	0,31	0,28	0,29	0,39	0,56
Estonsko	0,00	0,36	0,22	0,21	0,13	0,04
Finsko	0,30	0,27	0,11	0,17	0,13	0,03
Francie	2,43	2,30	1,80	1,92	1,86	2,15
Chorvatsko	0,36	0,26	0,49	0,32	0,67	1,13
Irsko	0,32	0,05	0,00	0,08	0,19	0,07
Itálie	2,19	1,92	1,74	1,42	1,56	1,68
Kypr	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08	0,00
Litva	0,11	0,83	0,47	0,34	0,47	0,20
Lotyšsko	0,25	0,58	0,55	0,30	0,21	0,00
Lucembursko	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Maďarsko	2,78	2,38	1,99	0,97	1,84	1,46
Malta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Německo	3,54	2,62	2,37	1,97	1,96	1,92
Nizozemsko	0,92	1,44	0,94	0,77	0,86	0,92
Polsko	3,10	2,19	1,13	1,12	0,81	0,72
Portugalsko	0,19	0,08	0,20	0,19	0,08	0,04
Rakousko	0,12	0,22	0,39	0,10	0,00	0,02
Rumunsko	3,36	5,37	3,04	0,95	1,05	0,39
Řecko	0,99	1,17	1,24	0,20	0,09	0,58
Slovensko	0,49	0,74	0,74	0,63	0,22	0,39
Slovinsko	0,23	0,29	0,21	0,32	0,28	0,30
Španělsko	1,32	0,68	1,07	1,13	1,07	1,16
Švédsko	0,53	0,71	0,44	0,21	0,34	0,47
Velká Británie	0,89	1,90	1,65	2,71	3,98	3,86
∅	1,06	1,10	0,83	0,63	0,70	0,68

Zdroj: International Olympic Committee (2017a) a Bolt, Inklaar, de Jong a van Zanden (2018a), vlastní zpracování

Poslední zkoumané období znamenalo postupný pokles států jako Bulharsko nebo Rumunsko, které jednak začaly ztrácet v absolutních bodových ziscích a zároveň se po vstupu do Evropské unie začala zvyšovat jejich ekonomická úroveň. Ostatně Tab. 12 poskytuje v tomto ohledu zajímavá data i pro ostatní státy, vždyť téměř polovina ze současných 28 členských států EU do ní vstoupila až v roce 2004 nebo později. A právě od roku 2004 se průměr všech sledovaných států propadl dlouhodobě pod 1 medailový bod na 1 000 USD₂₀₁₁ HDP. Ve výpočtu se pochopitelně odrazil i klesající počet absolutně získaných medailových bodů, nicméně v letech 2012 a 2016, kdy tento počet

začal opět růst, se již projevila také zvýšená úroveň HDP nových členských států. Nejúspěšnějším státem období 1996–2016 se stala Velká Británie, především díky početným medailovým ziskům v jeho závěru. Další příčky obsadily Německo a Francie, tedy také státy s nadprůměrným HDP *per capita*. Ekonomická úroveň sledovaných států se totiž začala více vyrovnávat a sehrála tak ve výpočtu méně významnou roli, než tomu bylo v předchozích obdobích.



Obr. 15: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD₂₀₁₁ HDP *per capita* v letech 1996–2016

Zdroj: Tab. 12, vlastní zpracování

7.4 Celkem

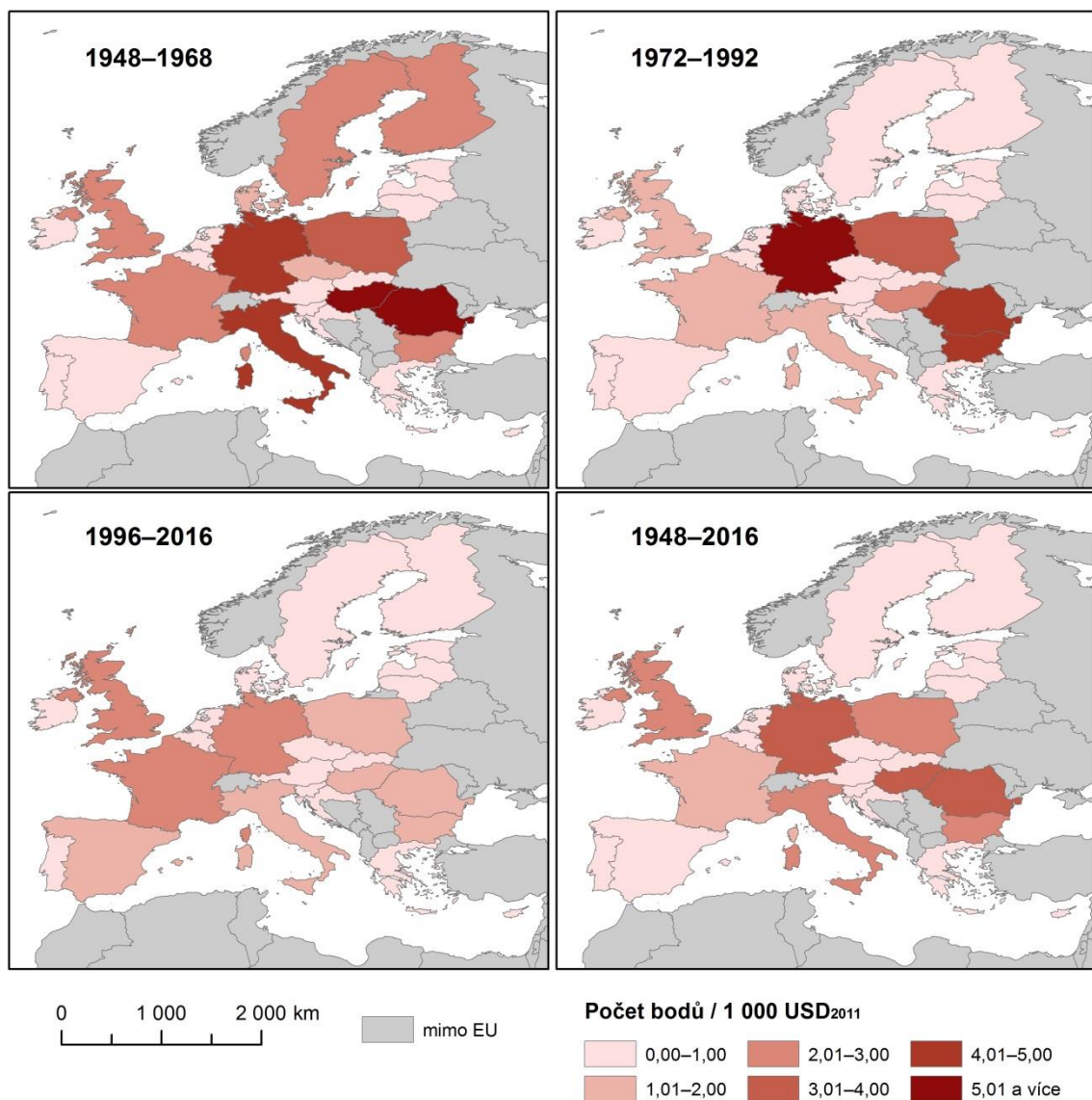
Tab. 13: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD₂₀₁₁ HDP *per capita* daného státu v letech 1948–2016

stát	1948–1968	1972–1992	1996–2016	1948–2016
Belgie	0,63	0,20	0,21	0,27
Bulharsko	2,11	4,22	1,20	2,47
Česká republika	1,94	0,61	0,70	0,89
Dánsko	1,01	0,26	0,37	0,45
Estonsko	0,11	0,15	0,16	0,15
Finsko	2,14	0,65	0,16	0,60
Francie	2,57	1,31	2,07	1,89
Chorvatsko	0,29	0,26	0,56	0,40
Irsko	0,21	0,09	0,10	0,11
Itálie	4,82	1,49	1,74	2,12
Kypr	0,00	0,00	0,01	0,01
Litva	0,25	0,26	0,38	0,32
Lotyšsko	0,21	0,26	0,28	0,26
Lucembursko	0,04	0,00	0,00	0,01
Maďarsko	6,74	2,98	1,82	3,20
Malta	0,00	0,00	0,00	0,00
Německo	4,03	5,29	2,35	3,66
Nizozemsko	0,89	0,54	0,97	0,82
Polsko	3,64	3,03	1,32	2,25
Portugalsko	0,19	0,14	0,13	0,14
Rakousko	0,36	0,18	0,14	0,18
Rumunsko	5,03	5,00	1,98	3,44
Řecko	0,14	0,18	0,70	0,44
Slovensko	0,83	0,41	0,51	0,55
Slovinsko	0,11	0,11	0,28	0,19
Španělsko	0,13	0,82	1,07	0,88
Švédsko	2,66	0,87	0,44	0,98
Velká Británie	2,50	1,77	2,58	2,31
∅	1,56	1,11	0,79	1,04

Zdroj: International Olympic Committee (2017a) a Bolt, Inklaar, de Jong a van Zanden (2018a), vlastní zpracování

Z přehledu celého zkoumaného období je ještě zřetelnější trend postupného zvyšování HDP, které probíhalo až na výjimky mezi jednotlivými olympijskými roky u prakticky všech sledovaných států. Z toho vyplývá celkový průběžný pokles relativních hodnot medailových bodů připadajících na 1 000 USD₂₀₁₁ HDP. Některé státy si sice svá maxima připsaly až v posledním zkoumaném období, s výjimkou Velké Británie se ale jedná o relativně nízké hodnoty. To je v evidentním kontrastu s výsledky

za roky 1948–1968. Na nejvyšších příčkách pomyslného pořadí můžeme najít jak příklad vysokého skóre díky dominantnímu množství absolutně získaných medailových bodů (Německo s výsledkem 3,66 za celé zkoumané období), tak také stát těžící z relativně nízké hodnoty HDP v porovnání s ostatními státy (výsledných 3,44 pro Rumunsko). Přes 3 body na 1 000 USD₂₀₁₁ HDP se dostalo ještě Maďarsko. Na druhé straně tato statistika ukázala i státy, které svůj velký ekonomický potenciál dlouhodobě do olympijských výsledků příliš nepromítají, to je příklad mj. Belgie nebo Rakouska.



Obr. 16: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD₂₀₁₁ HDP *per capita* v letech 1948–2016

Zdroj: Tab. 13, vlastní zpracování

8 Úspěšnost států: kombinované pořadí

Tab. 14: Kombinované pořadí sledovaných států založené na zprůměrování absolutních bodových zisků a jejich relativních přepočtů na počet obyvatel a HDP (za období 1948–2016)

stát	absolutní hodnoty	přepočet na obyvatelstvo	přepočet na HDP	průměr	kombinované pořadí
Belgie	17	22	19	19,33	21
Bulharsko	10	3	4	5,67	4
Česká republika	12	10	10	10,67	11
Dánsko	14	5	15	11,33	13
Estonsko	25	11	23	19,67	22
Finsko	13	4	13	10,00	9
Francie	5	18	8	10,33	10
Chorvatsko	18	14	17	16,33	17
Irsko	23	19	25	22,33	24
Itálie	3	17	7	9,00	7
Kypr	27	27	26,5	26,83	27
Litva	20	15	18	17,67	18,5
Lotyšsko	22	12,5	20	18,17	20
Lucembursko	26	24	26,5	25,50	26
Maďarsko	4	1	3	2,67	1
Malta	28	28	28	28,00	28
Německo	1	12,5	1	4,83	2
Nizozemsko	9	7	12	9,33	8
Polsko	7,5	20	6	11,17	12
Portugalsko	24	26	24	24,67	25
Rakousko	19	23	22	21,33	23
Rumunsko	6	8	2	5,33	3
Řecko	16	21	16	17,67	18,5
Slovensko	15	9	14	12,67	14
Slovinsko	21	6	21	16,00	16
Španělsko	11	25	11	15,67	15
Švédsko	7,5	2	9	6,17	5
Velká Británie	2	16	5	7,67	6

Zdroj: vlastní zpracování

Kombinované pořadí sledovaných států má za cíl sumarizovat hlavní výsledky práce a celkově usnadnit orientaci v nich. Je založeno na výsledcích tří dílčích částí práce, které bylo s ohledem na dostupnost relevantních dat možné zpracovat pro celé zkoumané období let 1948–2016. Každá ze tří částí má sestaveno vlastní pořadí založené na zjištěných hodnotách, přičemž výsledek 1 (první místo) znamená nejvyšší bodový zisk (ať už absolutní nebo relativní) v dané kategorii, výsledek 28 (poslední místo z 28 sledovaných států Evropské unie) naopak nejnižší bodový zisk. Ve všech

sloupcích se vyskytují případy úplné shody hodnot, které jsou řešeny udělením zprůměrovaného výsledku (např. při shodě na sedmém a osmém místě se oběma státům započítává výsledek 7,5). Na základně průměru ze všech tří výsledků je pak určeno finální pořadí. Zohledňuje se tak čistě jen pořadí, nikoliv bodové rozdíly mezi jednotlivými státy. Proto není možné interpretovat výsledky v Tab. 14 jako komplexní vyhodnocení předchozích kapitol, pro detailní porovnání hodnot konkrétních států v jednotlivých statistikách je třeba se vrátit zpět na příslušné tabulky výsledků.

První místo v kombinovaném pořadí obsadilo Maďarsko, které mělo nejlepší výsledek v rámci přepočtu na počet obyvatel a figurovalo mezi nejlepšími i ve zbylých dvou kategoriích. Až za ním skončilo Německo, které sice bylo nejlepší hned ve dvou kategoriích, v přepočtu na počet obyvatel ale dosáhlo spíše průměrného výsledku. Pomyslný bronz pak patří Rumunsku. V první desítce nalezneme ze států východní Evropy (resp. bývalého východního bloku) ještě čtvrté Bulharsko. Dále ji pak tvoří severské státy (Švédsko, Finsko) těžící především z velmi dobrých poválečných výsledků a relativně nízkého počtu obyvatel, Nizozemsko s vyrovnanými výsledky ze všech tří kategorií a tři velké evropské státy (Velká Británie, Itálie, Francie), které posouvají vzhůru především vysoké absolutní počty získaných medailí. Hned za první desítkou se v kombinovaném pořadí nachází Česká republika.

Obecně je v Tab. 14 možno pozorovat vysokou míru korelace mezi absolutními zisky medailových bodů a přepočtem na HDP. Většina sledovaných států je na tom v pořadí těchto dvou kategorií velmi podobně, naopak přepočet na počet obyvatel dává často výsledky značně rozdílné. U populačně velkých států to je samozřejmě v negativním slova smyslu (dokumentuje to nejen již zmiňovaný případ Německa, ale i Francie, Itálie, Polsko, Španělska nebo Velké Británie). Naopak populačně malé státy v této kategorií získávají (viz Dánsko, Finsko, Švédsko nebo Slovinsko). Toto zjištění je v souladu se závěry starších výzkumů na toto téma. Jak je popsáno výše v teoretické části práce, např. Rathke a Woitek (2008) dochází na základě své ekonomicko-statistické analýzy olympijských výsledků k závěru, že hrubý domácí produkt (resp. obecně ekonomická výkonnost státu) je pro olympijskou úspěšnost faktorem do značné míry určujícím, zatímco u velikosti populace tomu tak nemusí být ve všech případech. Tento závěr je na základě výsledků této diplomové práce možné potvrdit.

9 Úspěšnost států: relativní data - výdaje na sport

Tab. 15: Výdaje na sport připadající na zisk jednoho medailového bodu daného státu v letech 2000–2016 [mil. eur]

stát	2000	2004	2008	2012	2016
Belgie	.	793,66	1009,06	1598,33	499,08
Bulharsko	1,94	4,01	17,70	41,46	175,90
Česká republika	52,08	96,65	147,33	124,84	178,44
Dánsko	227,62	305,15	329,42	242,01	169,12
Estonsko	15,18	36,28	56,40	87,03	338,90
Finsko	.	650,00	428,57	716,40	4013,00
Francie	257,47	487,03	574,25	696,32	618,61
Chorvatsko	.	1,23	1,50	1,77	3,53
Irsko	203,00	–	502,68	137,94	291,48
Itálie	.	242,10	290,54	269,98	300,48
Kypr	.	–	–	162,05	–
Litva	.	12,21	25,34	23,82	41,84
Lotyšsko	.	.	55,32	49,25	–
Lucembursko	–	–	–	–	–
Maďarsko	13,10	29,67	68,66	36,80	59,75
Malta	.	–	–	–	–
Německo	.	311,22	341,53	357,51	350,24
Nizozemsko	129,82	286,72	387,23	415,66	334,57
Polsko	.	119,37	186,36	438,28	374,56
Portugalsko	1098,95	551,92	547,62	1372,00	2160,50
Rakousko	346,21	182,87	823,23	–	3803,10
Rumunsko	.	.	107,35	98,24	247,91
Řecko	.	39,15	302,83	797,50	152,38
Slovensko	.	19,47	24,67	103,46	52,22
Slovinsko	29,22	47,50	39,08	82,76	60,60
Španělsko	351,92	275,29	440,26	599,88	436,26
Švédsko	.	263,15	640,81	553,19	465,80
Velká Británie	254,50	369,74	267,93	196,69	133,98

Zdroj: International Olympic Committee (2017a) a Eurostat (2018), vlastní zpracování

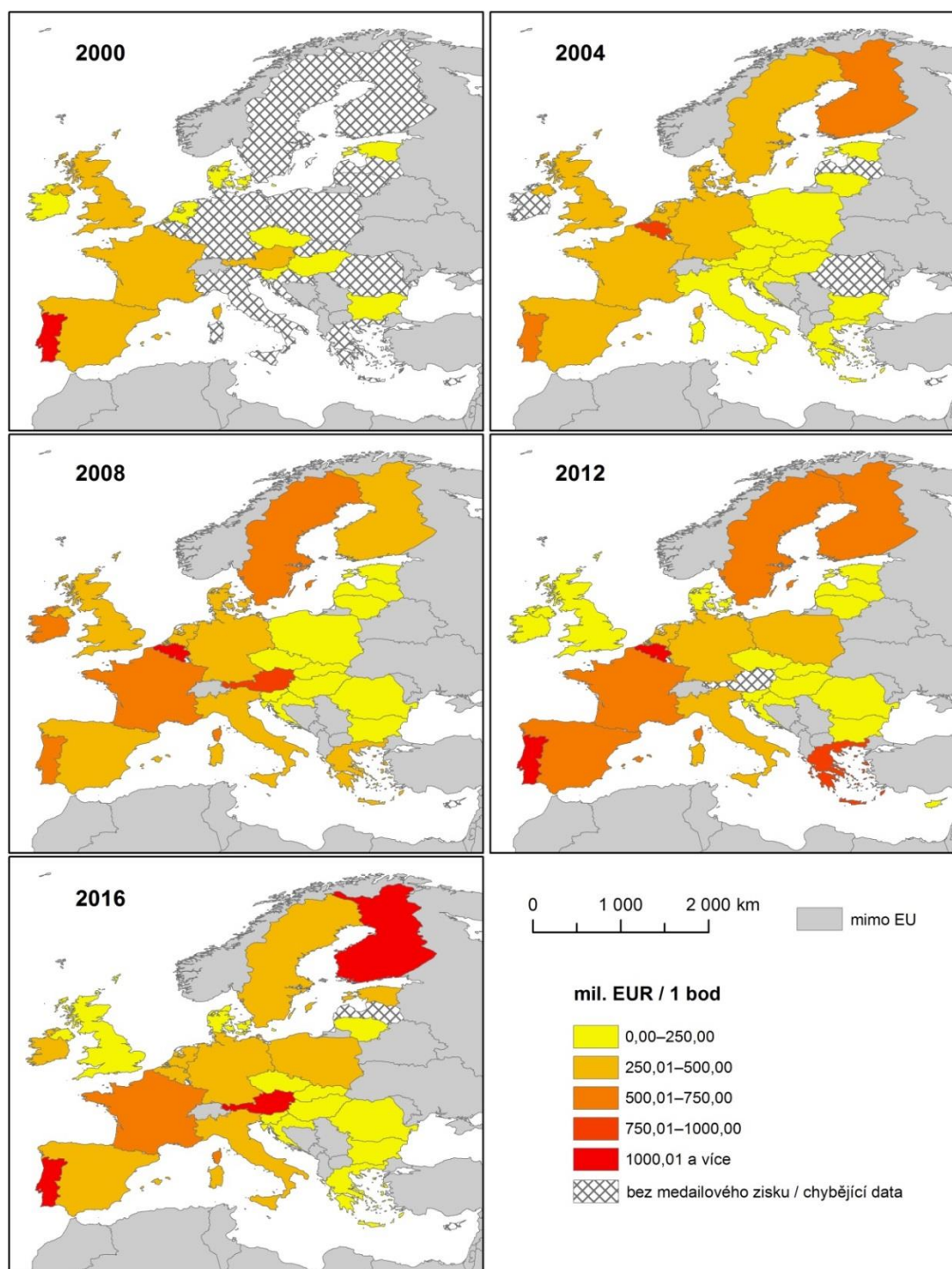
Jak již bylo popsáno v teoreticko-metodologické části práce, tato dílčí analýza byla z důvodu omezené dostupnosti relevantních dat provedena pouze pro posledních pět olympijských cyklů a není proto dělena do jednotlivých časových podkapitol. „Cenu medaile“ stanovenou v této části analýzy je třeba brát s rezervou, neboť na financování olympioniků se nepodílí jen státy a zároveň ne veškeré prostředky vynaložené jednotlivými státy na sport se skutečně přímo promítají do úspěšnosti na olympijských hrách. Nezanedbatelná část z nich je určena na podporu amatérského a rekreačního sportu, případně sportů neolympijských, což bohužel není možné na statistické úrovni

oddělit. Nicméně i tato podpora může v důsledku vést ke zvýšení popularity sportu a nepřímo tak ovlivnit i budoucí úspěšnost na olympijských hrách. Proto mohou být tyto výsledky v mnoha ohledech zajímavé, ačkoliv je jejich zpracování limitováno dostupností relevantních dat s jednotnou metodikou sběru.

Vzhledem k nesourodosti výsledků, kterou u řady sledovaných států způsobují chybějící data (v Tab. 15 znázorněno tečkou) nebo roky bez zisku olympijské medaile (což by znamenalo nulu ve jmenovateli podílu; v Tab. 15 znázorněno pomlčkou), by v tomto případě nebylo příliš korektní provádět nějakou formu shrnujícího výpočtu hodnot za celé období. Takové výsledky by nebyly vzájemně porovnatelné, naopak by mohly být zavádějící. I tak je možné z hodnot za jednotlivé roky dobře vyčíst rozdíly v efektivnosti státních investic do oblasti sportu. Obecně platí, že nižší „cenu medaile“ mají státy, které do sportu investují v absolutních hodnotách spíše menší částky. Vyšší investice sice většinou přinášejí také lepší výsledky, ty však nerostou s výdaji lineárně, neboť značné množství investovaných prostředků se v podobě medailových zisků nikdy nevrátí (už jen vzhledem k limitovanému počtu reprezentantů jednoho státu v jednotlivých disciplínách a pouze třech dostupných medailích v každé z nich to ani není možné).

Jednoznačně nejnižší podíl výdajů a bodových zisků má ze sledovaných států Chorvatsko. Je to částečně dáno relativně úspěšným posledním obdobím co se týče získaných medailí, především se na tom ale podílí udávané hodnoty státních výdajů, které jsou někdy i řádově nižší než u jiných porovnatelných států a ve zdrojové databázi Eurostatu jsou (včetně těch datem starších) označeny poznámkou „*provisional*“. Je tedy zapotřebí k výsledkům Chorvatska přistupovat kriticky a mít na paměti, že nejnovější členská země Evropské unie možná ještě nepoužívá v oblasti těchto statistik metodiku jednotnou s ostatními státy. Podobně označené jsou v databázi také hodnoty Slovenska, výše udávaných výdajů ovšem v tomto případě minimálně řádově odpovídá srovnatelným okolním státům a lze jim tedy přiřadit i větší váhu. Také Slovensko má výsledné relativní hodnoty jedny z nejnižších. Pod hranicí 100 milionů eur na jeden medailový bod se dle dostupných dat nachází i Maďarsko, Slovinsko a také Lotyšsko, u kterého jsou ovšem k dispozici pouze dvě platné hodnoty. Na opačném pólu tohoto hodnocení je s dlouhodobě slabě zhodnocenými výdaji na sport Portugalsko, zaujmou také extrémně vysoké hodnoty Finska a Rakouska z posledních olympijských her

v roce 2016, které jsou v obou případech dané ziskem jediného medailového bodu v kombinaci s vysokou státem dodanou částkou. I na základě omezeného datového souboru je zřetelné, že v rámci této statistiky není možné hovořit o postupných trendech. Hodnoty vynakládaných finančních prostředků meziročně kolísají (někdy i v řádu desítek procent), totéž se dá v řadě případů konstatovat i o olympijských bodových ziscích jednotlivých reprezentací.



Obr. 17: Výdaje na sport připadající na zisk jednoho medailového bodu v letech 2000–2016 [mil. eur]

Zdroj: Tab. 15, vlastní zpracování

10 Úspěšnost států: vliv sportovní migrace

Tab. 16: Podíl medailí získaných reprezentanty narozenými mimo území daného státu na letních olympijských hrách v letech 2000–2016 [%] (v závorce je absolutní počet těchto medailí)

stát	2000	2004	2008	2012	2016	2000–2016
Belgie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bulharsko	15,4 (2)	8,3 (1)	0,0	0,0	0,0	8,3 (3)
Česká republika	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dánsko	16,7 (1)	12,5 (1)	0,0	0,0	6,7 (1)	6,7 (3)
Estonsko	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Finsko	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Francie	10,5 (4)	0,0	2,3 (1)	8,6 (3)	2,4 (1)	4,7 (9)
Chorvatsko	50,0 (1)	20,0 (1)	0,0	0,0	0,0	7,1 (2)
Irsko	0,0	–	33,3 (1)	33,3 (2)	0,0	25,0 (3)
Itálie	5,9 (2)	3,1 (1)	7,4 (2)	0,0	3,6 (1)	4,0 (6)
Kypr	–	–	–	0,0	–	0,0
Litva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lotyšsko	0,0	0,0	0,0	0,0	–	0,0
Lucembursko	–	–	–	–	–	–
Maďarsko	0,0	11,8 (2)	10,0 (1)	11,1 (2)	0,0	6,5 (5)
Malta	–	–	–	–	–	–
Německo	7,1 (4)	10,2 (5)	12,2 (5)	9,1 (4)	11,9 (5)	9,9 (23)
Nizozemsko	0,0	4,5 (1)	0,0	0,0	0,0	1,0 (1)
Polsko	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Portugalsko	0,0	33,3 (1)	50,0 (1)	0,0	0,0	22,2 (2)
Rakousko	0,0	14,3 (1)	66,7 (2)	–	0,0	21,4 (3)
Rumunsko	0,0	0,0	0,0	0,0	25,0 (1)	1,5 (1)
Řecko	61,5 (8)	31,3 (5)	0,0	50,0 (1)	16,7 (1)	37,5 (15)
Slovensko	0,0	0,0	16,7 (1)	0,0	0,0	4,0 (1)
Slovinsko	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Španělsko	9,1 (1)	5,0 (1)	0,0	5,6 (1)	17,6 (3)	7,1 (6)
Švédsko	0,0	14,3 (1)	0,0	0,0	0,0	2,3 (1)
Velká Británie	0,0	6,7 (2)	6,1 (3)	10,8 (7)	7,5 (5)	7,1 (17)

Zdroj: International Olympic Committee (2017b), vlastní zpracování

Tab. 16 zachycuje podíl medailí získaných reprezentanty narozenými mimo území daného státu (použitá metodika je detailně popsána v teoretické části práce, viz kap. 4.2.4). Většina polí tabulky má hodnotu 0,0 naznačující, že všichni medailisté daného státu v příslušném roce se narodili na jeho území (případně nemá hodnotu vůbec žádnou, což značí, že země v daném roce žádnou medaili nezískala a ve jmenovateli podílu by tedy byla nula). Nutno ovšem dodat, že v řadě případů jsou nulové podíly spojeny s celkově ne příliš vysokým počtem získaných medailí, stejně jako v opačných

případech některé extrémně vysoké hodnoty. Proto jsou v tabulce tučně zvýrazněny hodnoty, které jsou založené na alespoň dvou medailích získaných sportovci narozenými mimo území reprezentovaného státu.

Jedinou zemí, která zaznamenala nenulové hodnoty ve všech zkoumaných letech, je Německo. To má zároveň také nejvyšší absolutní hodnotu v součtu. Největší počet medailí získaných migranty na jedněch hrách ovšem nenáleží žádné z absolutně neúspěšnějších zemí, nýbrž Řecku. To v roce 2000 získalo celkem 13 medailí, ovšem z toho 8 díky reprezentantům narozeným mimo Řecko, především v Albánii. Tuto hodnotu je možné dávat do souvislosti jak s ekonomickými problémy Albánie na konci 20. století a s tím spojenou emigrací, tak i se snahou Řecka o posílení vlastní reprezentace před domácími olympijskými hrami o čtyři roky později (kde byl ale podíl medailí získaných migranty již nižší). Takové snahy o posílení před domácími hrami v r. 2012 je možné vyčíst také z dat Velké Británie. I přes tento nárůst ale analýza pro Velkou Británii nepřinesla nijak výrazné hodnoty. Výzkumníci z think tanku British Future (Ford, Jolley, Katwalla a Mehta, 2012) sice došli k závěru, že až jedna třetina britských medailí z letních olympijských her byla získána sportovci s cizím původem, nicméně to je spíše odrazem vývoje populace Velké Británie v posledních letech či dekádách. Zjištěný podíl medailistů narozených skutečně mimo území Spojeného Království v porovnání s jinými sledovanými státy není nijak extrémní a navíc v některých případech je více medailí dílem jednoho vícenásobně úspěšného olympionika. Podíl, který se mezi lety 2008 a 2012 výrazněji zvýšil, navíc o čtyři roky později opět poklesl. Nízké hodnoty podílů oproti možným očekáváním zaznamenala i Francie. Tu sice reprezentovala řada sportovců původem ze zámoří, nicméně ti byli většinou narozeni v rámci některého z francouzských zámořských území a tudíž se dle metodiky nezapočítávali.

Obecně lze u států Evropské unie vysledovat migraci ve dvou liniích: ze států geograficky blízkých a ze států s historickou vazbou (např. z období kolonialismu). Lze ovšem konstatovat, že olympijské úspěchy států Evropské unie se na sportovcích narozených v zahraničí příliš nezakládají. Migrace již nicméně není pouze zajímavým fenoménem geografickým, sociálním či ekonomickým, ale také sportovním. Do budoucna by bylo jistě zdrojem zajímavých výsledků se této problematice dále věnovat v rámci samostatného specializovaného výzkumu, ideálně s celosvětovým rozsahem.

11 Závěr

Teoretický základ této diplomové práce tvoří dvě části. První mapuje stručnou historii olympijských her od jejich počátků a dob největšího rozkvětu v rámci období starověkého Řecka a později Říma, přes jejich úpadek a přerušení tradice v souvislosti se šířením křesťanství jako hlavního náboženství tehdejší Evropy, až po novověké snahy o návrat k antickým ideálům a vytvoření moderního olympijského hnutí. Rozebírány jsou počátky novodobých olympijských her, souvislosti i odlišnosti v porovnání s antickou předlohou a postupný posun směrem k dnešnímu sportovnímu profesionalismu a etablování olympijských her do pozice nejvýznamnější sportovní akce planety. Druhá část má za cíl představit geografii sportu, sice relativně malou a stále se vyvíjející, ale přesto nikoliv nevýznamnou geografickou disciplínu. S tím se samozřejmě pojí i její východiska, cíle a stěžejní publikace. V rámci rešerše literatury je zachycen postupný vývoj disciplíny od počátečních občasných zmínek v rámci různých geografických děl již od konce 19. století. Dále jsou rozebírány snahy o ukotvení sportovní geografie jako samostatného prvku vědního systému ve druhé polovině 20. století i následný posun do pozice syntetizující vědní disciplíny propojující hned několik souvisejících vědních oborů. Vzhledem k zaměření této diplomové práce je zvláštní pozornost věnována pracím zabývajícím se olympijskými hrami a hodnocením úspěšnosti v různých sportovních odvětvích. Nastíněny jsou také vyhlídky geografie sportu jako vědní disciplíny do budoucna.

V rámci aplikační části práce byla podle popsané metodiky nejprve vytvořena vstupní databáze medailistů na letních olympijských hrách reprezentujících sledované státy Evropské unie za zkoumané období let 1948–2016. Jejich medailové zisky byly příslušně obodovány a přiřazeny k jednotlivým státům. V případech, kdy historická podoba států nekorresponduje s jejich dnešním stavem, byla aplikována adekvátní kompenzační opatření. Vznikl tak základní datový soubor, který byl pro další analýzy ještě doplněn relevantními daty o počtu obyvatel jednotlivých států v průběhu sledovaného období, stejně jako o jejich ekonomické výkonnosti reprezentované hrubým domácím produktem udávaným v tzv. mezinárodních dolarech „USD₂₀₁₁“. Dále byly přidány ještě údaje o výši státních výdajů do oblasti sportu, přestože vzhledem k omezené dostupnosti těchto dat reprezentují pouze závěrečnou část sledovaného období.

Hlavním cílem práce bylo na základě shromážděných vstupních dat zhodnotit časoprostorovou distribuci úspěšnosti v rámci skupiny sledovaných států. Kap. 5 a její podkapitoly zachycují vývoj úspěšnosti v absolutních hodnotách bodových zisků a to ve formě tabulek, map i nezbytného textového komentáře, který doplňuje statistická data nejen o sportovní, ale také např. historické či politické souvislosti (jsou např. akcentovány rozdíly mezi státy „východu“ a „západu“ v době studené války i po jejím skončení). Celkové shrnutí sumarizuje výsledky a srovnává jednotlivá zkoumaná období. Výsledky států až na výjimky potvrzují hypotézu, že se stoupajícím počtem udělovaných medailí na letních olympijských hrách by měly obecně stoupat i absolutní zisky jednotlivých států Evropské unie. Existují ale výjimky, které i přes zvyšující se počet dostupných medailí vykazují mezi jednotlivými obdobími pokles. V rámci shrnutí je demonstrován i měnící se podíl sledovaných států na celkové úspěšnosti na letních olympijských hrách. Ten má v průběhu sledovaného období spíše klesající tendenci, od roku 2008 se ale trend obrátil směrem k mírnému růstu, což může do budoucna naznačovat změny v rozložení sil na olympijských hrách a opětovné navyšování podílu evropských států. Tento nárůst úspěšnosti se ale netýká zdaleka všech sledovaných států, bude proto důležité jak si na dalších olympijských hrách povedou především velké státy v čele s Velkou Británií, která má na tomto nárůstu největší zásluhu. V celkovém souhrnu jsou zachyceny také rozdíly v podílu ženských, mužských a smíšených disciplín na úspěšnosti jednotlivých států.

Kap. 6 a 7 poté relativizují zjištěná absolutní data přepočtem na velikost populace daných států v příslušném olympijském roce, resp. na jejich tehdejší ekonomickou výkonnost. Především v rámci přepočtu na počet obyvatel se výsledky jednotlivých států oproti absolutním hodnotám značně mění a nabízejí nový úhel pohledu na olympijskou úspěšnost. V rámci kapitol 5–7 jsou tedy důkladně zmapovány rozdíly mezi jednotlivými státy, které sumarizuje souhrnná kap. 8. Bylo zjištěno, že celkově nejúspěšnější ze sledovaných zemí bylo Maďarsko následované Německem a Rumunskem. Naopak nejméně úspěšné (a to i v relativních kategoriích) byly ty nejmenší ze sledovaných států jako Malta, Lucembursko či Kypr. Zjištěné výsledky potvrzují závěry starších výzkumů podobného zaměření o korelaci olympijské úspěšnosti s ekonomickou úrovní státu, naopak závislost na velikosti populace zjevně neplatí ve všech případech. Vstupní hypotéza o závislosti olympijské úspěšnosti na obou těchto faktorech se tak potvrdila pouze částečně.

Kap. 9 na základě dostupných dat relativizuje úspěšnost států ve vztahu k jejich udávaným finančním výdajům do oblasti sportu. V této části analýzy byly zjištěny značné rozdíly mezi jednotlivými státy a zároveň kolísání výsledných hodnot, bohužel není k dispozici delší časová řada na provedení dlouhodobější analýzy, která by možná poukázala na některé dlouhodobější trendy. Lze ale konstatovat, že nejvyšší efektivity vynaložených prostředků z tohoto pohledu dosahují státy, které do sportu investují v absolutních částkách nejméně. Vyšší investice sice většinou přinášejí také lepší výsledky, ty však nerostou s výdaji lineárně, neboť značné množství investovaných prostředků se v podobě medailových zisků nikdy nevrátí (už jen vzhledem k limitovanému počtu reprezentantů každého státu v jednotlivých disciplínách a pouze třech dostupných medailích v každé z nich to ani není možné).

Kap. 10 se zabývá fenoménem sportovní migrace a jeho dopady na konkrétním příkladu sledovaných států. Vstupní hypotézu (hovořící o účelových změnách občanství sportovců i v rámci států Evropské unie) se ale v tomto případě nepodařilo prokázat, naopak je na základě zjištěných výsledků možné konstatovat, že olympijské výsledky států Evropské unie od roku 2000 do současnosti na sportovní migraci nijak výrazně závislé nejsou. Celkově jejich statistiky v tomto směru odpovídají složení běžných populací jednotlivých států. Jediné ovlivnění, které je možné ze zjištěných hodnot vysledovat, je nárůst podílu sportovců se zahraničním původem v zemích hostících dané olympijské hry.

12 Summary

This diploma thesis is focused on analysing the success rate of European Union countries at Summer Olympic Games. In view of the fact that the global prestige of modern Summer Olympic Games used to be considerably lower during the first decades of its history and that there were multiple geopolitical changes in Europe during the first half of the 20th century, the analysis will only take into account the results of Games after the second world war in order to preserve comparability of its results. Time interval for the research is therefore 1948–2016. The period isn't evaluated only as a whole, but by particular olympic years and smaller intervals in order to describe the progress of success rate in time.

Both most successful and less successful countries are identified, not only in absolute values, but also in relation to the corresponding size of population and economic power. Results are presented in a text, table and graphic form for all the categories separately and after that, there is a summarizing chapter which brings all the categories together to create a complex final result.

According to the results, the most successful country overall is Hungary, which has the best result in relative category by population plus 3rd and 4th place in the remaining categories. Second place is taken by Germany with the best results in absolute values and in relative category by economic power, but quite an average values in the population category. Next placings are occupied by Romania, Bulgaria and Sweden. The least successful from all European Union countries (even in relative categories) are the smallest: Malta, Cyprus and Luxembourg.

There are also two extra chapters. One evaluates the results of countries of interest in relation to those countries' government investments into the sport area, calculating the „price of one medal“. Unfortunately, reliable data for this part of analysis are only available for limited time period. Therefore this part only covers the period 2000–2016. The second extra chapter is dedicated to the question how the sports migration phenomenon (which is getting more and more important for example in the area of Middle East) influences the results of European Union countries at the Summer Olympic Games.

13 Seznam použité literatury a pramenů

ANDREFF, W.; SZYMANSKI, S. (2006): *Handbook on the Economics of Sport*. Cheltenham, Edward Elgar Publishing Limited, 830 s. ISBN 1-84376-608-6.

ANNONI, A.; LUZET, C.; GUBLER, E.; IHDE, J. (2003): *Map Projections for Europe*. Ispra, Institute for Environment and Sustainability - European Commission Joint Research Centre, 131 s.

ARISF (2018): *Members of Association of IOC Recognised International Sports Federations* [online]. Dostupné 11. 1. 2018 z WWW:

<http://www.arisf.org/members.aspx>

BABIAK, K.; MILLS, B.; TAINSKY, S.; JURAVICH, M. (2012): *An Investigation Into Professional Athlete Philanthropy: Why Charity Is Part of the Game*. Journal of Sport Management. 26 (2), s. 157-176. ISSN 0888-4773.

BALE, J. (1982): *Sport and place: A geography of sport in England, Scotland and Wales*. Londýn, C. Hurst & Co Publishers, 204 s. ISBN 0-9058-3865-3.

BALE, J. (1984): *International Sports History as Innovation Diffusion*. Canadian journal of history of sport. 15 (1), s. 38-63. ISSN 0712-9815.

BALE, J. (1990): *In the Shadow of the Stadium: Football Grounds as Urban Nuisance*. Geography. 75 (4), s. 325-334. ISSN 0016-7487.

BALE, J. (1994): *Landscapes of Modern Sport*. Leicester, Leicester University Press, 211 s. ISBN 0-7185-1458-0.

BALE, J. (1996): *Space, Place and Body Culture: Yi-Fu Tuan and a Geography of Sport*. Geografiska Annaler, Series B, Human Geography. 78 (3), s. 163-171. ISSN 0435-3684.

BALE, J. (2000): *Sportscapes*. Sheffield, Geographical Association, 40 s. ISBN 1-8990-8586-6.

BALE, J. (2003): *Sports geography*. 2. vydání. New York, Routledge, 196 s. ISBN 04-192-5230-4.

BALE, J.; DEJONGHE, T. (2008): *Editorial. Sports Geography: an overview*. *Belgeo*. 9 (2), s. 157-166. ISSN 1377-2368.

BALE, J.; MAGUIRE, J. A. (1994): *The Global Sports Arena: Athletic Talent Migration in an Interdependent World*. Londýn, Frank Cass, 289 s. ISBN 0-7146-3489-1.

BBC (2016): *Rio Olympics 2016: Team GB medal tracker as Rio 2016 total beats London 2012* [online]. Dostupné 14. 1. 2018 z WWW:

<http://www.bbc.com/sport/olympics/36970388>

BELGEO (2018): *2/2008 Sports Geography* [online]. Dostupné 26. 1. 2018 z WWW:

<http://journals.openedition.org/belgeo/8837>

BERNARD, A. B., BUSSE, M. R. (2004): *Who wins the Olympic Games: Economic Resources and Medal Totals*. *Review of Economics and Statistics*, 86 (1), s. 413-417. ISSN 0034-6535.

BLANCHARD, K. (1995): *The Anthropology of Sport: An Introduction*. 2. vydání. Westport, Greenwood Publishing Group, 306 s. ISBN 0-89789-329-8.

BOLT, J.; INKLAAR, R.; DE JONG, H.; VAN ZANDEN, J. L. (2018a): *Maddison Project Database 2018* [online]. Dostupné 14. 1. 2018 z WWW:

<https://www.rug.nl/ggdc/historicaldevelopment/maddison/releases/maddison-project-database-2018>

BOLT, J.; INKLAAR, R.; DE JONG, H.; VAN ZANDEN, J. L. (2018b): *Rebasing 'Maddison': new income comparisons and the shape of long-run economic development*. Groningen, Groningen Growth and Development Centre, 67 s.

BOXING ONTARIO (2017): *Amateur vs. Pro Boxing* [online]. Dostupné 14. 12. 2017 z WWW: <http://boxingontario.com/athletes/amateur-vs-pro-boxing/>

BROWN, A. (2017): *Russian State doping may go back to Soviet era* [online]. Dostupné 14. 12. 2017 z WWW:

<http://www.sportsintegrityinitiative.com/russian-state-doping-may-go-back-soviet-era/>

BŘÍZA, M. (2016): *Návrh koncepce financování sportu v ČR*. Diplomová práce. Univerzita Karlova (Fakulta tělesné výchovy a sportu), Praha, 86 s.

COUNCIL OF EUROPE (2001): *European Sports Charter* [online]. Dostupné 11. 1. 2018 z WWW: <https://rm.coe.int/16804c9dbb>

ČESKÁ GEOGRAFICKÁ SPOLEČNOST (2018): *21/4: Geografie sportu* [online]. Dostupné 26. 1. 2018 z WWW: <https://www.geograficke-rozhledy.cz/archiv/29>

DAM, F. (2000): *Refurbishment, redevelopment or relocation? The changing form and location of football stadiums in the Netherlands*. Area. 32 (2), s. 133-143. ISSN 0004-0894.

DOVALIL, J. A KOL. (2004): *Olympismus*. Praha, Olympia, 222 s. ISBN 80-7033-871-7.

EMRICH, E.; KLEIN, M.; PITSCHE, W.; PIERDZIOCH, C. (2012): *On the determinants of sporting success – A note on the Olympic Games*. Economics Bulletin. 32 (3), s. 1890-1901. ISSN 1545-2921.

EUROPEAN COMMISSION (2007): *White paper on sport*. Brusel, European Commission, 206 s. ISBN 978-92-79-06943-7.

EUROSTAT (2018): *General government expenditure by function (COFOG)* [online]. Dostupné 14. 1. 2018 z WWW: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10a_exp&lang=en

FIFA (2008): *Olympic Football Tournament (Men)* [online]. Dostupné 14. 12. 2017 z WWW: http://www.fifa.com/mm/document/fifafacts/mencompoly/51/98/60/ip-208_01e_oly_men.pdf

FORBES (2017): *The World's Highest-Paid Athletes* [online]. Dostupné 14. 12. 2017 z WWW: <https://www.forbes.com/athletes/list/#tab:overall>

FORD, R.; JOLLEY, R.; KATWALA, S.; MEHTA, B. (2012): *The melting pot generation* [online]. Dostupné 14. 1. 2018 z WWW: <http://www.britishfuture.org/wp-content/uploads/2012/12/The-melting-pot-generation.pdf>

GAFFNEY, C. (2013): *Geography of Sport* [online]. Dostupné 26. 1. 2018 z WWW: https://www.academia.edu/6374382/Geography_of_Sport

GOLDBLATT, D. (2016): *The Games: A Global History of the Olympics*. New York, W. W. Norton & Company, 528 s. ISBN 978-0-393-29277-0.

HALADY, M. (2013): *Příspěvek ke geografii sportu: analýza úspěšnosti evropských států v profesionálním fotbale*. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci (Přírodovědecká fakulta), Olomouc, 52 s.

HALADY, M. (2015): *Úspěšnost na tenisových grand-slamech: prostorová analýza*. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci (Přírodovědecká fakulta), Olomouc, 77 s.

HELD, F. (2005): *Tematický atlas míst konání olympijských her*. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci (Přírodovědecká fakulta), Olomouc, 98 s.

HILDEBRAND, J. R. (1919): *The Geography of Games: How the Sports of Nations Form a Gazetteer of the Habits and Histories of Their Peoples*. National Geographic Magazine. 36 (2), s. 89-144.

HORNE, J., MANZENREITER, W. (2006): *An introduction to the sociology of sports mega-events*. Sociological Review, 54 (2), s. 1-24. ISSN 0038-0261.

HOUSE OF COMMONS COMMITTEE OF PUBLIC ACCOUNTS (2008): *The budget for the London 2012 Olympic and Paralympic Games* [online]. Dostupné 14. 1. 2018 z WWW: <https://publications.parliament.uk/pa/cm200708/cmselect/cmpubacc/85/85.pdf>

CHALKLEY, B.; ESSEX, S. (1999): *Sydney 2000: The 'Green Games'?*. Geography. 84 (4), s. 299-307. ISSN 0016-7487.

INSPIRE REFERENCE SYSTEMS THEMATIC WORKING GROUP (2008): *INSPIRE Infrastructure for Spatial Information in Europe* [online]. Dostupné 1. 1. 2017 z WWW: http://inspire.ec.europa.eu/reports/ImplementingRules/DataSpecifications/INSPIRE_Specification_CRS_v2.0.pdf

INTERFAX (2014): *Vitali Klitschko elected Kyiv mayor* [online]. Dostupné 1. 1. 2017 z WWW: <http://en.interfax.com.ua/news/general/207059.html>

INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE (2017a): *Olympic Results* [online]. Dostupné 1. 1. 2017 z WWW: <https://www.olympic.org/olympic-results>

INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE (2017b): *Athletes* [online]. Dostupné 1. 1. 2017 z WWW: <https://www.olympic.org/athletes/details>

INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE (2017c): *Olympic Games* [online]. Dostupné 1. 1. 2017 z WWW: <https://www.olympic.org/olympic-games>

JELÍNEK, R.; TOMEŠ, J. (2002): *První fotbalový atlas světa*. Praha, Infokart, 200 s. ISBN 80-902832-0-9.

JOKL, E.; KARVONEN, M. J.; KIHMBERG, J.; KOSKELA, A.; NORO, L. (1956): *Sports in the cultural pattern of the world: a study of the Olympic games 1952 at Helsinki*. Helsinki, Institute of Occupational Health, 116 s.

LEHMAN, H. C. (1940): *The geographic origin of professional baseball players*. Journal of Educational Research. 34 (2), s. 130-138.

LENNARTZ, K. (2002): *The Story of the Rings*. Journal of Olympic History. 10 (1), s. 29-61. ISSN 1085-5165.

MATHIEU, D.; PRAICHEUX, J. (1987): *Sports en France*. Paříž, Fayard/Reclus, 120 s. ISBN 2-2130-2007-8.

MINISTRY OF SPORT OF THE RUSSIAN FEDERATION (2017): *Ministry of Sport of the Russian Federation* [online]. Dostupné 1. 1. 2017 z WWW: <http://www.minsport.gov.ru/en/>

MONTEZ DE OCA, J. (2017): *Book Review: Critical Geographies of Sport* [online]. Dostupné 26. 1. 2018 z WWW: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/gere.12280/epdf>

MOORE, A.; WHIGHAM, P.; HOLT, A.; ALDRIDGE, C.; HODGE, K. (2003): *Sport and Time Geography: A good match?* [online]. Dostupné 22. 1. 2018 z WWW: https://ourarchive.otago.ac.nz/bitstream/handle/10523/728/21_Moore.pdf?sequence=3&isAllowed=y

OKLAHOMA STATE UNIVERSITY (2018): *Sport Place: An International Journal of Sports Geography* [online]. Dostupné 16. 1. 2018 z WWW: http://geog_users.okstate.edu/sprtplac/

- OLIVER, R.; LAUERMANN, J. (2017): *Failed Olympic Bids and the Transformation of Urban Space: Lasting Legacies?*. Londýn, Palgrave Macmillan, 155 s. ISBN 978-1-137-59822-6.
- PARLAMENT ČR (2017a): *Pavel Ploc* [online]. Dostupné 29. 12. 2017 z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=5490>
- PARLAMENT ČR (2017b): *Jakub Janda* [online]. Dostupné 29. 12. 2017 z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=6459>
- PREMIER LEAGUE (2017): *Squads for 2017/18 Premier League confirmed* [online]. Dostupné 21. 11. 2017 z WWW: <https://www.premierleague.com/news/465277>
- RATHKE, A., WOITEK, U. (2008): *Economics and Olympics: An Efficiency Analysis*. Journal of Sports Economics, 9 (5), s. 520-537. ISSN 1527-0025.
- RIEGL, M. (2013): *Proměny politické mapy po roce 1945*. Praha, Grada, 240 s. ISBN 978-80-247-4111-6.
- ROONEY, J. F. (1969): *Up from the Mines and Out from the Prairies: Some Geographical Implications of Football in the United States*. Geographical Review. 59 (4), s. 471-492.
- ROONEY, J. F. (1970): *A Geographic Analysis of Football Player Production in Oklahoma and Texas*. Proceedings of the Oklahoma Academy of Science. 50 (1), s. 114-120.
- ROONEY, J. F. (1974): *A geography of American sport: from Cabin Creek to Anaheim*. Reading, Addison-Wesley, 306 s.
- ROONEY, J. F.; PILLSBURY, R. (1992a): *Sports Regions of America*. American demographics. 14 (11), s. 30-39. ISSN 0163-4089.
- ROONEY, J. F.; PILLSBURY, R. (1992b): *Atlas of American Sport*. New York, Macmillan Publishing Company, 198 s. ISBN 0-0289-7351-8.

ROSENTHAL, S. (2017): *Olympic cities and the legacy of infrastructure: Barcelona 1992 and Athens 2004* [online]. Dostupné 19. 1. 2018 z WWW:

https://digitalwindow.vassar.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1655&context=senior_capstone

RUIZ, R. R. (2016): *The Soviet Doping Plan: Document Reveals Illicit Approach to '84 Olympics* [online]. Dostupné 14. 12. 2017 z WWW:

<https://www.nytimes.com/2016/08/14/sports/olympics/soviet-doping-plan-russia-rio-games.html>

ŘÍKOVSKÝ, V. (2016): *Aktuální podoba a využití olympijské sportovní infrastruktury z pohledu geografie města*. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci (Přírodovědecká fakulta), Olomouc, 102 s.

SEKOT, A. (2008): *Sociologické problémy sportu*. Praha, Grada, 224 s.

ISBN 978-80-247-2562-8.

SPIRO, P. (2017): *Eliminate Nationality Rules* [online]. Dostupné 21. 11. 2017 z WWW:

<https://www.nytimes.com/roomfordebate/2012/07/26/which-country-did-you-say-you-were-playing-for-in-the-olympics/eliminate-nationality-rules>

SÝKORA, L. (2008): *Idiografická nebo nomotetická koncepce v geografii: kontraproductivní spor o povahu a podstatu poznání*. Geografický časopis. 60 (3), s. 299-315. ISSN 0016-7193.

SWADDLING, J. (2002): *The Ancient Olympic Games*. 2. vydání. Londýn, British Museum Press, 112 s. ISBN 0-7141-2161-4.

TERRET, T. (2009): *Sport in Eastern Europe during the Cold War*. 26 (4), s. 465-468. ISSN 0952-3367.

THE ATLANTA COMMITTEE FOR THE OLYMPIC GAMES (1997): *The Official Report of the Centennial Olympic Games/Rapport officiel des Jeux olympiques du centenaire. Volume III: The Competition Results/Résultats des compétitions*. Atlanta, Peachtree Publishers, 643 s.

THE GUARDIAN (2017): *Ex-footballer George Weah to become Liberia's president* [online]. Dostupné 29. 12. 2017 z WWW:

<https://www.theguardian.com/world/2017/dec/28/ex-footballer-george-weah-to-become-liberias-president>

THE ORGANIZING COMMITTEE FOR THE MONTREAL OLYMPIC GAMES (1978): *Montréal 1976. Games of the XXI Olympiad Montréal 1976. Official Report. Volume III: Results*. Ottawa, The Organizing Committee for the Montreal Olympic Games, 697 s.

THE ORGANISING COMMITTEE FOR THE XIV OLYMPIAD (1951): *The Official Report of the Organising Committee for the XIV Olympiad*. London, The Organising Committee for the XIV Olympiad, 580 s.

THE ORGANISING COMMITTEE OF THE GAMES OF THE XXII OLYMPIAD (1981): *Jeux de la XXIIe Olympiade/Games of the XXII Olympiad. Volume III: Participants et Résultats/Participants and Results*. Moskva, Fizkultura i Sport, 643 s.

TIME (2016): *The 100 Most Influential People* [online]. Dostupné 14. 12. 2017 z WWW: <http://time.com/collection/2016-time-100/>

TIME (2017): *TIME 100: The Most Influential People of 2017* [online]. Dostupné 14. 12. 2017 z WWW: <http://time.com/collection/2017-time-100/>

TOMÁŠEK, J. (2015): *Regionální úspěšnost z pohledu geografie sportu - faktory, metody měření a vývoj*. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci (Přírodovědecká fakulta), Olomouc, 77 s.

TOMEŠ, J. (2012): *Sport a geografie II*. Geografické rozhledy, 21 (4), s. 18-20. ISSN 1210-3004.

TOMLINSON, A. (2011): *The World Atlas of Sport: Who Plays What, Where, and Why*. Brighton, Myriad Editions, 144 s. ISBN 978-09-565-5992-0.

TRUHLÍK, I. (2015): *Fotbalový atlas světa*. Praha, Ottovo nakladatelství, 1440 s. ISBN 978-80-7451-454-8.

UNITED NATIONS (1949): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 1948*. Lake Success, United Nations, 596 s.

UNITED NATIONS (1952): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 1952*.
New York, United Nations, 518 s.

UNITED NATIONS (1956): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 1956*.
New York, United Nations, 744 s.

UNITED NATIONS (1960): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 1960*.
New York, United Nations, 621 s.

UNITED NATIONS (1965): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 1964*.
New York, United Nations, 752 s.

UNITED NATIONS (1969): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 1968*.
New York, United Nations, 818 s.

UNITED NATIONS (1973): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 1972*.
New York, United Nations, 664 s.

UNITED NATIONS (1977): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 1976*.
New York, United Nations, 984 s.

UNITED NATIONS (1982): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 1980*.
New York, United Nations, 973 s.

UNITED NATIONS (1986): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 1984*.
New York, United Nations, 1 150 s. ISBN 92-1-051-066-6.

UNITED NATIONS (1990): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 1988*.
New York, United Nations, 1 301 s. ISBN 92-1-051073-9.

UNITED NATIONS (1994): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 1992*.
New York, United Nations, 823 s. ISBN 92-1-051083-6.

UNITED NATIONS (1998): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 1996*.
New York, United Nations, 1 152 s. ISBN 92-1-051087-9.

UNITED NATIONS (2002): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 2000*.
New York, United Nations, 674 s. ISBN 92-1-051091-7.

- UNITED NATIONS (2007): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 2004*. New York, United Nations, 855 s. ISBN 978-92-1-051098-1.
- UNITED NATIONS (2010): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 2008*. New York, United Nations, 893 s. ISBN 978-92-1-051103-2.
- UNITED NATIONS (2013): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 2012*. New York, United Nations, 736 s. ISBN 978-92-1-051106-3.
- UNITED NATIONS (2017): *Demographic Yearbook/Annuaire démographique 2016*. New York, United Nations, 781 s. ISBN 978-92-1-051110-0.
- VARLEY, A. (1992): *Barcelona's Olympic facelift*. Geographical Magazine. 64 (7), s. 20-24. ISSN 0016-741X.
- VINCENT, A. (2002): *Nationalism and Particularity*. Cambridge, Cambridge University Press, 302 s. ISBN 0-5210-1709-2.
- VOŽENÍLEK, V.; KAŇOK, J. A KOL. (2011): *Metody tematické kartografie: vizualizace prostorových jevů*. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 216 s. ISBN 978-80-244-2790-4.
- WEILER, I. (2004): *The predecessors of the Olympic movement, and Pierre de Coubertin*. European Review. 12 (3), s. 427-443. ISSN 1062-7987.
- WILSON, W.; DERSE, E. (2001): *Doping in Elite Sport: The Politics of Drugs in the Olympic Movement*. Champaign, Human Kinetics, 297 s. ISBN 0-7360-0329-0.
- WORLD BANK (2017): *Population Data* [online]. Dostupné 1. 1. 2017 z WWW: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?>
- YOUNG, D. C. (1997): *The Modern Olympics: A Struggle for Revival*. Olympika: The International Journal of Olympic Studies. 6 (1), s. 121-128. ISSN 1188-5963.
- YOUNG, D. C. (2004): *A Brief History of the Olympic Games*. Oxford, Blackwell Publishing, 184 s. ISBN 1-4051-1129-1.

ZEIGLER, M. (2016): *The Qatar handball team with hardly any Qataris* [online].
Dostupné 21. 11. 2017 z WWW: <http://www.sandiegouniontribune.com/sports/sdut-olympics-qatar-team-handball-foreigners-2016aug16-story.html>